VENANTII HONORII FORTVNATI CLEMENTIANI PRESBYTERI ITALICI.

ac postea

EPISCOPI PICTAVIENSIS

Carminum Lib. octo.

Nunc primum in lucem emissi,

Et per Iacob. Saluatorem Solanium Murgitanum quanta fieri potuit diligentia emendati.

His accesserunt eiusdem FORTVNATI de vita S. MARTINI libri quatuor.

Cum Indice locupletissimo.

VENETIIS,
Apud hæredes Iacobi Simbenii. 1578.

Expensis Iosephi Semini.

VENANTII
HONORII FORTVNATI CLEMENTIANI
PRESBYTERI ITALICI,
ac postea
EPISCOPI PICTAVIENSIS
Carminum lib. octo.

Nunc primum in lucem edita,
Et per Iac. S. ... quorum ... diligentia ...
His accesserunt eiusdem FORTVNATI de
vita S. MARTINI libri quatuor.
Cum Indice locupletissimo.

VENETIIS,
Apud haeredes Iacobi Simbenii. 1571.
Expensis Iosephi Simeonis.

HIERONYMO SIMONCELLO S. R. E. DIACONO CARDINALI

IVLII TERTII PONT. MAX.

PRONEPOTI.

Iacob. Saluator Solanius Felicitatem perpetuam.

NON possum non ęgrè ferre aliquorum ignauiam, Hieronyme Simoncelle Cardinalis, qui veterum quorundam Poëtarum libros, præsertim eos, qui Christianæ Reipublicæ intelliguntur fore vtiles, ita pigrè in tenebris sinunt latere, vt e-

prorſus nullam de illis curam habeant, & eos in perpetua obliuione constituendos existiment. Quod hi ideo fortè faciunt, quia illi non eo tempore cum lumen orationis enitebat, ſed in media ætate ſcripſerint, ac potius legere illos recuſant, qui ad poëticam facultatem cum pertinere videantur, minus in poëticis nugis, aliisque deliramentis moram faciũt. Nihil enim aliud legere uolunt, ac in ſuam veterem lectionem redigere, niſi eos poëtas, qui multa de Iouis adulterijs, de Neptuni amoribus, de Niobes filiis, ac de Arethuſæ fontibus accumulant, lectoresque inani quadam dulcedine deliniunt. Neque tamen hos omnino reprehendendos existimamus, laudamus enim eorum in bonis auctoribus euoluendis, ac reſtituendis diligentiam, & nos etiam cum illis, dicam enim libenter, aliquando in

ſana-

saniuimus; Sed ita modestè hoc faciendum putamus, ut mediæ ætatis Poëtarum, qui Christianam pietatem redolent, eamque his infelicissimis temporibus iuuant, quamuis non admodum politos nullo modo iudicent negligendos. Et hoc quidem in Venantio Honorio Fortunato viro pijssimo restituendo, qui hactenus latuerat, sumus executi, eumque in lucem nunc emittimus, vt qui immerito neglectus, sic enim affirmo, propter quorundam incuriam, in tenebris cum tineis pugnabat, huius nostri temporis hæreticos, qui ecclesiam Romanam impugnant, confundat, eosque in illius statu veteri, antiquaque religione cognoscenda erudiat. In quo & Gallia, quanta olim laude Christiani nominis, quantaq; erga Deum pietate floruerit, a qua nūc magna ex parte defecit, non sine lachrymis dolore commota

mota & pristinæ mentis memor poterit se ipsam iudicare. Erat vero liber antiquissimis characteribus, vt pote Longobardorum tempore, conscriptus, ita mendis plenus, ita lacerus, ita corruptus, vt quamplurimis in locis nec legi, nec intelligi posset. Atque hoc etiam in causa fuisse arbitror, quòd nullus hactenus hanc, quam nunc ego suscepi non parum laboriosam prouinciam, labore recusato susceperit. Tandem, cum ab innumeris mendis purgaui, & in suum ueterem, natiuumque candorem, quoad eius fieri potuit, restitui, in suumq; librorum ordinem redegi, nihil addēs de meo, nisi quod ipsius erat Fortunati. Qualis autem fuerit, quæ à me posita est in eo emaculando diligētia, ac industria, exactè, quidem videre nemo potest, nisi qui primum Codicem uetustum viderit, illumque cum hoc nostro

contu-

contulerit. Offero tibi igitur Hieronyme Simoncelle limpidū & emaculatū, qui tāto tempore delituerat bona fortuna Fortunatum, cum uideam te poëticis studijs maxime delectari, quem in hanc formam reduxi, cum tu præteritis nuper æstiuis diebus Roma aberas. Iam te aliàs ad studia Philosophiæ opere meo, ut satis scis, incitaui, nunc te ad legendū hunc pium, doctum, elegantem, ac nondum bene notum Poëtam adhortor, in quo præter disciplinam poëticam, versusque laude dignos, Christianam quandam religionem, veteremque sapientiā contemplaberis. Atque hunc mecum defendes aduersus quosdam librorum veterum importunos censores, ne dicam Aristarchos, qui quemadmodum in alijs eiusdem temporis Poëtarū, maiorem in hoc eloquentiam desiderant, nec attendunt admittendam me-

dij illius temporis virtutem sermonis, nec tantum in ea, quantum in ipsa pietate quiescēdum. Et tamen hic præter simplicitatē orationis, qua utitur, insurgit in versu sæpe, habetque suam maiestatem, politamque grauitatem, qua non semel cum antiquioribus Poëtis contendere videtur, in quo doctrinam, ingenijque acumen agnosces, ut merito cum ipsius carmina doctissimis viris placuerint, inter primos sui temporis Poëtas fuerit connumeratus. Sed hoc in primis laudibus Fortunati constituendum est, quod eius hymni ab Ecclesia recepti sunt, & probati, ac in ea quotidie canuntur, quod maximum est ipsorum dignitatis argumentum, ut nullum aliud quærant hi, qui politiorem litteraturam in eo exposcunt. Addidimus etiam, vt omnia huius Poëtæ, quæ potuimus opera, in unum uolumē colli-

lige-

ligeremus, libros illos quatuor, quos de vita Sancti Martini scripsit, & Aloysius Lippomanus Veronensis Episcopus vir diligentissimus ante me primum ediderat.

Quæ omnia leges, & in eis euoluendis, ut expertus videbis, bonas horas benè collocabis. Vale, Romæ, Pridie Nonas Martias. M. D. LXIX.

VENANTII HONORII FORTVNATI VITA EX PETRO CRINITO libro quinto de Poëtis Latinis.

VENANTIVS Honorius Fortunatus inter Christianos poëtas relatus est, & cùm ingenio atque moribus longè præstaret, Rauennæ eruditus traditur, magnaque diligentia in Latinis literis institutus. De hoc Fortunato referuntur permulta apud eos auctores, qui de gestis

Gallorum annales composuerunt. Neque desunt qui scribant, illum diu uersatum in Gallia, & ob egregiam eruditionem, optimumque ingenium Pontificem Pictauorum factum. Plura, ac uaria opera edidit, quibus ingenij facilitatem, minimeque vulgarem doctrinam demonstrat. Leguntur adhuc eius poëmata, & hymni complures, qui magnopere commendati sunt à nostris Grammaticis. Sed & libros quatuor fecit de gestis diui Martini, uersibus hexametris præfatus tali opere se imitari Christianos Poëtas; vt Alcymum, Prudentium, Iuuencum, Paulinum, & alios plures. Idem Fortunatus *maxi-*

mo affectu singularique beneuolentia prosequutus Gregorium Pontificem, Euphronium, atque Felicem, ut alios omittamus. In peruetustis exemplaribus additum est nomen Clementiani: quod ab his probari poterit, qui paulò accuratius antiquitatem perscrutari uoluerint.

EX TRITHEMIO DE SCRIPTORIBVS ECCLESIASTICIS.

FORTVNATVS Episcopus Pictauiensis natione Italus vir in diuinis scripturis doctus, & in seculáribus litteris eruditissimus, ingenio subtilis, eloquio disertus & nitidus carmine & prosa excellens inter suos suæ ætatis Doctores non minus Sanctitatè conuersationis, quàm scientia eruditionis clarus effulsit. Hic virtute Sancti Martini à dolore oculorum liberatus pro agenda gratiarum actione Turonis ad eius sepulchrum uenit, & Pictauis progressus primo præsbyter, deinde Episcopus ibidem ordinatus magna doctrina, & Religione claruit. Scripsit

eleganti carmine multa utilia, & deuota opuſcula, de quibus ego tantam uidi ſubiecta. Ad Sanctam Radegundem Regis Turingorum vltimi filiam, & Regis Francorum, captiuam poſtea Pictauienſis Cœnobij Abbatiſſam uerſu. exametro.

Excidium Regni Turingorum. *lib.* I.
Conditio belli triſtis.
Ad Iouinum de Radegunde. *lib.* I.
Aonias auido qui lamb.
Ad Iuſtinum iuniorem. *lib.* I.
Gloria ſummi patris natiq.
Ad Sophiam Auguſtam, *lib.* I.
Cui meritis compar nu.
In perſona Radegundis *lib.* I.
Poſt patriæ cineres.
In laude Martini Epiſcopi. *lib.* I.
Lumen Apoſtolicum cum ſparg.
De Leontio venerabili Epiſcopo. *lib.* I.
Inter quos genuit radij.
De eodem laudes, *lib.* I.
Agnoſcat omne ſæculum.
Hymnorum ſeptuaginta ſeptem, *lib.* I.
Agnoſcat omne ſæculum.

De miraculis Sancti Martini lib. 4.
Vita Sancti Hilarij Pictauiensis lib. 1.
Vita Sancti Mauritij Episcopi. lib. 1.
Carminum ad amicos. lib. 1.
Rex regionis apex &,
Ad Oporicum vitæ suæ, lib. 1.
Epistolarum ad diuersos, lib. 1.
Alia quoque multa composuit, quæ cum breuia sint, sub librorum nomine nolui cõsignari, plura enim Epitaphia, & uersus bi eues scripsit, quos uide. Claruit sub Iustino Iuniore Augusto anno Domini D. L X X.

EX PAVLO FORO-IVLIENSI LIBRO III. de Hiſtoria Longobardorum.

SANE quia huius Felicis mentionem fecimus, libet quoque nos pauca de venerabili & ſapientiſsimo viro Fortunato retexere, qui hũc Felicem ſuum aſſeuerat ſocium fuiſſe. Denique hic, de quo loquimur Fortunatus natus quidem in loco, qui duplabilis dicitur, fuit, qui locus haud longè à Cenitenenſi caſtro, uel Taruiſina diſtat ciuitate. Sed tamen Rauennæ nutritus & doctus in arte Grammatica, ſiue Rhetorica, ſiue etiam

Metrica clarissimus extitit. Hic
cũ dolorem oculorũ vehemen
tissimum pateretur, & nihilomi
nus Felix iste ipsius socius pari
modo oculos doleret, vterque ad
basilicã beatorũ Pauli & Ioãnis,
qui intra eandẽ urbem sita est, per
rexere, in qua etiam altare in ho
nore B. Martini confessoris con-
structũ propinquam habet fene-
strã, in qua lucerna ad exhibendũ
lumẽ est cõstituta, de cuius oleo
mox sibi isti, Fortunatus scilicet,
& Felix dolentia lumina tetige-
runt, illico dolore fugato sanita-
tem, quam optabant, adepti sunt.
Qua de causa Fortunatus in tan-
tum B. Martinum ueneratus est,
ut relicta patria paulo antequam
Longobardi Italiam inuaderent
Turonis ad eiusdem Beati Viri se
pulchrum properaret. Qui sibi,
ut in suis carminibus refert, illuc
properãti per fluenta Tiliamẽti,
& Reuuam perq; Osupiũ, & Al-

pem

pem Iuliam, perq; Aguntum Castrũ, Drauũque, & Birrim fluuios ac Briones, & Augustã ciuitatẽ, quà Virdo & Lecha fluentant, interfuisse describit. Qui postquam Toronos iuxta uotum proprium aduenit, Pictauis pertrãsiens illic habitauit, & multoties ibidẽ sanctorũ gesta partim prosa, partim metrali ratione cõscripsit, Nouissimeq; in eadẽ ciuitate primum presbyter, deinde Episcopus ordinatus est, atq; in eodẽ loco digno tumulatus honore quiescit. Hic B. Martini vitã quatuor libris heroico uersu intexuit, & multa alia, maximeq; hymnos singularũ festiuitatũ, & præcipuè ad singulos amicos versiculos nulli poëtarum secundus suaui & diserto sermone cõposuit. Ad cuius ego tumulum cũ illuc orationis gratia aduẽtassem, hoc Epitaphium rogatus ab Apro eiusdẽ loci Abbate scribendum contexui.

Epitaphium.

Epitaphium.

INGENIO clarus, sensu celer, ore suauis
Cuius dulce melos pagina multa canit.
FORTVNATVS *apex vatum, uenerabilis actu,*
Ausonia genitus hac tumulatur humo.
Huius ab ore sacro sanctorum gesta priorum
Discimus, hæc monstrant carpere lucis iter.
Felix quæ tantis decoraris Gallia gemmis,
Lumine de quarum nox tibi tetra fugit.
Hos modicos prompsi plebeo carmine versus,
Ne tuus in populis Sancte lateret honor.
Redde vicem misero ne iudice spernar ab æquo
Ex nimijs meritis posce beata precor.

Hæc paucis de tanto viro, ne eius vitã sui ciues funditus ignorarent, delibauimus.

EX AIMOINO DE Geſtis Francorum lib.iii.ca.xiii.

FORTVNATVS, qui in Rhetorica metricaque arte famoſus habebatur ab Heſperia in Gallias tranſiens Pictauis Epiſcopus ordinatur: hic multorum vitas paſsionesve ſanctorum, partim proſa, partim metro compoſuit: ad amicos quoque ſingula diſticha elegans orator conſcripſit. Vnde Sigiberto Regi elegiacum miſit carmen, congratulans ei in nuptijs

Bruni-

Brunichildis. Quem cum quidam consors librum, ad diuersos ab eo sibi familiares conscriptum manibus intulisset meis; atque in eo facunditatem viri, dulcemque affabilitatem satis admiratus sum.

PLATI-

PLATINA IN VIta Ioannis Papæ III.

FORTVNAtus vir singularis litteraturæ, & eloquentiæ Gallos ad mitiorem cultum redegit scriptis: & exemplo. Ad Sigibertum enim eorum Regem libellum de gubernando regno perscripsit; ac beati Martini vitam eleganter composuit.

VENAN-

VENANTII HONORII CLEMENTIANI FORTVNATI PRESBYTERI ITALICI Carminum.

LIBER PRIMVS.

Ad Vitalem Episcopum Rauennensem.

ANTISTES domini meritis in sæcula uiuens
Gaudia qui Christi de grege pastor habes,
Cum te Vitalem uoluit uocitare uetustas,
Nouerat

Nouerat æternum te meruisse diem.
Dignus Apostolica præfulgens mente sacerdos,
 Qui sacer Andreæ tam pia templa locas.
Quam bene pro meritis domini cum sedit in aula,
 Per quem digna Deo est ædificata domus.
Sumpsisti à domino culmen, qui culmina condis,
 Qui tibi digna dedit, reddis honore vicem.
Emicat aula potens solido perfecta metallo,
 Quo sine nocte manet continuata dies.
Inuitat locus ipse Deum sub luce perenni,
 Gressibus ut placidis intret amando lares.
Qui loca das populis, dominũ quo semper adoret,
 Vt capiant ueniam, tu facis esse uiam.
Gratia, mens, animus, bonitas, dilectio plebis,
 Et gradus, & pietas te dedit esse parem.
Prosperitas se vestra probat, quæ gaudia supplês
 Intulit egregios ad tua vota viros.
Dux nitet hinc armis, præfectus legibus illinc,
 Venerunt per quos crescere festa solent.
Ne tibi desit honor, populum Deus auxit opimũ,
 Qui vidit sensum hoc uoluisse tuum.
Mysterium fidei compleuit vota petentis,
 Felix cui dominus, quæ cupis ipse, uehit.
Plurima diuino celebres solennia dono,
 Atque Dei flores templa locando colas.

De templo Domni Andreæ quod ædificauit Vitalis Episcopus Rauennæ.

Visquis ad hæc sancti concurris limina templi ,
Si venias supplex;hic prece sumis opem.
Quam sacer antistes Vitalis condidit arcem ,
Culmine quæ cælo est tempore ducta breui.
Fundauit,struxit,dotauit, deinde dicauit,
Et meruit templi soluere uota sui.
Quo veneranda pij requiescunt viscera Petri,
Qui meruit solus claue ligare polos .
Paulus Apostolica simul hac retinetur in aula,
Seductor quondam,qui modo doctor ouat.
Hanc sacer Andreas propriam sibi vendicat arcē
Et cum fratre pio participata regit .
Hæc sua tecta replet Laurentius igne sereno ,
Cui pia flamma dedit luce perenne diem.
Vitali domus ista placet,qui viuus arenis
Defossus meruit perdere mortis iter .
Sunt loca Martini,qui texit veste Tonantem,
Ne magis algeret , se spoliare d.dit .
Ecce vigil arx est , quem rustica turba peremit,
Vnde mori uoluit,mors magis ipsa fugit .
Incolit hæc pariter Maturius , atque Serenus

Quos genus atque fides & tenet vna salus.
Sanctus Alexander felixque Cecilia pollent,
Quos meritis omnes vna corona manet.
Hæc bonus antistes Vitali vrgente Ioannes,
Condidit egregio viscera sancta loco.
O nimium felix eternum in lumen iture,
Cuius vita suo conficit ista Deo.

De Basilica sancti Stephani.

GLoria celsa pios domini circundat amicos,
Quorum diffusum viuit in orbe decus.
Pertulit hic Martyr pro Christo Orientis in axe,
Ecce sub occasu templa beatus habet.
Fundatus virtute Dei de morte triumphans
Excepit lapidet, cui petra Christus erat.
Gens Iudæa ferox Stephanū quem perdere credis,
Et si carne tamen, nescit honore mori.
Ille tenet palmam meritis, tu crimine pœnam,
Possidet ille polos, tu magis ima petis.
Hæc sacra Palladius leuitæ templa locauit,
Vnde Sibi seruat non peritura domus.

De Basilica sancti Martini.

Emicat aula decens venerando in culmine ducta,
Nomine Martini sanctificata Deo.
Cui vitæ merito fiducia tanta coruscat,
Vt populis tribuat, quod pia vota rogant.
Extulit

Extulit hanc Faustus deuoto corde sacerdos,
Reddidit ac domino prospera dona suo.

In cellula sancti Martini vbi pauperem vestiuit. rogante Gregorio Episcopo.

QVi accelerare paras, iter huc deflecte viator,
Hic locus orantem cautius ire docet.
Exsul enim terris cœli incola sæpe solebat
Clausus Martinus hinc aperire polos.
Aede sub hac habitans heremi secreta tenebat,
Per medios populos Anachorita potens.
Hic se nudato tunica vestiuit egenum,
Dum tegit algentem, plus calet ille fide.
Tum vili tunica vestitur & ipse sacerdos,
Processitque inopi tegmine summus honor.
Qui tamen altaris sacra dum misteria tractat,
Signando calicem signa beata dedit.
Namque viri sacro de uertice flamma refulsit,
Ignis & innocui surgit ad astra globus.
Ac breuibus manicis fieret ne iniuria dextræ,
Texerunt gemmæ qua caro nuda fuit.
Brachia nobilium lapidum fulgore coruscant.
Inque loco tunicæ pulchra smaragdus erat.

Quam bene mercatur qui dum vestiuit egenum,
Tegmine pro tunica brachia gemma tegit.
Tu quoque qui cælos Sabitas Martine precator,
Pro Fortunato fer pia uerba Deo.
Imperijs parere tuis pie care sacerdos
Quantum posse valet, plus mihi uelle placet.

De Basilica Sancti Martini.

QVi cupit æterna sociari in sede beatus,
Hos sibi participes per pia uota facit.
Nec patitur differre dui, quæ oportet agendo,
Cum bona quæ dederit, hæc sua lucra putet.
Condidit ergo aruis delubra Leontius alma,
Talibus officijs intret vt ipse polos.
Martini meritis & nomine fulta coruscant,
Quem certum est terris signa dedisse poli.
Qui lepræ maculas medicata per oscula purgas,
Pacis ab amplexu morbida bella tulit.
Hæc tamen ingenio sunt ædificata perito,
Quo nil egregius gloria laudis eget.
Additur ad speciem locus ipse quòd eminet aruis,
Elatoque iugo colle tumente patet.
Altius educto sub se tenet omnia dorso,
Et quacunque petit deliciosa videt.
A longe aduenien s oculo uicinus habetur,
Iungitur aspectu dissociante loco.
Quo fessus rapitur uisum vitante viator,
Si pede defecit lumine tractus adit.

Qua

Quæ Placidina sacris ornauit culmina velis,
Certanteſque ſimul hic facit, illa colit.

In honore Baſilicæ ſancti Martini quam ædificauerunt Baſilides, & Baldegundes.

DIſcite mortales nihil eſt quod obſtet amãti,
Cum ſacra tẽpla Dei flumine fixa manent
Pulchra per anguſtos, vt ſurgeret aula meatus,
Et ſi mons uetuit, præbuit unda locum.
Vt famularetur domui vaga limpha ſupernæ,
Curſibus antiquas ars noua ſubdit aquas.
Cum Baldegunde, quo mente Baſilius vna,
Hoc renouans priſcum reddit & auget opus.
Sic Martyr tuus amplus honor ubique meretur,
Vt loca nulla negent, quo tibi feſta ſonant.
Talibus officijs pacatus opime ſacerdos,
Quorum vota vides, redde benigne uicem.

De Baſilica ſancti Vincentij tituli de Garonna.

TEmpore vita breuis, meritis fit lõgior almis,
Anguſtosque dies tendit honore fides.

Post fine sine fine manet mens reddita Christo,
Linquens turba hominum stat sociata Deo.
Hac ope suffultus Vincentius extat in æuum.
Gloria martyrio cuius opima viret.
Vertice succiso rapuit qui ex morte triumphum,
Et noua de terris proles ad astra uolat.
Credidit vnde necem sancto dedit hostis honorē,
Percussorque magis morte perenne iacet.
Vicerat ille miser, hunc si iugulare nequisset,
Nā abstulit vnde caput, contulit inde polū.
Huius amore nouo pia uota Leontius explēs,
Quo sacra membra iacent, stagnea tecta dedit
Et licet eniteat meritis venerabile templum,
Attamen ornatum præbuit iste suum.
Præmia succedant operanti longa salutis,
Huius vt obsequijs culmina sancta micent.

De Basilica sancti Vincentij Vernemetis.

CVltoris domini toto sonus exijt orbe,
Nec locus est vbi se gloria celsa neget.
Sed cuius meritum scimus percurrere mundum,
Huius vbique viri surgere templa decet.
Ecce beata nitent Vincentij culmina summi,
Munere martyrij qui colit astra poli.
Promptus amore pio quæ Papa Leontius olim,
Condidit eximio consolidata loco.
Nomine Vernemetis uoluit uocitare uetustas,

Quod quasi sanũ ingens Gallica lingua refert.
Auspicijs præmissa fides erat arce futura,
Vt modo celsa domus staret honore Dei.
Hic etiam sanctus domini suffultus amore
Virtutis summæ signa tremenda dedit.
Nam cum templa Dei præsul de more dicauit,
Martyris aduentu dæmonis ira fugit.
Redditur incolumis quidam de parte maligna,
Cui vidisse pia templa medella fuit.
Emicat aula potens diuino plena sereno,
Vt merito placeat hic habitare Deo.
Nunc specie suadente loci hoc virtutis honore
Euocat hinc populus, hinc decus, inde salus.
Qui plebem accendit venerandæ conditor arcis,
Talibus officijs præmia iusta metit.

De Basilica sancti Nazarij.

CVlmina cõspicui radiant venerãda Nazari.
Cuius membra solũ, spiritus astra tenet.
Semine terrigeno terrenis vsibus exors
Immortale bonum puluere natus homo.
Nil carnale volens sed Christi præmia poscens,
Sanguine de proprio victima digna Deo.
Hæc tibi templa sacer deuota Leontius offert,
Maioremque suam hic cupit esse domum.
Hinc prius angusto fabricata ẽ machina gyro,
Quo neque tũc poterat plebs veneranda capi.
Deiectamque solo rursus fundauit ab imo,
Et dedit hæc quæ nunc amplificata placent.

De Basilica sancti Dyonisii.

QVi cupis egregij structorem noscere tēpli
Tam pia non patiar uota latere tibi.
Lōgius hinc sacra olī cū delubra fuisset.
Et plebs ob spatium sæpe timeret iter.
Exiguam dederat hic præsul Amelius arcem,
Christicolam populum nec capiente loco.
Quo vitæ claudente die dehinc pro lege gradūq;
Venit ad hæredem hoc opus atq; locus,
Fundauitq; piam hanc Papa Leontius aulam,
Obtulit & domino splendida dona suo.
Quam venerandus habet propriā Dionisius ædē,
Nomine sub cuius sanctificata nitet.
Qui feruente fide Christi solidatus amore
Vertice sub posito colla seconda dedit.
Membrorum contemptor erat cupiendo coronā,
Vile putans quicquid ferret amore Dei.
Vt moritura caro donum immortale pararet,
Vulnera dilexit sed caritura nece.
Hostili occurrens gladio se misit Olympo,
Vnde mori voluit, vota salutis habet.
Nec congesta prius subtraxit sana sacerdos,
Hæc nisi perficeret, quæ modo culpa placet.
Assiduè in prisco peragens ceremonia templo.
Donec rite sequens consolidasset opus.

De

De Basilica sancti Bibiani.

Digna sacerdotis Bibiani templa coruscant,
Quo si iusta petis dat pia uota fides.
Quæ præsul fundauit ouans Eusebius olim,
Ne tamen expleret, raptus ab ore fuit.
Cui mox Demetrius successit in arce sacerdos,
Sed cœptum vt strueret ferre recusat onus.
Qui precibus commisit opus tibi Papa Leonti,
Cuius ad hoc uotum iugiter instat amor.
Vltro tale decus tibi se seruauit agendum,
Nec nisi tu fueras, qui loca sacra dares.
O meritum iusti mansurum in luce perenni,
Per quem se cupiunt templa verenda coli.
Sacra sepulchra tegunt Bibiani argentea tecta,
Vnanimes tecum quæ Placidina dedit.
Quos super effusum rutilans intermicat aurum,
Et spargunt radios pura metalla suos.
Ingenio perfecta nouo tabulata coruscant,
Artificemque putas hic animasse feras.
Sed cui vos animo donaria tanta dedistis,
Hic agat vt vobis stet diuturna salus.
Nec dubitet qui digna ferũt sibi magna rẽpẽdi,
Dumq; simul proprius reddat opima Deus.

De Basilica sancti Eutropij.

QVantus amor domini maneat tibi Papa Leonti,
Quē sibi iā sancti tēpla nouare monēt.
Eutropij sed enim venerandi Antistitis aula
Conruat, a senio dilacerata suo.
Nudatosq; trabes paries uacuatus habebat,
Pondere non tecti sed male pressus aquis.
Nocte sopore leui cuidam veniente ministro,
Instauratorem te docet esse suum.
Pro mercede tui meruit magis ille moneri,
O felix de quo sit pia cura Deo.
Nunc meliore via viuit renouata uetustas,
Et lassæ fabricæ flos rediuiuus adit.
Aetas accessit, sed & hæc iuuenescit honore
Vnde senex fieret, iunior inde redit.
Hic scalptæ cameræ decus interrasile pendet,
Quos pictura solet, ligna dedere iocos.
Sumpsit imagineas paries simulando figuras,
Quæ neque tecta prius, hac modo picta nitent.
Vrbis Sanctonicæ primus fuit iste sacerdos,
Et tibi qui reparas, iure priora dedit.
Cum sua templa tenet sanctus habitando quiete
Instauratori reddit amore vicem.

De calice Leontii Episcopi.

SVmmus in arce Dei pia dona Leontius offert,
Votis iuncta sacris & Placidina simul.
Felices quorum est altaribus aptus vterque,
Tempore qui paruo non peritura ferunt.

De Leontio Episcopo.

INter quos genuit radians Aquitanicus axis,
Egregijs meritis culmina prima tenes.
Ciuibus ex Gallis supereminet alta potestas,
Tu potior reliquis, & tibi nemo prior.
Præcedis multos nulli minor atque secundus,
Nec superest aliquid, quod dare possit honor.
Qui cum se primo vestiuit flore iuuentæ,
Paruus eras annis & grauitate senex.
Versus ad Hispanas acies cum Rege sereno
Militiæ creuit palma secunda tuæ.
Cuius primitiæ tanto placuere relata,
Vt meritis esset debitus iste gradus.
Nec poterant subito tibi culmina celsa parari,
Hæc nisi digna tuum promeruisset opus.
Nobilitate potens procellis Papa Leonti,

Clarus ab antiquis si numerentur aui.
Nā genus et proaui vel quicquid in ordine dicā
Per proceres celso currit origo uetus.
Tempora diffugiunt, & stat tamē aula parētū,
Nec patitur lapsum te reparante domus.
Nobilitas longos non inclinauit in annos.
Cui magis assensum proles opima dedit.
Inclita progenies ornauit luce priores,
Hærodis radios splendet origo patrum.
De radice sua uestita est flore uetustas,
Quam merito uestræ laudis obumbrat honor.
Quamuis non aliquis potior modo possit haberi,
Tu tibi præcedis amplificando patres.
Emicat altus apex generosa stemmata pandens,
Cuius apud Reges unica palma patet.
Ecclesiæ nunc iura regis uenerande sacerdos,
Altera nobilitas additur inde tibi.
Pontificalis apex quamuis sit celsus in urbe,
Postquàm te meruit, creuit adeptus honor.
Aula Dei & pastor vicibus sibi præmia reddūt,
Illi tū ornatum, spem dedit illa tibi.
Munere diuino pariter floretis utrique,
Tu mercede places, illa decore nitet.
Tertius a decimo huic urbi Antistes haberis,
Sed primus meritis enumerandus eris.
Templa uetusta Dei reuocasti culmine prisco,
Postq; suum lapsum nunc meliora placent.
Flore iuuentutis senio fugiente coruscant,
Et tibi læta fauent, quæ renouante uirent.
Ut tu plus age es, incendia tecta cremarunt,
Et nunc laude tua pulchrius illa micant.

Nullaq; flammicremæ senserunt damna ruinæ,
Quæ modo per ignes lumine plena nitent.
Credo quòd ex sese uoluisset & ipse cremari,
Vt labor ille tuus hæc meliora daret.
Post cineres consumpta suos tenuesque fauillas
Sic solet & phœnix se renouare senex.
Instaurata etiam sacri est baptismis aula,
Quo maculas ueteres fons lauat unus aquis.
Ecce beata sacræ fundasti templa Mariæ,
Nox ubi uicta fugit semper habendo diem.
Lumine plena micans imitata est aula Mariã,
Illa utero lucem, clausit & ista diem.
Nec solũ hic, sed vbiq; micant tua tẽpla sacerdos
Inter quæ plaudens Sanctonus illa docet.
Qui loca das populis, vbi Christum iugiter orẽt,
Vnde salus ueniat, tu facis esse uiam.
Ecclesiæq; domus crescente cacumine pollet,
Et probat esse tuum, quòd modo culta placet.
Fecisti ut libeat cunctos huc currere ciues,
Et domus vna vocet quicquid in vrbe manet.
Ornasti patriam cui dona perennia præstas,
Tu quoque dicendus Burdegalense decus.
Quantũ inter reliquas caput hæc superextulit ur-
Tantũ Pontifices vincis honore gradus. (bes.
Inferiora uelut sunt flumina cuncta Garonnæ,
Non aliter uobis subiacet omnis apex. (nis,
Rhenus ab Alpe means, neq; tãtis spumat habe-
Fortior Adriacas nec Padus intrat aquas.
Danubius par est quia longius egerit vndas,
Hæc ego transcendi iudico nota mihi.
Muneribusq; ijs dotasti altaria Christi,

Cum tu tua vasa ferunt viscera sancta Dei.
Nam cruor & corpus domini libamina summi
Rite ministerio te tribuente venit.
O felix cuius ditat pia templa facultas,
Cui res ista magis non peritura manet.
Non erugo tenet mordaci dente talentum,
Nec contra hæc fures arma dolosa mouent.
Et data res viuit, facit & bene viuere dantem,
Cum moritur terris, ducitur inde polis.
Hæc possessor habet, quicquid transmiserit ante
Et quicquid reliquum nec numerare queo.
Ecclesiæ columen per tempora longa gubernans,
Vt mercede pia fructus vbiq; mices.
Cogor amore etiam Placidinæ pauca referre,
Quæ tibi tunc coniux, est modo cara soror.
Lumen ab Arcadio veniens genitore refulget,
Quo manet Augustum germine vita tuum,
Imperijs factus toto qui regit in orbe,
Cuius adhuc pollens iura senatus habet.
Humani generis si culmina prima requiras,
Semine Cæsareo nil superesse potest.
Sed genus ipsa suum sensu moderamine vicit,
Cuius ab eloquio dulcia mella fluunt.
Cara, serena decens, sollers, pia, mitis, opima,
Quæ bona cuncta gerit, quidquid honore placet
Moribus, ingenio, meritorum luce coruscans,
Ornauit sexum mens preciosa suum.
Plurima cur referam, quantis sit prædita rebus,
Quæ potuit votis nupta placere tuis.
Augeat hæc vobis vitam, cui templa dedistis,
Culminibusq; suis culmina vestra tegat.

Hym-

Hymnus de Leontio Epi-ſcopo.

AGnoſcat omne ſæculum
Antiſtitem Leontium,
Burdegalonſe præmium.
Dono ſupernoredditum.
Bilinguis ore callido
Crimen ſouebat inuidum,
Terens aceruum nuntium
Hunciam ſepulchro conditum.
Celare ſe non pertulit,
Qui triſte funus edidit,
Et ſi nocere desijt,
Inſana vota prodidit.
Deceptus arte noxia
Caſſata deflet crimina,
Dum quæ putabat triſtia,
Conuerſa ſunt in gaudia.
Exempla ſæua protulit
Calcanda cunɛto tempore,
Vt iam ſibi conſcriberet,
Decreta viuo Antiſtite.
Fucata res hæc contigit
Vitanda caſto pectore
Superſtite vt præſumer,
Poſt fata quod vix debuit.

Gra-

Grauat ſacerdos ordinem,
Qui epiſcopatum ſic petit,
Præcepta qui complectitur,
Fugit honoris ambitum.
Hoc ſic qui iuſſit debitum,
Coactus aſcendat gradum,
Non ſe petente callidè,
Sed dante Chriſti munere.
Ineptus eſt qui ipſe ſe
Præferre vult eccleſiæ,
Nam rem ſacratam ſumere,
Electio diuina ſit.
Carus ſacerdos ordinem
Hilarius non ambijt,
Martinus illud effugit,
Gregorius vix ſuſtulit.
Lege refutant ambitum,
Inuaſor omnis pellitur,
Quod reſpuunt prætoria
Vitet nefas eccleſiâ.
Maligna erant certamina
De ſede non tamen ſua.
Quæ nec pati deſiderat,
Non inferat mens improba.
Nec longiore tempore,
Verſantur in hoc murmure,
Dum cogitant ſuccedere
Redit ſacerdos qui fuit.
Orante plebe protinus:
Dum nemo credit redditur:
Quæ confluunt per triſtia:

Maiora

Maiora sunt hæc gaudia.
Plausu fauebat ciuitas
Cui reddidit fœlicitas,
Orbata quem defleuerat,
Patrem recepit anxia.
Quem vix putabat redditum
Præuenta uoto prospero
Res mira quando cernitur
Solet stupere visio.
Recolligit Rector gregem
Errore ductus semitæ
Pastoris voce cognita
Guisa sunt ouilia
Sumpsit gradumq; tempore
Regressus ab eo die,
Quis non superno munere
Hoc contigisse prædicet?
Tantum nec ante præmium
Plebi fuit cum factus est:
Lætata quantum tunc fuit
Quando recepit presulem.
Venite ciues plaudite,
Et vota votis addite,
Quo facta sunt miracula
Seruent eum cœlestia.
Christus sereno lumine
Circulum volet quem reddidit,
Vt trina crescat gratia
Mercede, vita, gloria.
Hymnum canendo concrepet
Quisquis Deo non inuidet,

Laus

Laus eius est qui præsulem
De mortis ore retrahit.
Zelante fido pectore
Iam uera dici non pudet,
Hæc parua nobilissimo
Papæ damus Leontio.

Ad Placidinam matrem Leontii Episcopi.

MVnera parua nimis pia suscipe quæ so libenter;
Quæ magis ipsa decens munus in orbe micas.
Fluctibus è medijs hæc vt daret insula uobis,
Oceanus tumidas murmure præbet aquas.
Quæ loca dum volui properans agnoscere ponti,
A Borea veniens reppulit vnda furens.
Prosperitas vt uestra tamen se plena probaret,
Obtulit in terris quod peteretur aquis.

De Bissonno villa Burdegalense.

E St locus æstifero quàuis sit tempore feruor,
Quo viret assiduo flore refectus ager.
Respirant croceis depicta coloribus arua,
Flagrat odoriferis blandior herba comis.
Incola bissonnum vocat hunc de nomine prisco,
Millia septem vrbs hinc Burdegalensis abest.
Qua possessor amans prætoria grata locauit,
Partibus atque tribus porticus æqua subit.
Stauerat ipsa solo senio rapiente vetustas,
Perdiderat vultum forma decora suum.
Hæc meliore via reuocat labor ille Leonti,
Quo presente domus nulla ruina premit.
Nunc quoq; prosperius uelut aula sepulta resurgit,
Et fauet auctori viuificata suo.
Reddidit interea prisco noua balnea cultu,

Post fine sine fine manet mens reddita Christo,
Linquens turba hominum stat sociata Deo.
Hac ope suffultus Vincentius extat in æuum.
Gloria martyrio cuius opima viret.
Vertice succiso rapuit qui ex morte triumphum,
Et noua de terris proles ad astra uolat.
Credidit vnde necem sancto dedit hostis honorē,
Percussorque magis morte perenne iacet.
Vicerat ille miser, hunc si iugulare nequisset,
Nā abstulit vnde caput, contulit inde polū.
Huius amore nouo pia uota Leontius explēs,
Quo sacra membra iacent, stagnea tecta dedit
Et licet eniteat meritis venerabile templum,
Attamen ornatum præbuit iste suum.
Præmia succedant operanti longa salutis,
Huius vt obsequijs culmina sancta micent.

De Basilica sancti Vincentij Vernemetis.

CVltoris domini toto sonus exijt orbe,
Nec locus est vbi se gloria celsa neget.
Sed cuius meritum scimus percurrere mundum,
Huius vbique viri surgere templa decet.
Ecce beata nitent Vincentij culmina summi,
Munere martyrij qui colit astra poli.
Promptus amore pio quæ Papa Leontius olim,
Condidit eximio consolidata loco.
Nomine Vernemetis uoluit uocitare uetustas,
Quōd

Quod quasi sanū ingens Gallica lingua refert.
Auspicijs præmissa fides erat arce futura,
Vt modo celsa domus staret honore Dei.
Hic etiam sanctus domini suffultus amore
Virtutis summæ signa tremenda dedit.
Nam cum templa Dei præsul de more dicauit,
Martyris aduentu dæmonis ira fugit.
Redditur incolumis quidam de parte maligna,
Cui vidisse pia templa medella fuit.
Emicat aula potens diuino plena sereno,
Vt merito placeat hic habitare Deo.
Nunc specie suadente loci hoc virtutis honore
Euocat hinc populus, hinc decus, inde salus
Qui plebem accendit venerandæ conditor arcis,
Talibus officijs præmia iusta metit.

De Basilica sancti Nazarij.

CVlmina cōspicui radiant venerādā Nazari.
Cuius membra solū, spiritus astra tenet.
Semine terrigeno terrenis vsibus exors
Immortale bonum puluere natus homo.
Nil carnale volens sed Christi præmia poscens,
Sanguine de proprio victima digna Deo.
Hæc tibi templa sacer deuota Leontius offert,
Maioremque suam hic cupit esse domum.
Hinc prius angusto fabricata ē machina gyro,
Quo neque tūc poterat plebs veneranda capi.
Deiectamque solo rursus fundauit ab imo,
Et dedit hæc quæ nunc amplificata placent.

De Basilica sancti Dyonisii.

Qui cupis egregij structorem noscere tēpli
Tam pia non patiar uota latere tibi.
Lōgius hinc sacra olī cū delubra fuissēt.
Et plebs ob spatium sæpe timeret iter.
Exiguam dederat hic præsul Amelius arcem,
Christicolam populum nec capiente loco.
Quo vitæ claudente die. dehinc pro lege gradūq;
Venit ad hæredem hoc opus atq; locus,
Fundauitq; piam hanc Papa Leontius aulam,
Obtulit & domino splendida dona suo.
Quam venerandus habet propriā Dionisius ædē,
Nomine sub cuius sanctificata nitet.
Qui feruente fide Christi solidatus amore
Vertice sub posito colla seconda dedit.
Membrorum contemptor erat cupiendo coronā,
Vile putans quicquid ferret amore Dei.
Vt moritura caro donum immortale pararet,
Vulnera dilexit sed caritura nece.
Hostili occurrens gladio se misit Olympo,
Vnde mori voluit, vota salutis habet.
Nec congesta prius subtraxit fana sacerdos,
Hæc nisi perficeret, quæ modo culpa placet.
Assiduè in prisco peragens ceremonia templo.
Donec rite sequens consolidasset opus.

De

De Basilica sancti Bibiani.

Digna sacerdotis Bibiani templa coruscant,
Quo si iusta petis dat pia uota fides.
Quæ præsul fundauit ouans Eusebius olim,
Ne tamen expleret, raptus ab ore fuit.
Cui mox Demetrius successit in arce sacerdos,
Sed cæptum vt strueret ferre recusat onus.
Qui præcibus commisit opus tibi Papa Leonti,
Cuius ad hoc uotum iugiter instat amor.
Vltro tale decus tibi se seruauit agendum,
Nec nisi tu fueras, qui loca sacra dares.
O meritum iusti mansurum in luce perenni,
Per quem se cupiunt templa verenda coli.
Sacra sepulchra tegunt Bibiani argentea tecta,
Vnanimes tecum quæ Placidina dedit.
Quos super effusum rutilans intermicat aurum,
Et spargunt radios pura metalla suos.
Ingenio perfecta nouo tabulata coruscant,
Artificemque putas hic animasse feras.
Sed cui vos animo donaria tanta dedistis,
Hic agat vt vobis stet diuturna salus.
Nec dubitet qui digna ferũt sibi magna repẽdi,
Dumq; simul proprius reddat opima Deus.

De Basilica sancti Eutropij.

QVantus amor domini maneat tibi Papa Leonti,
Quē sibi iā sancti tēpla nouare monēt.
Eutropij sed enim venerandi Antistitis aula
Conruat, a senio dilacerata suo.
Nudatosq; trabes paries uacuatus habebat,
Pondere non tecti sed male pressus aquis.
Nocte sopore leui cuidam veniente ministro,
Instauratorem te docet esse suum.
Pro mercede tui meruit magis ille moneri,
O felix de quo fit pia cura Deo.
Nunc meliore via viuit renouata uetustas,
Et lassæ fabricæ flos rediuiuus adit.
Aetas accessit, sed & hæc iuuenescit honore
Vnde senex fieret, iunior inde redit.
Hic scalptæ cameræ decus interrasile pendet,
Quos pictura solet, ligna dedere iocos.
Sumpsit imagineas paries simulando figuras,
Quæ neque tecta prius, hac modo picta nitent.
Vrbis Sanctonicæ primus fuit iste sacerdos,
Et tibi qui reparas, iure priora dedit.
Cum sua templa tenet sanctus habitando quiete
Instauratori reddit amore vicem.

De

De calice Leontii Epiſcopi.

SVmmus in arce Dei pia dona Leontius offert,
Votis iuncta ſacris & Placidina ſimul.
Felices quorum eſt altaribus aptus vterque,
Tempore qui paruo non peritura ferunt.

De Leontio Epiſcopo.

INter quos genuit radians Aquitanicus axis,
Egregijs meritis culmina prima tenes.
Ciuibus ex Gallis ſupereminet alta poteſtas,
Tu potior reliquis, & tibi nemo prior.
Præcedis multos nulli minor atque ſecundus,
Nec ſupereſt aliquid, quod dare poſſit honor.
Qui cum ſe primo veſtiuit flore iuuentæ,
Paruus eras annis & grauitate ſenex.
Verſus ad Hiſpanas acies cum Rege ſereno
Militiæ creuit palma ſecunda tuæ.
Cuius primitiæ tanto placuere relata,
Vt meritis eſſet debitus iſte gradus.
Nec poterant ſubito tibi culmina celſa parari,
Hæc niſi digna tuum promeruiſſet opus.
Nobilitate potens procellis Papa Leonti,

Nullaq; flammicremæ senserunt damna ruinæ,
Quæ modo per ignes lumine plena nitent.
Credo quòd ex sese uoluisset & ipse cremari,
Vt labor ille tuus hæc meliora daret.
Post cineres consumpta suos tenuesque fauillas
Sic solet & phœnix se renouare senex.
Instaurata etiam sacri est baptismis aula,
Quo maculas ueteres fons lauat unus aquis.
Ecce beata sacræ fundasti templa Mariæ,
Nox ubi uicta fugit semper habendo diem.
Lumine plena micans imitata est aula Mariā,
Illa utero lucem, clausit & ista diem.
Nec solū hic, sed vbiq; micant tua tēpla sacerdos
Inter quæ plaudens Sanctonus illa docet.
Qui loca das populis, vbi Christum iugiter orēt,
Vnde salus ueniat, tu facis esse uiam.
Ecclesiæq; domus crescente cacumine pollet,
Et probat esse tuum, quòd modo culta placet.
Fecisti ut libeat cunctos huc currere ciues,
Et domus vna vocet quicquid in vrbe manet.
Ornasti patriam cui dona perennia præstas,
Tu quoque dicendus Burdegalense decus.
Quantū inter reliquas caput hæc superextulit ur-
Tantū Pontifices vincis honore gradus. (bes.
Inferiora uelut sunt flumina cuncta Garonnæ,
Non aliter uobis subiacet omnis apex. (nis,
Rhenus ab Alpe means, neq; tātis spumat habe-
Fortior Adriacas nec Padus intrat aquas.
Danubius par est, quia longius egerit vndas,
Hæc ego transcendi iudico nota mihi.
Muneribus q; ijs dotasti altaria Christi,

Cum

Cum tua uasa ferunt viscera sancta Dei.
Nam cruor & corpus domini libamina summi
Rite ministerio te tribuente venit.
O felix cuius ditat pia templa facultas,
Cui res ista magis non peritura manet.
Non erugo tenet mordaci dente talentum,
Nec contra hæc fures arma dolosa mouent.
Et data res viuit, facit & bene viuere dantem,
Cummoritur terris, ducitur inde polis.
Hæc possessor habet, quicquid transmiserit ante
Et quicquid reliquum nec numerare queo.
Ecclesiæ columen per tempora longa gubernans,
Vt mercede pia fructus vbiq; mices.
Cogor amore etiam Placidinæ pauca referre,
Quæ tibi tunc coniux, est modo cara soror.
Lumen ab Arcadio veniens genitore refulget,
Quo manet Augustum germine vita tuum,
Imperij: factus toto qui regit in orbe,
Cuius adhuc pollens iura senatus habet.
Humani generis si culmina prima requiras,
Semine Cæsareo nil superesse potest.
Sed genus ipsa suum sensu moderamine vicit,
Cuius ab eloquio dulcia mella fluunt.
Cara, serena decens, sollers, pia, mitis, opima,
Quæ bona cũcta gerit, quidquid honore placet
Moribus, ingenio, meritorum luce coruscans,
Ornauit sexum mens preciosa suum.
Plurima cur referam, quantis sit prædita rebus,
Quæ potuit votis nupta placere tuis.
Augeat hæc vobis vitam, cui templa dedistis,
Culminibusq; suis culmina vestra tegat.

Hym-

Hymnus de Leontio Epiſcopo.

AGnoſcat omne ſæculum
Antiſtitem Leontium,
Burdegalonſe præmium.
Dono ſupernoredditum.
Bilinguis ore callido
Crimen fouebat inuidum,
Terens acervum nuntium
Hunciam ſepulchro conditum.
Celare ſe non pertulit,
Qui triſte funus edidit,
Et ſi nocere deſiit,
Inſana vota prodidit.
Deceptus arte noxia
Caſſata deflet crimina,
Dum quæ putabat triſtia,
Conuerſa ſunt in gaudia.
Exempla ſæua protulit
Calcanda cuncto tempore,
Vt iam ſibi conſcriberet,
Decreta viuo Antiſtite.
Fucata res hæc contigit
Vitanda caſto pectore
Superſtite vt præſumer,
Poſt fata quod vix debuit.

Grauat ſacerdos ordinem ,
Qui epiſcopatum ſic petit,
Præcepta qui complectitur ,
Fugit honoris ambitum .
Hoc ſic qui iuſſit debitum ,
Coactus aſcendat gradum ,
Non ſe petente callidè,
Sed dante Chriſti munere .
Ineptus eſt qui ipſe ſe
Præferre vult eccleſiæ ,
Nam rem ſacratam ſumere ,
Electio diuina ſit.
Carus ſacerdos ordinem
Hilarius non ambijt,
Martinus illud effugit ,
Gregorius vix ſuſtulit.
Lege refutant ambitum ,
Inuaſor omnis pellitur ,
Quod reſpuunt prætoria
Vitet nefas eccleſiâ .
Maligna erant certamina
De ſede non tamen ſua.
Quæ nec pati deſiderat ,
Non inferat mens improba .
Nec longiore tempore ,
Verſantur in hoc murmure ,
Dum cogitant ſuccedere
Redit ſacerdos qui fuit.
Orante plebe protinus
Dum nemo credit redditur
Quæ confluunt per triſtia

Maiora

Maiora sunt hæc gaudia.
Plausu fauebat ciuitas
Cui reddidit sælicitas,
Orbata quem defleuerat,
Patrem recepit anxia.
Quem vix putabat redditum
Præuenta uoto prospero
Res mira quando cernitur
Solet stupere visio.
Recolligit Restor gregem
Errore ductus semitæ
Pastoris voce cognita
Guisa sunt ouilia
Sumpsit gradumq; tempore
Regressus ab eo die,
Quis non superno munere
Hoc contigisse prædicet?
Tantum nec ante præmium
Plebi fuit cum factus est:
Lætata quantum tunc fuit
Quando recepit presulem.
Venite ciu‹e›s plaudite,
Et vota votis addite,
Quo facta sunt miracula
Seruent eum cœlestia.
Christus sereno lumine
Circulum volet quem reddidit,
Vt trina crescat gratia
Mercede, vita, gloria.
Hymnum canendo concrepet
Quisquis Deo non inuidet,

Laus eius est qui præsulem
De mortis ore retrahit.
Zelante fido pectore
Iam uera dici non pudet,
Hæc parua nobilissimo
Papæ damus Leontio.

Ad Placidinam matrem Leontii Episcopi.

Munera parua nimis pia suscipe quæ
so libenter,
Quæ magis ipsa decens munus in
orbe micas.
Fluctibus è medijs hæc vt daret insula urbis,
Oceanus tumidas murmure præbet aquas.
Quæ loca dum volui properans agnoscere ponti,
A Borea veniens reppulit vnda furens.
Prosperitas vt uestra tamen se plena probaret,
Obtulit in terris quod peteretur aquis.

De Bissonno villa Burdegalense.

Est locus æstifero quãuis sit tempore feruor,
Quo viret assiduo flore refectus ager.
Respirant croceis depicta coloribus arua,
Flagrat odoriferis blandior herba comis.
Incola bissonnum vocat hunc de nomine prisco,
Millia septem vrbs hinc Burdegalensis abest.
Qua poss ssor amans prætoria grata locauit,
Partibus atque tribus porticus æqua subit.
Stauerat ipsa solo senio rapiente vetustas,
Perdiderat vultum forma decora suum.
Hæc meliore via reuocat labor ille Leonti,
Quo presente domus nu la ruina premit.
Nunc quoq; prosperius uelut aula sepulta resurgit,
Et fauet auctori viuificata suo.
Reddidit interea prisco noua balnea cultu,

Quo

Quo recreant fessos blanda lauacra viros.
Hic referunt nutrisse lupos deserta tenentes,
Intulit huc homines, expulit unde feras.

VENAN-

VENANTII HONORII CLEMENTIANI FORTVNATI PRESBYTERI ITALICI,

LIBER SECVNDVS.

De Cruce.

CRVX benedicta nitet, dominus
qua carne pependit,
Atque cruore suo vulnera nostra lauat.
Mitis amore pio pro nobis victima factus
Traxit ab ore lupi qua sacer agnus oues.

Transfixus

Ipse lignum tunc notauit,
Damna ligni vt solueret.
Hoc opus nostræ salutis
Ordo depoposcerat,
Multiformis proditoris
Ars vt artem falleret.
Et medelam ferret inde,
Hostis unde læserat.
Quando uenit ergo sacri
Plenitudo temporis,
Missus est ab arce patris
Natus orbis conditor,
Atq; ventre virginali
Carne factus prodijt.
Vagit infans inter arcta
Conditus præsepia,
Membra pannis inuoluta
Virgo mater alligat,
Et manus, pedesque crura
Stricta cingit fascia.
Lustra sex qui iam peracta
Tempus implens corporis,
Se volente natus ad hoc
Passioni deditus,
Agnus in cruce leuatur
Immolandus stipite.
Hic acetum, fel, harundo,
Sputa, claui, lancea
Mite corpus perforatur,
Sanguis unda profluit.
Terra, pontus, astra, mundus

Quo lauantur flumine.
Crux fidelis inter omnes
Arbor una nobilis,
Nulla talem ſylua profert
Fronde, flore, germine,
Dulce lignum, dulces clauos,
Dulce pondus ſuſtinet.
Flecte ramos arbor alta,
Tenſa laxa viſcera,
Et rigor lenteſcat ille,
Quem dedit natiuitas,
Vt ſuperni membra regis
Miti tendat ſtipite.
Sola digna tu fuiſti,
Ferre ſæcli precium.
Atque portum præparare
Nauta mundo naufrago,
Quem ſacer cruor perunxit.
Fuſus agni corpore.

In honore ſanctæ Crucis vel Oratorii domus eccleſiæ apud Turonas.

VIrtus celſa crucis totum recte occupat orbem,
Hæcque modo mundi perdita cuncta refert.

Quodq;

Quodque ferus serpens infecit felle ueneni,
Christi sanguis in hac dulce liquore lauat.
Quæque lupi fuerant raptoris præda ferocis,
In cruce restituit virginis agnus oues,
Tensus in his ramis culpantis brachia pendens,
Ecclesiam stabilit pendulus ipse cruce.
Hoc pius in ligno reparans deperdita pridem,
Quod vetiti ligni poma tulere boni.
Addita quinetiam uirtutum flamma coruscat,
Dona quòd obsequijs crux parat ipsa suis.
Deniq; sancta cruci hæc templa Gregorius offert;
Pallia dum coperit, signa gerendo crucis
Dona repente dedit diuina potentia Christus,
Mox fuit & uoti causa secuta pij.
Pallia nam meruit, sunt quæ cruce textili pulchra,
Obsequijsque tuis crux habet alma cruces.
Serica quæ niueis agnata est blatea telis,
Et textis crucibus magnificatur opus.
Sic cito Pontifici dedit hæc deuota uoluntas,
Atque dicata cruci conscia uela placent,
Vnde salutifero signo tibi clare sacerdos
Hoc cui complacuit, reddere magna valet.

Hymnus in honore sanctæ Crucis.

VExilla Regis prodeunt,
Fulget crucis mysterium

Quo carne carnis conditor
Suspensus est patibulo.
Quo vulneratus insuper
Mucrone di ro lanceæ,
Vt nos lauaret crimine,
Manauit unda sanguine.
Impleta sunt quæ cecinit
Dauid fidelis carmine,
Dicens in nationibus
Regnauit a ligno Deus.
Arbor decora, & Fulgida,
Ornata Regis purpura,
Electa digno stipite,
Tam sancta membra tangere.
Beata cuius brachijs
Pretium pependit sæculi,
Sta era facta est corporis,
Prædamq; tulit tartari.
Fundis aroma cortice,
Vincis sapore nectare,
Iocunda fructu fertili
Plaudis triumphum nobilem.
Salue ara, salue uictima
De passionis gloria,
Qua uita mortem pertulit,
Et morte vitam reddidit.

De

De ſancto Saturnino.

IAnua celſa poli terra pulſante patescit.
Et recipit natos quos generauit humus.
Admirandæ hæc eſt occaſio facta ſalutis,
Vt de morte ſua præmia lucis emant.
Saturninus enim cupiens ſe nectere Chriſto,
In carnali habitu noluit eſſe diu.
Vincula corporei diſſoluere corporis optans,
Plenius vt domino ſe ſociaret homo.
Tempore maturo cum iam ſpes eſſet adulta,
Sumpſerunt pretium uotæ beata ſuum.
Dumque ſacerdotio frueretur in urbe Toloſa,
Et populis Chriſtum panderet eſſe Deum.
Oſtendens uerbis, addens miracula factis,
Vt quod ſermo daret conſequeretur opus.
Gentiles animas rapiens de fauce tyranni,
Subdebat Regi, qui dedit arma ſibi.
Sed uitiata malis, & plebs infecta uenenis
Curari effugiens ægra iacere uolens.
Comprehendit maleſana virũ ad capitolia duxit,
Atque ſuo medico vulnera plura dedit.
Propietate dolum, pro melle venena rependens,
Nec tauri indomiti ſufficit ira tibi.
Naturæ rabidæ feritatem adiungere noſti.
Quod per ſe neſcit, te ſtimulante furit.

Turba cruenta nocens huius te vulnere perdis,
Et si non illi, parcere disce tibi.
Hinc ferus impatiēs mox curua per auia raptus
Passim membra pij fudit in vrbe viri.
Tum mulier collegit ouans & condidit artus,
Vna sed, famula participante sibi.
Hæc fuit insignis rapiendæ causa coronæ,
Gloria martyrij sic celebrata nitet.
Ante sepulchra pij dantur modo dona salutis,
Et corpus lacerum corpora multa fouet.
Dic ubi mors inimica iaces, vbi uicta recumbis,
Quando vides sancti funere uota dari?
Quem male credebas obitus finire salutem,
Dat vitam multis, & tenet ipse suam.
Huc captiua cubas, quæ te regnare putabas,
Inuadendo peris, teq; furenda necas.
Te tua pœna premit, tua te fera uincula torquēt,
Quos dare uis gemitus, ipsa ferendo gemis.
Martyr ouans cælos retinet, tu liuida tristis
Mors inimica tibi Tartara nigra colis.
Florigera nunc sede manet sine fine beatus,
Inter odoratos thure calente choros.
Non aliquas metuit placato iudice causas,
Præmia sed miles victor habenda petit.
Digna triumphantē quæ restat palma sequetur,
Pro te Christe mori est gloria, vita, quies.

De

De Lunebode qui ædificauit templum ſancti Saturnini.

LAudibus humanis reliquorum corda reſultent,
Ac mihi de iuſtis commemorare uacet.
Nam pietatis opus victores texere libris
Admonet ingenium res ratione duplex.
Vna quòd eſt habilem de magnis magna fateri,
Nam bona qui reticet criminis auctor erit.
Altera cauſa monet quoniam ſucceſſus amore
Et meliore cupit, qui ſua facta legit.
Saturninus enim Martyr uenerabilis orbi,
Nec latet egregij palma beata viri.
Qui cum Romana properaſſet ab vrbe Toloſam,
Et pie Chriſticoli ſemina ferret agri.
Tunc veſana cohors domini comprendit amicum,
Inſtituitq́; pij membra terenda trahi.
Implicitus tauri pede poſteriore pependit,
Tractus in obliquum dilaceratus obit.
Hac ope de terris animam tranſmiſit Olympo,
O felix cuius funere mors moritur.
Sed locus ille quidem quo Sanctus vincula ſũpſit
Nullius templi fultus honore fuit.
Launebodis enim poſt ſæcula longa ducatum.
Dum gerit, extruxit culmina ſancta loci.
Quod nullus veniens Romana gente fabriuit.

Hoc vir Barbarica prole peregit opus.
Coniuge cum propria Bertundes clara decore,
Tecior quæ blando clarior ipsa nitet.
Cui genus egregium fulget de stirpe potentum,
Addidit ornatum uir venerando Deum.
Quæ manibus proprijs alimonia digna ministrat
Pauperibus tribuens se satiare cupit,
Indefessa spem Christi per templa requirit,
Iugiter excurrens ad pietatis opus.
Nudos ueste tegit, si tienti pocula profert,
Se magis æterno fœmina fonte replet.
Proficit hoc etiam, quicquid gent illa marito,
Anxia pro cuius vota salute facit.
Dux meritis ingente sua qui pollet opimis
Cel'ius ubique micans nobilitatis ope.
Sed quamuis altum teneat de stirpe cacumen,
Moribus ipse suos amplificauit auos.
Ergo pari uoto maneant in sæcula iuncti,
Et micet ambobus consolidatus amor.

Ad clerum Parisiensem.

Coetus honorifici decus & gradus ordinis ampli
Quos colo corde, fide, religione patres.
Iamdudum obliti de ueto cermine plectri
Cogitis antiquam me renouare lyram.

En-

En stupidis digitis stimulatis tangere chordas,
Cum mihi non solito currat in arte manus.
Scabrida nūc resonat mea lingua rubigine uerba
Exit & incompto rauens ab ore fragor.
Vix dabit in veteri ferrugine cotis acumen,
Aut fumo infecto splendet in ære color.
Sed quia dulcedo pulsans quasi malleus instat,
Et velut incudo cura relisa terit.
Pectoris atque mei succenditis igne cacumen,
Vnde ministratur cordis in arce vapor.
Obsequor hinc quia me veluti fornace recocto
Artis ad officium vester adegit amor.
Celsa Parisiaci clerus reuerentia pollens
Ecclesiæ genum, gloria, munus, honor.
Carmine Dauidico diuina poëmata pangens,
Cursibus assiduis dulce reuoluit opus.
Inde Sacerdotes, Leuiticus hinc micat ordo,
Illos canities, hos stola pulchra tegit.
Illis pallor inest, rubor his in vultibus errat,
Et caudent rutilis lilia mixta rosis.
Illi iam senio, sed & hi bene vestibus albent,
Vt placeat summo picta corona Deo.
In medio Germanus adest Antistes honore,
Qui regit hinc iuuenes, subrigit inde senes.
Leuitæ præeunt, sequitur grauis ordo ducatum,
Hos gradiendo mouet, hos moderando trahit.
Ipse tamen sensim incedit velut alter Aaron,
Non de veste nitens, sed pietate placens.
Nō lapides, coccus, cidari, aurū, purpura, byssus
Exornant humeros, sed micat alma fides.
Iste satis melior veteri quàm lege Sacerdos,

Hic quia vera colit, quod prius vmbra fuit.
Magna futura putans præsentia cũcta refellẽs,
Antea carne carens, quam caro fine ruens.
Sollicitus quenquam ne deuoret ira luporum,
Colligit ad caulas pastor opimus oues.
Assiduis monitis ad pascua salua uocatus
Grex uocem agnoscens currit amore sequax.
Miles ad arma celer signat, mox tinnit in aures,
Erigit excusso membra sopora thoro.
Aduolat ante alios mysteria sacra requirens,
Vndique quisq; suo templa petenda loco.
Flagranti studio populum domus inrigat omnẽ,
Certatimq; monent quis prior ire ualet.
Per vigiles noctes ad prima crepuscula iũgens,
Construit angelicos turba uerenda choros.
Gressibus exertis in opus uenerabile constans
Vim iactura polo cautibus arma mouet.
Stamina psalterij lyrico modulamine texens,
Versibus orditum carmen amore trahit.
Hinc puer exiguis adtemperat organa cannis,
Inde senex largam ructat ab ore tubam.
Cymbalicæ voces calamis miscentur acutis,
Disparibusq; tropis fistula dulce sonat.
Timpana rauca senum puerilis tibia mulcet,
Atq; hominum reparat verba canora lyram.
Leniter iste trahit modulos, rapit alacer ille,
Sexus & ætatis sic uariatur opus.
Triticeas fruges feruens terit area Christi,
Horrea quandoquidem, construitura Dei.
Vocee creatoris reminiscens esse beatos,
Quos dominus uigiles, dum redit ipse, uidet.

In

In quorum meritis animo virtute fideq;
Tegmine corporeo lumina quanta latent.
Pontificis monitis clerus plebs psallit & infans
Vnde labore breui fruge replendus erit.
Sub duce Germano felix exercitus hic est,
Moyses tende manus, & tua castra iuua.

De ecclesia Parisiaca.

SI Salomoniaci memoretur machina templi.
Arte licet par sit pulchrior ista fide.
Nam quæcunque illic veteris velamine legis,
Clausa fuere prius hic reserata patent.
Floruit illa quidem uario intertexta metallo,
Clarius hic Christi sanguine tincta nitet.
Illam aurum lapides ornarunt cedrina ligna,
Hinc venerabilior de cruce fulget honor.
Constitit illa vetus ruituro structa talento,
Hic pretio mundi stat solidata domus.
Splendida marmoreis adtollitur aula columnis,
Et quia pura manent, gratia ma'or inest.
Prima capit radios vitreis occulata, fenestris,
Artificisq; manu clausit in arce diem.
Cursibus auroræ vaga lux laquearia complet,
Atque suis radijs & sine sole micat.
Hæc pius egregio Rex Childebertus amore
Dona suo populo non moritura dedit.

Totus in effectu diuini cultus adherens
Ecclesiæ inges amplificauit opes.
Melchisedech noster merito rex atque Sacerdos
Compleuit laicus religionis opus.
Publica iura regens, & celsa palatia seruans,
Vnica Pontificum gloria norma fuit.
Hinc abiens, illic meritorum viuit honore,
Hic quoque gestorum laude perennis erit.

De Baptisterio Maguntiæ.

ARdua sacrati baptismatis aula coruscat,
Quo delicta Adæ Christus in amne lauat.
Hic pastore Deo puris grex mergitur vndis,
Ne maculata diu vellera gestet ouis.
Traxit origo necem de semine, sed pater orbis
Purgauit medicis crimina mortis aquis.
Hanc tamen Antistes Sidonus extulit arcem,
Qui domini cultum templa nouando fouet.
Struxit Berthoare voto complente Sacerdos,
Quæ decus ecclesiæ cordis amore placet.
Catholicæ fidei splendor pietate coruscans,
Templorum cultrix prodiga pauperibus.
Seminat vnde metat fruges spargendo recondēs,
Terrenis opibus non moritura parat.
Filia digna patre te Theodeberte reformans
Rex isti patriam qui pietate patris.
Excitante fide reuocasti ex hoste triumphos,

Sed

Sed capti pretio mox rediere tuo.
Ecclesiæ fultor, laus Regum, pastor egentum,
Cura Sacerdotum, promptus ad omne bonum.
Cuius dulce iugum nullas gemuisse fatetur,
Viuis adhuc meritis Rex in amore tuis.

De Basilica sancti Georgii

Militis egregij pollens micat aula Georgi,
Cuius in hunc mundum spargitur altus honor.
Carcere, cæde, fame, vinclis, site, frigore, flãmis
Confessus Christum duxit ad astra caput.
Qui virtute potens Orientis in axe sepultus
Ecce sub occiduo cardine præbet opem.
Ergo memento preces, & reddere vota viator,
Obtinet hic meritis, quod petit alma fides.
Condidit Antistes Sidonius ista decenter,
Proficiant animæ quæ noua templa suæ.

De Oratorio Trasarici.

Lvcida perspicui nituerunt limina templi,
Quod capit haud dubium spe uenerãda fides.
Hæc est aula Petri cæles qui claue catenat
Substitit & pelagi quo gradiente lacus.
Sedibus his Paulus habitat tuba gentibus una,
Et qui prædo prius, hic modo præco manet.
Martini domus est, Christum qui uestit egentẽ,
Regem tyro tegens, & homo iure Deum.
Ecce sacerdotis sacri micat aula Remedi
Qui tenebras mundi liquit, & astra tenet.
Cultor opime Dei templum Trasarice locasti,
Has cui persoluis, reddit amator opes.

De sanctis Agaunensibus.

Tvrbine sub mundi cum persequerentur iniqui,
Christicolasq; daret sæua procellæ neci.
Frigore depulso succendens corda peregit,
Rupibus in gelidis feruida bella fides.
Quo pie Maurici doctor legionis opimæ,
Traxisti forte subdere colla uiros.

Quos

Quos positis gladijs armasset dogmate Pauli,
Nomine pro Christi dulcius esse mori.
Pectore belligero poterant qui vincere ferro,
Inuitant iugulis vulnera chara suis.
Hortantes se clade sua sic ire sub astra,
Alter in alterius nede natauit heros.
Audiuit rapidas Rhodani fons sanguinis undas
Traxit & Alpinas ira cruenta niues.
Tali fine polos felix exercitus intrans
Iunctus Apostolicis plaudit honore choris.
Cingitur angelico super astra beata senatu,
Mors fuit vnde prius lux fouet inde uiros,
Ecce triumphantum ductor fortissime tecum,
Quatuor hic procerum pignore sancti iacent.
Sub luteo tumulto latitat cœleste talentum,
Diuitiasq; Dei vilis arena tegit.
Qui faciunt sacrum paradysi crescere censum,
Hæredes domini luce perenne dati.
Sydereo chorus iste throno cum carne locandus,
Cum ueniet Iudex arbiter orbis erit.
Sic pia turba simul festinans cernere Christum,
Vt cælos peteret de nece fecit iter.
Fortunatus enim per fulgida dona tonantis
Ne tenebris crucier, quæso feratis opem.

De sancto Hilario.

SI Hilarium quæris quis sit cognosce re lector,
Allobroges referũt Pictauijs genitũ
Cum populum regeret diuina mente sacerdos,

Seruabat legi fœdera sollicitus.
Improbus vt vidit plebes quod scinderet error,
Græcorum virus protulit in medium.
Vipereo promunt semper qui ex corde venena,
Filius ut dicant quia est creatura Dei:
Quis magis auxilium præstat sapientia mũdi,
De ingenito genitum quæ negat esse Deum?
Quam male complexus cupiẽs calcare prophetas
Arrius infelix cum retinet, crepuit.
Egregius doctor ueterum monimenta secutus,
Quem Stephanus vidit, comprobat esse Deum
Victus amore Dei contempto principe mundi
Intemerata fide pertulit exilium:
In patre qui omnipotẽs Deus ẽ cognoscere natũ,
Diuinis tantum uocibus insinuat.
Perpetuũ lumen, Christum dominumq; Deũq;
Bis senis populos edocet esse libris.

De sancto Medardo Episcopo.

INter Christicolas quos actio uexit in astris,
Pars tibi pro meritis magna Medarde patet.
Qui sic uixisti terrenis hospes in oris,
Vt cœlum patria creditur esse tua.
Exilium tibi mundus erat cœnosa cauenti,

Et modo te gaudet ciue manente solus.
Exutus tenebris, uestitus tegmine lucis,
Post obitum frueris liberiore die.
De tellure satisfactus possessor Olympi,
Et ma rem linquens cum patre læta tenes.
Humani victor vitij super astra triumphas,
Atq; cremans carnem, das animæ requiem.
Te inter mundanos uepres gradiente fatemur,
Calcatis spinis promeruiße rosas.
Flore refectus ager suaues tibi fundit odores,
Balsama thura replent, quæ paradisus habet.
Cauta per angustum figens uestigia callem,
Sic dedit arcta tibi semita lucis iter.
Lata uoluptatum via quæ summergit Auerno.
Dulcia carnis alens, mortis amara parat.
Hoc nunquam sacros flexisti tramite gressus,
Nec potuere tuos praua tenere pedes.
Durum iter ad laudes, graue temet ducit in altũ,
Quo labor est potior, gloria maior erit.
Quæ prius incipiam sacri miracula facti,
Cum quidquid facis omnia prima micent.
Dum fuit ad superos humano in corpore uita,
Ex oculis fugiens lux tibi cordis erat.
Si cæcus uenit, rapuit palpando salutem,
Iñ medijs tenebris fulsit aperta dies.
Qui voluit furti causas penetrare latentes,
Te religante sedet, te reserante fugit.
Fur sine perfecto voto deceptus inani,
Omnia restituens, crimine fraudis habet.
Nam semel ut molles carpserunt palmitis vuas,
Non valuere gradus inde referre foras.

Nec potuit raptor pedibus subducere prædam,
Raptori adduxit sed sua præda pedes.
Ergo suis laqueis cœpit miser esse ligatus,
Venerat vt caperet, captus & ipse fuit.
Nec tetigit mustum, sed iniqua mente rotatur,
Anteaquam biberet ebria turba iacet.
Incepit seruare magis, quam ferre racemos,
Et datus est custos, qui cupit esse rapax.
Donec sanctæ tuis uerbis iussisset abire.
Et furtum impleret, doctus ab hoste redit.
Quæ manet hæc animi pietas sanctissimæ præsul
Læden em aux lio, qui facis ire tuo.
Tinnitum rapit alter inops, magis improbus ille,
Qui iumentorum colla tenere solet.
Absconditq; sinu, sæno præcludit hiatum,
Et tenet ipse manu, ne manifestet opus.
Te ueniente sacer causas patefecit opertas,
Tinnitu incipiens iam quasi furta loqui.
Nil valet abscondi nil claudi, nilue teneri,
Facundo strepitu prodidit omne malum.
Pandebat propriam veluti sub iudice causam,
Nil de fure timens liberiore sono
Indicat, accusat, conuincit, damnat, acerbat,
Te præsente tamen non licet esse reum.
Absoluis furem solitæ pietatis amore,
Addens & monitus cautus vt intret iter.
Præcipiens querulam secum portare rapinam
Ne uacua tristis spe remearet inops.
Hinc tamen vt potero, cũ raptus ab orbe fuisses,
Quæ dederis populis, signa verenda loquar.
Cum pia composito veherentur membra feretro,
Sub-

Subtractus meruit cæcus habere diem.
Anxius ille sacra lumen suscepit ab umbra,
Et tua mors illi lucis origo fuit.
Dumq; sepulchra darent, oculi rediere sepulti,
Et sopor ille tuus hunc vigilare facit.
Cum fugis a mundo, datur illi lumine mundus,
Te linquente diem hunc fugiunt tenebræ.
Antiqui vultus lucem stupuere modernam,
Et ueteri fabricæ prima fenestra venit.
Cum pedibus validis alter manicisq; ligatus
Mox tetigit templum, ferrea vincla cadunt.
Tam graue fragmentũ dolor ẽ vel cernere pœnã,
Pondera tot miseros sustinuisse pedes.
Si connexa forent, elefantum soluere possent,
Nec poterat rigidos ipse mouere gradus.
Non minus est illi, quæ subuertente procella,
Littoribus lybicis anchora fracta iacet.
Pœna quid in grauior cecidit crescente triũpho,
Vincere rem sæuam gloria maior erat.
Non habuit tot vincla pati miser ille ligatus,
Sed tua quo virtus plus mereretur opus.
Cum solidarentur non sic strepuere catenæ;
Ceu tinniuerunt cum crepuere fores.
Quæ fuit illa prius nimis male vincta catenis,
Iam tibi qui soluis, libera dextra fauet.
Lignea vincla gerens alter confugit ad aulam,
Quæ simili merito, scissa repente cadunt.
Nec mora uix tetigit sacrati limina templi,
Fit tonitrus cœlis arma ferendo tibi.
Gratia diuisi ceciderunt pondera ligni,
Et qui gessit onus corruit ipse simul.

Expauit subito de libertate recepta,
Atq; magis timuit quando solutus erat.
Quæ ratio fuerit, cecidit cur pronus in aruis.
Gaudia magna quidem sæpe timere solent.
Dum stupet unde salus laceris est reddita plãtis,
Admirante animo membra soluta fluunt.
Vnde vetus mulier pariter nascente periclo.
Vulnera naturæ mortua membra tulit.
Inclusos digitos morbo numerante tenebat,
Nec poterat ducto pollice fila dare.
Secum nata quidem, sed non sua dextra pependit,
Corpore iuncta suo res aliena fuit.
Tẽpore sed tardo est cum iam spes fracta iaceret,
Ante tuos tumulos viuificata manus.
Sic inopinatum commendat gratia uotum,
Desperata salus dulcior esse solet.
Mobilis ergo venit digitis torpentibus humor,
Et dispensatus fluxit in ungue vigor.
Arida neruorum sese uinctura tetendit,
Agnouitq; suum vena soluta locum.
Apta ministerijs incepit palma moueri,
Seruitium discens libera dextra fuit.
Nec tantum profugos pietas tua reddidit artus,
Reddidit & uictum pensa trahente manu.
Eripuisti aliam simili de peste puellam,
Membraq; restituens plus animæ tribuis.
Desponsata viro mortali lege trahebat,
Nunc talamis Christi uirgo dicata micat.
Spõsa quidem radiat cum virginitate modesta,
Spe meliore fruens nupta tenenda polis.
Nec fructus vteri sterilis deperdit onusti,

Flore

Flore pudicitiæ mater habenda placet.
Adquirit cunctos, natum quoq; non habet vnũ,
Progeniemq; sibi gegnit amore Dei.
Inde pari morbo deflenda infantia parua
In lucem veniens membra necata trahit.
Mors & origo simul misero processit ab aluo,
Extinctam generans mater anhela manum.
Commendata tuo rediјt medicata sepulchro,
Quod de matre perit, de tumulo recipit.
Dum iacet alter inops visu caligine clauso,
Cæcus nec misero lumine lumen erat.
Longa nocte oculos quarto iam mense premebat,
In lucem obscurus viuus imago necis.
Vocitus hunc medicis monuisti tempore somni,
Tenderet vt uelox ad tua templa gradum.
Mox ueniente die sed non sibi forfice pressa
Enituit Christi uertice tonsa comas.
Detrahit hic crines, nitidos ut haberet ocellos,
Et mercante coma munera emat.
Qui titubante gradu tractus peruenit ad aulã,
Per biduum recubans ante sepulchra fuit.
Tertia lux rediens nocturnas soluerat umbras,
Et cæco occurrit sic reuocata dies.
Vndiq; limatæ cecidere à fronte tenebræ,
Sanguinis unda rigat, luminis atra lauat.
Sicca lucerna nouo flagrante refulsit oliuo,
Obtinuitq; suum lux peregrina locum.
Quid referam mutis qui verbo uerba dedisti,
Quod grauat eiјciens, quod iuuat omne locãs.
Cuncta, nec enumero, tua me præconia uincunt,
Et si non potui velle fuisse, uide.

En tua templa colit nimio Sigiberthus amore,
Insistens operi promptus amore tui.
Culmine custodi qui templum in culmine duxit,
Protege pro meritis, qui tibi tecta dedit.
Hæc pia pauca ferens ego Fortunatus amore,
Auxilium posco, da mihi uota precor.

VENANTII HONORII CLEMENTIANI FORTVNATI PRESBYTERI ITALICI,

Liber Tertivs.

Ad Eufronium Episcopum Turonensem.

Eufronium

Eufronius episcopus fuit Turonensis ... ordine

DOMINE Sancto & meritis Apostolico domno & dulci patri Eufronio Papæ Fortunatus. Ante paucorum dierum volubilitatem transcursam deferentem præsen

tium

tium portitorem venerabilis oris vestri salutare colloquium mane cœlesti pro munere significo fuisse perceptum quod & auiditate teste rerum creatore complexus sum, qua & vestrum pijssimum animum circa meam humilitatem iugiter adprobaui profusum, & me supplicem multis repletum beneficijs agnosco deuotum, qui quamuis in altera commorer ciuitate, nouit Deus, quia vobis absens sum tantummodo loco, non animo, & quocunque fuero intra me vos clausos habeo. Verè dico non est illud cor carneum, vbi vestræ animæ non recipitur miranda dulcedo, sed marmore durior si tantæ charitatis non amplectitur blandimentum. Nam quis de te tam congrua prædicet, quàm mens verè sancta deposcit? Aut quis suo sic satisfaciat animo, vt vestrum, sicut condecet dignè prodat affectum qui in terra sic humilem vt habetis, erectus in cœlis, & inclinando ad infirmitatem subleuari facis ad excelsa, vt iam agnosceres, qui Christi humilitatem libenter amplecteris, de

eius munere quid habebis, quoniam sicut ipsius mandata sunt, qui se paruulum inter homines vult videri, magnificum se elatus respiciet in supernis. Vnusquisque qualiter desiderat, exponat, ego vero gratulor in corde domni Eufronij dilectionem domni mei sensisse Martini. Quapropter multiplici me prece Apostolatui & Sanctæ charitati vestræ commendans rogo per ipsum Dominum Martinum cuius frueris participato consortio, vt apud eum memorari præcipias me famulum & deuotum, quatenus quid apud eum meritis præualetis meæ humilitatis protectione iugiter ostendatis. Ora pro me Domine Sancte & Apostolice peculiaris domne & pater.

Ad eundem.

DOMINO sancto mihiq; peculiari patrono Eufronio Papæ Fortunatus. Copiosam & superabundantem pectoris vestri dulcedinem, quam circa deuotionem personæ meæ vestram beatitudinem pater amantissime fateor impendisse, quis illam vt dignum est, vel corde possit concipere, vel sermone valeat explicare, quæ tanto me sibi uinculo admirandæ caritatis adstrinxit, vt ne unius horę spatio ab illo mihi videar separari conspectu, quem & si præsentem non video, attamen inter pectoris habitaculum retineo conditum, & reclausum? Quis enim tua pietate peculiaris non redditur, in quo tantæ bonitatis beneficia continentur, aut quem ad tuam dulcedinem non ducas inuitum, cuius probauimus animum ineffabili charitate profusum? Qua autem illud admiratione

com-

complectar, cum te sic video cunctos diligere, ac si vnumquemque de proprio visus sis latere generasse. Quis vero filiorum superbus esse desideret ubi te patrem & doctorem tantæ humilitatis agnoscit, aut quamuis summo nobilitatis descendat de culmine, cum te sic respicit supplicem, non se tuis vestigijs in terra prouolutus extendit? Verè dico si tumidum superbia deijcit uos multum est laudabilis humilitas quod erexit. Quis denique illic possit esse iracundus aut turbidus, vbi sacerdos & Pontifex tam placidus inuenitur. Sc t enim totus sine rapacitate grex viuere, vbi viuendi tranquillitas discitur à pastore. Quid de rebus reliquis referam? in quibus te sic impendis in singulis, vt lauderis in cunctis, quæ tamen et si imitari non possumus, vel uidisse, quod imitari deceat, congaudemus. Quapropter dominationi, & sanctitati vestræ peculiariter me commendans rogo & obtestor, sic ille Domnus meus Martinus sua intercessione obtineat, vt cum ipso iuxta merita

veſtra in luce perpetua uos conlocet diuina miſericordia, vt pro me humili filio & ſeruo veſtro ad eius beatum ſepulchrum orare digneris, & pro peccatorũ meorum remisſione pius interceſſor accedas. Eos uero qui veſtri ſunt omnes Domnos & dulces meos reuerenter ſaluto, domnum meum per omnia dulcisſimum filium veſtrum Auentium pro me multipliciter ſupplico ſalutari. Domno meo Felici Epiſcopo, ſi per vos uenit me benigno animo commendari depoſco. Ora pro me.

Ad eundem.

Quamuis pigra mihi iaceat ſine fomite lingua,
Nec valeam dignis reddere digna viris.
Attamen alme pater Chriſti uenerande ſacerdos
Eufroni cupio ſoluere parua tibi
Debeo multa quidem, ſed ſuſcipe pauca libenter,
Sit ueniale precor, quod tuus edit amor.
Eccleſiæ lampas ſub te radiante coruſcat,
Lumine Pontificis fulget ubique fides.

Gra-

Gratia præcellens sincero in pectore uernat,
Quo nullus dolus est Israhelita uires.
Immaculata tibi feliciter actio currit,
Vt penetres cælos, hæc uia pandit iter.
Dulcia conloquij sine fuco dictare fundis,
Non sic mella mihi, quàm tua uerba placent.
Quidquid hēt sensus, hoc lingua serena relaxat,
Pectore sub uestro fraus loca nulla tenet.
Qui sine felle manes in simplicitate columbæ,
Nec serpens in te dira uenena fouet.
Aduena si ueniat, patriam tu reddis amatam,
Et per te proprias hic habet exul opes.
Si quis iniqua gemit, tristis hinc nemo recedit,
Sed lachrymas remouens lætificare facis.
Martinus meritis hac uos in sede locauit,
Dignus erat hæres, qui sua iussa colis.
Ille tenet cælum largo dans omnia uoto,
Iunctus eris Christo hunc imitando virum.
Non perit hic uestrū qui grex ad ouile recurrit,
Candida nec spinis uellera perdit ouis.
Non lupus ore rapit prædam pastore uigente,
Sed fugit exclusus non lacerando greges.
Hæc tibi lux maneat longos venerande per annos
Atque futura dies lucidiora ferat.

Ad Felicem Episcopum Namn eticum.

DOMINO *sancto & Apostolica sede dignissimo Domno & patri Felici Papæ Fortunatus.*

Oscitante me prope finitima pelagi blandimenta naturalis torporis in lato & litorali diutius in margine decubante, subito per undifragos vestri fluctus eloquij quasi scopulis incurrentibus elisa salis spargine me contigit inrorari, sed ad primos auigilandi stimulos infundi poteram, non tamen excitari, quia adhuc more solito grauiter obdormitans tandem aliquando inter crepitantia verborum tonitrua uix surrexi. Igitur cum considerarem dicta singula de more tubarum clangente sermone prolata, & sidereo quodammodo splendore perfusa velut coruscantium radiorum perspicabile lumine mea nisi estis lumi-

na perstrinxisse, & soporantes oculos quos mihi aperuisti tonitruo clausistis co rusco, tantus enim exercitati claritate colloquij vestræ linguæ iubar effulsit, tã ta sereni dentis eloquentiæ lux vibrauit, vt conuerso ordine mihi videretur verbis radiantibus ab occidentali parte te loquente sol nasci. Credebam enim quasi sopho Pindarico compactus tetetrastrophos pedestri glutine sugillatus, & ac si enthymematum parturiens catenatum vinculum fecunda fluxisset oratio spiris intertexta sophismate peregri no. Denique quantum ad profunditatem vestræ dictionis adtinet, feratis ignorantem per sermonum compotes velus inter cautes Echinadas aberrare, nisi à vobis ipsis lampas præuiatrix itineris occurrisset, Quod vero vestris inseruistis epistolis vocem meam ne adcla mationem laudum superatam in vltimo orbis angulo personasse, hæc ipsa dum re lego, cœpi me mirari vestro subitò credi disse colloquio, qui fauorem proprio non mererer ornatu, gauisus usque adeo affe

ctu factoris erigi, qui me cognoscerem ingenij qualitate substerni. O quantum charitas prȩualet, cum illud lingua laudantis adijcit, quod laudanti uena subducit. Optandum est siquidem, ut de me humillimo tali credatur testi potius quam auctori, non enim Polideochen suȩ commendasset uenæ salientis vbertas, nisi Smyrnei fontis fatidico latice fuisset tactus. Illud itaque quod dixistis in ultimo orbis angulo, quasi uestram habitare præsentiam, satis hoc fieri iustum est, ut de uobis mihi credatis, qui de me uobis credi blandius suadetis. Quoniam loca quamuis regione vltima, te ciue sunt prima. Nam si personæ merito urbis sibi uēdicat principatum, nulli per uos est ille locus inferior, ubi quicquid de laude requiritur, felix actibus Pontifex asserit. Denique non secum rabidæ ursæ situs frigoribus intertextus respirat, sed per uos mutatis sedibus assiduo Fauonij sibilo modulante vernatur. Hoc etiam quod Sanctitas uestra cōqueritur me inuento Turonis prolixitate

potita,

potita se fuisse colloquijs, cum me è contra pudeat in breui spatio prodidisse inscitiam, sed latere tanti gratiam Pontificis adquisitam. Tamen si nostri amici partes considerare uelitis, quamuis protracto spatio aspectu uestro fruerer, incitari poteram non expleri. Quis enim odore suauium rosarum afflatus uel satiatus, quandoque se iudicet vel patitur reddere fastidientem. Cum si diuturnius fuissemus nihilominus tanto magis dilectione succenderer, quanto plus agnoscerem quem amarem. Quod enim intulistis, si legerem uobiscum, ascendissem secundis fluctibus, & Namnetas occurrissem, noui quidem te mihi caro bocherucis adcersientibus mioparonem prepetem captus arte harmonica tutus inter symphonias mordentes exisse, et si res exigeret clausus crepens ego poëtam Thirintiacum Tindaro spirante pulsassem. Qua uero auiditate illud me creditis perlegisse quod uos intexere merita caritas imperauit? Quod dixistis nec si ulcisci uenissent

 in

in solatio me uobis abripere ualuissent. Credite quantum meus animus inspicit, ipsa lex Romana tantum mihi dare ad auxilia poterat, quantum præstitistis in verbo, nec apud me plus aliquid est factis impendere, quàm vota voluntatis offerre. Nam alloquij refluente dulcedine, nihil opus est plus agere. Quod vero facietis addidistis nisi sollicitatus laudibus rusticus calamus non tornasset licet talis cultor Christicola feracissima iugera sæpius exarauit. Attamen super illum idest tuos confiteor ludos ityphalicos Amphyoneo barbylo reboasse. Hoc quoqne quod delectabiliter adiecistis me domnæ meæ Radagundæ muro caritatis incluso, suo quidem quia non ex meis meritis. Sed ex illius consuetudine, quam circa cunctos nouit impendere collegatis, & quantum in mea per sona Panegiricum poeticè tangitis, tantum in eius laudis historiam retulistis. Tamen in uerbis vestris illud relegere merui, quod in eius gratia iam percepi. Sed qui de me paruo magna depingitis,

quæſo de magnis maxima prædicetis. Quapropter dominationi & ſanctitati veſtræ me humili ſupplicatione commendans, deprecor per Dominum redemptorem animarum noſtrarum qui prædeſtinatos ſua facturus eſt in luce conſortes, ut me in ſanctis orationibus pietatis intuitu dignemini memorare. Magnum enim erit, ſpei meæ auxilium à uobis obtinere, quod poſco.

Ad Felicem Epiſcopum Namneticum.

SI ueniant linguæ pariter Græca atque Latina,
Pro meritis nequeunt ſoluere cuncta tuis.
Laudibus obſeſſus uotis uenerandus haberis,
Felix qui ſenſus luce perennis eris.

Ad Felicem Episcopum de nomine suo.

Fida salus patriæ, Felix spe, nomine, corde
Ordo sacerdotum quo radiante micat.
Restituis terris quod publica iura petebant,
Temporibus nostris gaudia prisca ferens.
Vox procerum, lumen generis, defensio plebis,
Naufragium prohibes, hic ubi portus ades
Auctor Apostolicus qui iura Britannica uinces
Totus in aduersis spe crucis arma fugas.
Viuo decus patriæ, fidei lux, auctor honoris,
Splẽdor Pontificum, noster & orbis amor.

Ad Felicem Episcopum de Dedicatione Ecclesiæ suæ.

Cum Salomon coleret generosi Encænia templi;
Israhel electos fecit adesse uiros.
Leuitas proceres pueros, iuuenesque, senesque,
Vn-

Vndique certatum regia pompa trahit.
Mactantur vituli, tauri iugulantur ad aras,
Et populi in uotis, gaudia cædis erat.
Nunc uero adsurgit ritu placitura beato,
Tempore decurso iustior ara Deo.
Prospera quæ popu is Felix mō festa ministrās.
Exuperat rebus gesta priora nouis.
Conuocat egregios sacra ad solemnia patres,
Quo stat uera salus, & fugit umbra uetus.
Docti claue Petri cælos aperire petenti,
Ac monitis Pauli noscere claustra poli.
Ne lupus intret oues, ne morbi uulneret agnos,
Hinc sunt custodes, inde medella gregis.
Quorum uox refluens populo de fonte salutis
Vt bibat aure fidem, porrigit ore salem
Inter quos medios Martini sede sacerdos
Eufronius fulget Metropolita sacer.
Plaudens in sancta fratrum coeunte corona
Et sua umbra uidens fortior extat apex.
Lætius inde caput, quia sunt sua uiscera secum,
Ecclesiæ iuncto corporeo crescit honor.
Domitianus item. Victorius ambo columnæ
Spes in utrisque manens pro regionis ope.
Domnulus hic fulget meritis. Romacharius inde
Iure sacerdoti cultor uterq; Dei.
En spectat adiuta nouum memoranda per æuum,
Votis plena pijs fulget in urbe dies.
In qua promeruit sua gaudia cernere pastor,
Officioque sacro reddere uota Deo.
Tempore qui longo aduentu pendebat in isto,
Despiciens aliud, hoc erat omnis amor.

Omnia tuta timens suspecto in tramite uitæ,
Ne prius iret iter, quam daret ista Deo.
Sæpius occultans suspicia lassa trahebat,
Cæderet ut Domnus hoc properare decus.
Anxius incerto curarum fasce laborans.
Dum uotum spectat, pondera tempus erant.
Sed iam festus adest saluatur sarcina curæ,
Lætitiæ cumulus triste repellit onus.
Prospera dans populis & gaudia larga per urbē,
Felix felici cum grege pastor age.
Hinc te Pontifices circundant, inde ministri,
Cingit te totum hinc honor, inde fauor.
Clerus et ecce choris resonat, plebs inde choraulis
Quisque tuum uotum qua ualet arte canit.
Tarda fuere tibi, quia fit mora semper amanti,
Res sublimis enim tarda sed ampla uenit.
Nunc Domini laudes inter tua classica canta,
Et trinitatis opem machina trina sonet.
Adde medullata in templis holocausta sacerdos,
Quo diuturna mices hostia pura Deo.

In honore eorum, quorum ibi reliquiæ continentur idest Petri & Pauli Namnetum.

SIdeoti montes, speciosa cacumina Sion
A libano gemini flora comante cedri.

Ca-

Cælorum portæ, lati duo lumina mundi,
Ore tonat Paulus, fulgurat arce Petrus.
Inter Apostolicas radianti luce coronas
Doctior hic monitu, celsior ille gradu.
Per hūc corda hoīum referantur & astra per il-
Quos docet iste stilo, suscipit ille polo. (lum,
Pandit iter cæli, hic dogmate clauibus alter,
Est uia cui Paulus, ianua fida Petrus.
Hic petra firma manens, ille archetectus habetur
Surgit in his templum, quo placet ara Deo.
Vno fonte pares medicata fluenta rigantes
Restringunt auidam dulce liquore sitim.
Fortia bella gerit, quisquis capit astra tenere,
Rex dedit hos proceres militis esse duces,
Gallia plaude libens, mittit quòd tibi Roma salu
Fulgor Apostolicus uisitat Allobroges. (tem,
A facie hostili duo propugnacula præsunt,
Quos fidei turres urbs caput orbis habet.
Hi radiant oculi pretioso in corpore Christi,
Lumine qui proprio cætera membra regunt.
Munere felicis cœli cape Gallia fruges,
Pontificisq; tui uota beata cole.
Cuius castus amor dedit hanc in honore supremo
Ecclesiæ nuptæ dote perenne domum.
Vertice sublimi patet aulæ forma triformis,
Nomine Apostolico sanctificata Deo.
Quantū inter sanctos meritum supereminet illis
Celsius hæc tātū culmina culmen hēnt.
In medium turritus apex super ardua tendit,
Quadratumque leuans crista rotundat opus.
Altius ut stupeas arce ascendente per arcus,
Instat

Instar montis agens ædis acumen habet.
Illic expositos fucis animantibus artus
Viuere picturas arce reflante putes.
Sol uagus ut dederit per stagnea tecta colorem,
Lactea lux resilit, cum rubor inde ferit.
Ire redire uides radio crispante figuras,
Atq; lacuna regit, quod maris unda solet.
Fulgorem astrorum meditantur tecta metallo
Et splendore suo culmina fidus habent.
Luna coronato quoties radiauerit ortu,
Alter ab æde sacra surgit ad astra iubar.
Si nocte inspiciat hanc prætereundo uiator,
Et terram stellas credit habere suas.
Tota rapit radios patulis oculata fenestris,
Et quod mireris, hic foris intus habes.
Tempore quo redeunt tenebræ mihi dicere fas sit,
Mundus habet noctem, detinet aula diem.
Dextera pars templi monitis præfulget Hilari,
Cum patre Martino consociante gradum.
Gallia sic proprios dum fudit ubique patronos
Quos hic terra tegit, lumina mundus habet.
Altera Ferreoli pars est, qui uulnere ferri
Munere Martini gemma superna nitet.
Obtulit hæc Felix ut sit magis ipse sacerdos,
Christe tuum templum, qui tibi templa dedit.

Ad eundem.

INluxit festiua dies, me gaudia cogunt,
Vt quod plebs poterat, solus amore loquar.
Vltima quamuis sit regio Armoricus in orbe,
Felicis merito cernitur esse prior.
Miserunt similes oriens & Gallia sortes.
Illæ micat radijs solis, & ista tuis.
Nã splẽdore nouo sua munera quisq; ministrat,
Tu fers Oceano lumen, & ille rubro.
Deniq́ue si sensus clara pro lampade fulget,
Ingenium uestrum luminis instar habet.
Maxima progenies titulis ornata uetustis
Cuius & a proauis gloria celsa tonat.
Nam quicunq; potẽs Aquitanica rura subegit,
Extitit ille tuo sanguine luce parens.
Germanis antiqui uenerabile culmen in orbe,
Laudibus in cuius militat omne decus.
Flos generis, tutor patriæ, correctio plebis,
Eloquij flumen, fons salis, unda loquax.
Semina doctrinæ, ius causæ, terminus iræ,
Cuius in ingenium hic noua Roma uenit.
Illi quod poterat per plures illa docere,
Te contenta suo Gallia ciue placet.
Ornamenta geris gemino fulgentia dono,
Et te concelebrant hinc opus, inde genus.
Sed qui terrena de nobilitate nitebas,

Ecclesiam

Ecclesiam nunc spe nobiliore regis.
Cuius ad ornatum bone cultor iugiter instans,
Vt iam multa Deo splendida dona dares.
Nupsisti Ecclesiæ, felicia vota iugasti,
Hanc qui matronam dote potente reples.
Cuius in amplexu ducis sine crimine vitam
Altera nec mulier corde recepta fuit.
Hanc oculis animo retinens & corde pudico,
Vnde tibi nupsit castior inde manet.
Illa tibi prolem peperit, sed corpore uirgo,
Et populum gremio fudit armata tuo.
Ecce tuos natos diuina ex coniuge sumptos,
Et modo te gaudent quos patris vmbra tegit.
Proq; salute gregis pastor per compita curris,
Exclusoq; lupo tuta tenetur ouis.
Insidiatores remoues vigil arte Britannos,
Nullius arma ualent, quod tua lingua facit.
Tu quoque ieiunis cibus es, tu panis egenti,
Quæ sibi quisque cupit, hic sua vota videt.
Diuitias proprias in pauperis ore recondis,
Largas mendici uentre reponis opes.
Tempore quo veniet Christus, tunc omnia uobis
Iudicis in facie sacculus iste refert.
Sit tibi fixa salus numerosos ampla per annos,
Perpetuo felix nomine, mente, fide.

Ad Felicem Epiſcopum de Paſcha.

Carmen hoc falſo hucuſque attributum eſt Lactantio Firmiano, cum clare hic conſtet eſſe Fortunati.

TEmpora florigero rutilant diſtincta ſereno,
Et maiore poli lumine porta patet.
Altios igniuomum ſolem orbita ducit
Qui vacuus Oceanas exit, et intrat aquas.
Armatis radijs elementa liquentia luſtrans,
Hac in nocte breui tendit in orbe diem.
Splendida ſincerum producunt æthera vultum,
Lætitiamque ſuam ſydera clara probant.
Terra fauent vario ſundit munuſcula fœtu,
Cum bene vernales reddidit annus opes.
Mollia purpureum pingunt violaria campum,
Prata virent herbis, & micat herba comis.
Paulatim ſubeunt ſtellantia lumina florum,
Aridentque oculis gramina tincta ſuis.
Semine depoſito late ſeges exilit aruis,
Spondens agricolæ uincere poſſe famem.
Caudice deſerto lachrymat ſua gaudia palmet,
Vnde

Vnde merum tribuat, dat modo uitis aquam.
Cortice de matris tenera lanugine surgens
Præparat ad partum turgida gemma sinum.
Tempore sub hyemis foliorum crine reuulso
Iam reparat uiridans frondea tecta nemus.
Myrta, salix, abies, corylus, siler, ulmus, acer,
Plaudet quæq; suis arbor amæna comis. (nux,
Constructura fauos apis hinc aluearia linquens,
Floribus instrepitans poplite mella rapit.
Ad cantus reuocatur auis, quæ carmine clauso
Pigrior hyberno friuore muta fuit.
Hinc Philomela suis adtemperat organa cannis,
Fitq; repercusso dulcior aura melo.
Ecce renascentis testatur gratia mundi,
Omnia cum domino dona redisse suo.
Namq; triumphanti post tristia tartara Christo
Vndiq; fronde nemus, gramina flore fauent.
Legibus inferni oppressis super astra meantem
Laudant te rite Deum lux, polus, arua, fretum,
Qui crucifixus erat Deus ecce per omnia regnat,
Dantq; creatori cuncta creata precem.
Salue festa dies toto uenerabilis æuo,
Qua Deus infernum uicit, & astra tenet.
Nobilitas anni, mensum decus, aura dierum,
Horarum splendor, stridula puncta fouens.
Hinc tibi sylua comis plaudit, hinc campus aristis
Hinc grates tacito palmite uitis agit.
Si tibi nunc auium resonant uirgulta susurro
Has inter minimus passer amore cano.
Christe salus rerum, bene conditor atq; redemptor
Vnica progenies ex deitate patris.

In re-

Inrecitabiliter manans de corde parentis,
Verbum subsistens & penetrare potens
Aequalis concors, socius, cum patre coæuus
Quo sumpsit mundus principe principium.
Aethera suspendis, sola congeris, equora fundas,
Quæq; locis habitant, quo moderante uigent.
Qui genus humanum cernens mersisse profundo,
Vt hominem eriperes, es quoq; factus homo.
Nec uoluisti etenim tantum de corpore nasci,
Sed caro quæ nasci pertulit atqui meri.
Funeris exequias pateris uitæ auctor & orbis,
Intras mortis iter dando salutis opem.
Tristia cessarunt infernæ uincula legis,
Expauitq; chaos luminis ore premi.
Depereunt tenebræ Christi fulgore fugatæ,
Et tetræ noctis pallia crassa cadunt.
Pollicitam sed redde fidem precor alma potestas,
Tertia lux rediit, surge sepultæ meus.
Non decet ut humili tumulo tua mẽbra tegãtur,
Heu pretium mundi uilia saxa premant.
Indignum est cuius clauduntur cuncta pugillo,
Vt tegat inclusum rupe uetante lapis.
Lintea tolle precor, sudaria linquæ sepulchro,
Tu satis & nobis, & sine te nihil est.
Solua cathenatas inferni carceris umbras,
Et reuoca sursum quicquid adima ruit.
Redde tuam faciem, uideant ut sæcula lumen
Redde diem qui nos te moriente fugit. (pum,
Sed plane implesti remeans pie victor Olym-
Tartara pressa iacent, nec sua iura tenent.
Inferus insaturabiliter caua guttura pandens
Qui

Qui rapuit semper, sit tua præda Deus.
Eripis innumerum populum de carcere mortis,
Et sequitur liber, quo suus auctor adit.
Euomit absorptam trepide fera bellua plebem,
Et de fauce lupi subtrahit agnus oues.
Hinc tumultum repetens post Tartara carne re-
Belliger ad cælos ampla trophæa refers. (sūpta
Quos habuit pœnale chaos, iam reddidit in te,
Et quos mors peteret, hos noua vita tenet.
Rex sacer ecce tui radiat pars magna triumphi,
Cum puras animas sacra lauacra beant.
Candidus egreditur nitidus exercitus vndis,
Atque uetus uitium purgat in amne nouo.
Fulgentes animas vestis quoque candida signat,
Et grege de niueo gaudia pastor habet.
Additur hac felix concors mercede sacerdos,
Qui dare vult domino dupla talenta suo.
Ad meliora trahens gentili errore uagantes,
Bestia ne raperet, munit ouile Dei.
Quos prius Eua nocens infecerat, hos modo red-
Ecclesiæ pastus vbere, lacte, sinu. (dit,
Mitibus alloquijs agrestia corda colendo,
Munere Felicis de uepre nata seges.
Aspera gens Saxo uiuens quasi more ferino,
Te mediante sacer bellua reddit ouem.
Centeno reditur tecum mensura per æuum,
Messis abundantis horrea fuge reples.
Immaculata tuis plebs hæc uegetetur in vlnis,
Atque Deo purum pignus ad astra feras.
Vna corona tibi de te tribuatur ab alto
Altera de populo vernet adepta suo.

De

De Domno Felice Namnetico, cum fluuius alibi detorqueretur.

Caedant antiqui quicquid meminere Poetæ,
Vincuntur rebus facta uetusta nouis.
Includi fluuios si tunc spectasset Homerus,
Inde suum potius dulce replesset opus.
Cuncti felicem legerent modo nullus Achillem,
Nomine sub cuius cresceret artis honor.
Qui probus ingenio mutans meliore rotatu,
Currere prisca facis flumina lege noua,
Aggere composito remouens in gurgite lapsum,
Quo natura negat cogis habere viam.
Erigis hinc uallem subdens ad concaua montem,
Et vice conuersa hic tummet, illa iacet.
Alter in alterius migrauit imagine formam,
Mons in valle sedet, uallis ad alta subit.
Quo fuit unda fugax, creuit pigro obiice terra,
Et quo prora prius, hic modo plaustra meāt.
Collibus aduersis flexas super inuehis undas,
Et fluuium docilem monte uetante trahis.
Quo rapidus flueret veniens celer amnis obhæsit
Et subito nato colle retorsit iter.
Quæ prius in præceps veluti sine fruge rigebāt,

Ad

Ad uictum plebis nunc famulantur aquæ.
Altera de fluuio metitur seges orta uirorum,
Cum per te populo parturit unda cibum.
Qualiter incertos hominum scis flectere motus,
Qui rapidos fontes ad tua fræna regis.
Stet sine labe tibi felix pia uita per æuum,
Cuius ad imperium transtulit unda locum.

De Nicetio Episcopo Treuerense.

SPlendor apex fidei uenerabile mente Niceti, (caput.
Totius orbis amor, Pontificumque
Summus Apostolico præcellens pastor ouile,
Auxisti meritis quicquid honoris habes.
Diuino insistens operi terrena relinquis,
Cui moritur mundus non moriture manes,
Vita breuis cunctis, sed non breuis illa beatis,
Cum bona non pereant, iure perennis eris,
Dum tibi restrictus maneas & largus egenis,
Quod facis in minimis, te dare crede Deo.
Captiuus quicunq; redit sua limina cernens,
Ille lares patrios, tu capis inde polos.
Hic habet exul opem, ieiunans inuenit escas.
Qui uenit esuriens, hinc satiatus abit.
Tristibus imponis curas purgando querellas,
Et sanat cunctos una medella uiros (stans
Pauperis hinc lachrymas desiccas gaudia præ
Qui

Qui prius ingemuit, uota salutis habet.
Te pascēte greges nunquā lupus arripuit agnos,
Sunt bene securi, quos tua caula tegit.
Templa uetusta Dei reuocasti in culmine prisco
Et floret senior te reparante domus.
Hinc populis longos tribus pia uota per annos,
Et maneas pastor ne iacerentur oues.

De Castello eiusdem super Musellam.

MOns in præcipiti suspensa male tumescit,
Et leuat excelsum saxea ripa caput,
Rupibus expositis intonsa cacumina tollit,
Tutus & elato uertice regnat apex.
Proficiunt colli quæ uallibus arua recedunt,
Vndique terra minor uergit & iste subit.
Quē Musella tumens, Rhodanus quoq; paruulus ambit,
Certanturq; sua pascere pisce locum.
Diripiunt dulces alibi uaga flumina fruges,
Hæc tibi parturiunt Mediolanæ dapes.
Quantum crescit aqua, pisces uicinius offert,
Exhibet hinc epulas, unde rapina uenit.
Cernit frugiferos congaudens incola sulcos,
Vota ferens segeti fertilitate graui.
Agricolæ pascunt oculos de messe futura,
Ante metit uisu, quàm ferat annus opem.
Ridet amœnas ager tectus uiridantibus herbis,
Olle-

Oblectant animos mollia prata vagos.
Hoc vir Apostolicus Nicetius ergo peragrans,
Condidit optatum pastor ouile gregi.
Turribus incinxit terdenis vndique collem,
Præbuit hic fabricam, quo nemus ante fuit.
Vertice de summo demittunt brachia murum,
Dum Musella suis terminus extet aquis.
Aula tamen nituit constructa cacumine rupis,
Et monti imposito mons erat ipsa domus.
Complacuit latum muro concludere campum,
Et prope castellum hæc casa sola facit.
Aurea marmoreis suspenditur aula columnis,
Qua super æstiuas cernit in amne rates.
Ordinibus ternis extensaq; machina creuit,
Vt postquam ascendas iugera tecta putes.
Turris ab aduerso quæ constitit obuia cliuo,
Sanctorum locus est arma tuenda viris.
Illic est etiam gemino balista volatu
Quæ post se mortem linquit, & ipsa fugit.
Ducitur inrigidis sinuosa canalibus vnda,
Ex qua fert populo hic mola rapta cibum.
Blandifluas stupidis induxit collibus vuas,
Vinea culta viret, quo fuit ante frutex.
Insita pomorum passim plantaria surgunt,
Et pascunt vario floris odore locum.
Hæc tibi proficiunt quicquid laudamus in illis,
Qui bona tot tribus pastor opime gregi.

Ad Villicum Episcopum Mettensem.

Vrgite cæruleo pelagus Mosella relaxat,
Et mouet ingentes molliter amnis aquas.
Lambit odoriferas uernanti gramine ripas,
Et lauat herbarum leniter unda comas.
Hinc dextra de parte fluit qui Sallia fertur,
Flumine sed fluctus pauperiore trahit.
Hic ubi perspicuis Mosellam cursibus intrat,
Alterius uires implet, & ipse perit.
Hoc Mettis fundata loco speciosa coruscans,
Piscibus obsessum gaudet utrumque latus.
Deliciosus ager ridet uernantibus aruis,
Hinc sata culta uides, cernit & inde rosas.
Prospicis umbroso uestitos palmite colles,
Certatur uaria fertilitate locus.
Vrbs munita nimis quā cingit murus & amnis,
Pontificis merito stas ualitura magis.
Villicus æthereis qui sic bene militat armis,
Stratus humi genibus te leuat, ille suis.
Vnde humilis terris te proiicis alme sacerdos,
Orando hinc patriæ ducis ad astra caput.
Fletibus assiduis adquiris gaudia plebi,
Pastoris lacrymis lætificantur oues.
Hostilis inualidis quamuis militetur iniquus,
In quibus es murus vulnera nulla timent.

E Et

Et licet incluſo lupus inſidietur ouili ,
Te cuſtode gregis nil ibi prædo nocet.
Oblectas populos vultu ſine nube ſereno ,
Cunctorumq; animos gratia blanda fouet .
Si poſcat nouus hoſpes opem, tu porrigis eſcas,
Inuenit & proprios ad tua tecta lares.
Dum ſatias quærulum, magis obliuiſcitur illas,
Quas habet in patrijs finibus exul opes .
Qui ſua damna refert gemitus ſubducit ab ore,
Gaudia reſtituens triſtia cuncta fugas .
Protegis hinc nudos, illinc tu paſcis egentes ,
Nil tibi reddit inops, reddit amore Deus.
Horrea præmittis melius tua condita ſeruans,
Quas ſic diffundis, dat paradyſus opes.
Culmina templorum renouaſti Villice cultor ,
Cum ueniet Dominus ſtat labor ecce tuus.
Commiſſum video non ſuffodiſſe talentum ,
Sed magis optatum multiplicatur opus.
Longius extenſos peragas tam vigna per annos,
Et maneat ſemper nomen opime tuum .

Ad eundem.

PAſtor opime gregis cunctis tua pabula proſunt,
Qui ſatias animas, quàm benè membra foues ,
Sic auidos reddis conuiuas nectare lactis ,
Vt ſcutella leuet quod cocleare ſolet.

Ad

Ad eundem.

Vrrit ouis repetens à te suæ pascua pastor,
Qui cibus esse soles, da mihi panis opem.

De pictura uitis in mensa eius ad eundem.

Vitibus intextis ales sub palmite uernat,
Et leuiter pictas carpit ab ore dapes.
Multiplices epulas mencit continua tenere,
Aspicit hinc vuas, inde falerna bibit.

De piscibus in mensa eius.

Retia uestra patent, oneroso pisce redundant,
Apparet & Petri nos meruisse uices.

De Pontifice Carentino Coloniæ.

CArentinæ decus fidei deitatis amice
Nomine de proprio care perennis amor.
Pontificem tollens Agripina colonia præfert,
Frugiferis agris digne colone Dei.
Si uideas aliquos quacunque ex gente creatos,
Quamuis ignotos mox facis esse tuos.
Quos semel affectu adstringis pietate paterna,
Vlterius nunquam dissociare potes.
Nec subitò ueniens ueluti fugitiua recedit,
Sed concessa cito gratia fixa manet.
Verba Dei complens, sicut te diligis ipsum,
A te ita diligitur proximus omnis homo.
Vocis Apostolicæ sectator dignus haberis,
Quæ caros animos proposuit fidei.
Tranquillus, placidus, mitis, sine nube serenus,
Cui rabies mundi nil dominare potest.
Pectora cunctorum reficis dulcedine uerbi,
Lætificas uultu tristia corda tuo.
Pauperibus cibus es, sed & esurientibus esca,
Rite pater populi dando salutis opem,
Aurea templa nouas prætioso fulta decore,
Tu nites unde Dei fulget honore domus.
Maioris numeri quo templa capacia constent,
Alter in excelso pendulus ordo datur.

Solli-

Sollicitat pia cura gregis te pastor opime;
Nil lupus ab abstulis quo uigilante rapit.
Tempora longæuo teneas fœlicia tractu,
Et per te domini multiplicentur oues.

De Egidio Episcopo Remensi.

Actibus egregijs venerabile culmen Egidi,
Ex cuius meritis creuit honore gradus,
Subtrahor ingenio, compellor amore parato
Laudibus in uestris prodere pauca fauens.
Namq; reus uideo tantis existere causis,
Si solus taceam, quicquid ubiq; sonat.
Sed quamuis nequeam digno sermone fateri,
Da ueniam uoto me uoluisse loqui.
Exijt in mundo gestorum fama tuorum,
Et meritis proprijs sidus in orbe micas.
Clarior effulges, quàm lucifer ore sereno,
Ille suis radijs, tu pietate nites.
Nil lupus insidijs cauto subducit ouili,
Te pastore sacro peruigilante gregem.
Facundo eloquio cœlestia dogmata fundis,
Ecclesiæ creuit te monitore domus,
Pontificis studio correctio plebis haberis,
Ne tenebræ noceant, semita lucis ades.
Cunctorum recreas animos dulcedine uerbi,
Qui satias epulis pascis & ore greges.
Præcepta implentur, non solo pane cibamur,
Delitias capimus quas tua verba ferunt

Vt gaudet corpus cui mitior esca paratur,
Sic animæ gaudent, si tua lingua sonet.
Hæresis ira cadit forti te militæ Christi,
Adquiris Regi, qui dedit arma tibi.
Qui purgas spinis agros sermone colente,
Et mundata Deo surgit ubiq; seges.
Qui venit huc exul, tristis, defessus, egenus
Hic recipit patriam te resouente suam.
Quæ doluit tollis gemitus in gaudia uertens,
Exilium remoues reddit amore lares.
Pauper habere cibum meruit quoq; nudus ami-
Inuenit hic sẽper, quæ bona quisq; cupit. (ctũ
Consultum tribus generaliter omnibus unum,
Qui populi pateres, tot pia rite regis.
Hæc tibi uita diu domino tribuente supersit.
Atq; futura micet lucidiore die.

Ad Hilarium.

Lux sincera animi semper mihi dulcis Hilari,
Quamuis absentem quem mea cura videt.
Cuius honestus amor tãtum mea corda repleuit,
Vt sine te nunquam mente uacante loquar.
Versibus exiguis mandamus uota salutis,
Quæ dedit affectus sint tibi cara præcor.

Ad Bertchramnum Episcopum cum eleuaretur in curru.

CVrriculi genus est, memorat quod Gallia redam,
Molliter incedens orbita sulcat humum.
Exurgens duplici biuago uolat axe citato,
Atq; mouet rapidas iuncta quadriga robas.
Huc ego dum famulans comitatu iungor eodem,
Et mea membra cito dum ueherentur equo.
Pontificisq; sacri Berthechramni actus honore,
Comprehendente manu raptus in axe leuor.
Qualiter inplumis fœtus pia mater hirundo,
Confouet, & placide penula tensa tegit.
Sic bonitate potens affectu diues opimo
In proprium pastor molle sedile locat:
Nec solum amplectens pia mens, sed diligit oēs,
Vnde magis populis unicus extat amor.

Ad eundem de opusculis suis.

ARdua suscepi missis epigrammata chartis,
Atq; cothurnato uerba rotata sopho,

Percurrens tumido ſpumant carmina uerſu,
Credidi in undoſo me dare uela fretu.
Plana procelloſos ructauit pagina fluctus,
Et uelut Oceanas fonte refudit aquas.
Vix modo tam nitido pompoſa poëmata cultu
Audit Traiano Roma uerenda foro.
Quid ſi tale decus recitaſſe in aure Senatus,
Strauiſſent plantis aurea fila tuis.
Per loca, per populos, per compita cuncta uideres
Currere uerſiculos plebe fauente tuos,
Sed tamen in ueſtro quædam ſermone notaui,
Carmine de ueteri furta nouella loqui,
Ex quibus in paucis ſuperaddita ſyllaba fregit,
Et pede læſa ſua muſica clauda gemit.
Nunc venerande pater prece, uoto, voce, ſalute
Commendans animum ſupplice corde meum.
Sit tua uita diu cuius modulante camæna
Cogimur optatis reddere uerba iocis

Ad Agreculam Epiſcopum.

PRæſul honoris apex generis fideiq; cacumen.
Cultor agri pollens, paſtor opime gregis,
Cum mea terra manu meruit genitoris arari,
Reddatur nati uomere culta ſui.
Nam pater affectu dulci memorabilis orbi
Me uobiſcum vno fouit amore duos.

Corde

Corde parens, partu nutrix, bonus ore magister,
Dilexit, coluit, rexit, honesta dedit.
Ille pio studio sulcata noualia seuit.
Quod pater effundit, hoc mihi semen ale.

Ad Felicem Episcopum Biturigensem scriptum in turrem eius.

Quàm bene iuncta decent sacrati ut corporis agni,
Margaritam ingens aurea dona ferant.
Cædant chrysolitis Salomonia uasa natallis,
Ista placere magis ars facit atque fides.
Quæ data Christe tibi felicis munera sic sint,
Qualia tunc tribuit de grege pastor Abel.
Et cuius tu corda vides pietate coæques,
Si raptæ merito quæ dedit æra duo.

Domino ſancto atque apoſtolicis actibus præconando domino Pio & peculiariter dulci in Chriſto fratri Auito Papæ Fortunatus humilis.

OFFICIIS intentæ pijs pater orbis Auite
Gloria Pontificũ, noſter & altus amor.
Per quem plebs, regio peregrinus, & hoſpes a lǽ
In quo cuncta capit quæ ſibi quiſq; cupit. (tur
Ex opere immeritis meruit pia dona patroni
Neminimam paſcens, immemor eſſet ouem.
Qui trahis ore greges æterna ad pabula Chriſti
Qualiter hinc uiuant eſt quæq; cura tui.
Semper & abſentes præſens tua protegit ala,
Quo pede non curris, maneretotus adis.
Muneribus ueſtris, aut Agnes aut Radegundis
Multiplici orantes fomite vocis agunt.
Ad cælos penetranda ſeris pater alte talenta,
Quæ centena ſuo tempore culta metas.
Per dominum Regẽq; bonum præcor aulice præ-
Vt Fortunati ſis memor almæ tui. (ſul,
Paruimus juſſis ſacer ac uenerandæ ſacerdos,

Et pater imperijs dulcis Auite tuis.
Garrulitate leui potius stridente cicuta
Quam placeat liquido nostra camæna melo.
Sed tamen ut ueniam tribuas pietatis amator,
Intende obsequium nec trutinato sophum.
Munere pro magno modicus hæc paruula soluo,
Pensetur uotis est cui lingua rudis.

Ad eundem.

Virtutū quid celsa fides mereatur honoris,
Summæ sacerdotum dulcis Auite probas.
Qui nectens animos cunctorum in amore beato
Post te care pater pectora capta trahis.
Sed tamen inter eos tua quos dulcedo repleuit,
Promptus in affectu portio maior agor.
Lumen dulce meum, patriæ vigor, altor egentū,
Spes peregrinorum, ductor honorq; patrum.
Si mea nox iugi resonaret acumine carmen,
Laude minor loquerer maior amore pater.
Maxima sed nostri datur hæc occasio voti,
Vel memorare tuum nomen opime sacrum.
Commendantur item uestræ pietatis amori
Agnes voce humili cum Radegundæ pari.
Larga salutiferos uigeat tibi vita per annos
Nam tua quæ fuerit, sit mea care salus.

De Domno Agerico Episcopo Vereduni.

VRbs Vereduna breui quamuis claudaris in orbe,
Pontificis meritis amplificata places.
Maior in angusto præfulget gratia gyro,
Agerice tuus quam magis auxit honor.
Plurima magnarum fudisti semina laudum,
Quæ matura operis fertilitate metis.
Tempore presenti uictum largiris egenis,
Vnde futura dies centuplicabit opes.
Dogmatis arcani reseras penetralia pastor,
Nec solum dapibus pascis & ore greges.
Templa uetusta nouas, pretiosius & noua cōdis,
Cultior est domini te famulante domus.
Egregius fontes sacri baptismatis exples,
Tam pia diuino fonte repletus agis
Candida sincero radiat hæc aula sereno,
Et si sol fugiat, hic manet arte dies.
Ad noua templa auidæ concurrūt undiq; plebes,
Et tribuis populis plus in amore Deum.
Te sclamen inops meruit, te nudus amictum,
Et solus cunctis potus & esca manes.
Felix qui meritis æternæ lucis amator
Tempore tam modico non moritura paras.

De Agerico Episcopo Vereduni.

PHæbus ut elatum suspendit in æthera currũ,
Purus & igniferum spargit vbiq; iubar,
Effusis radijs totum ubi uendicat orbem,
Montes plana replens ima vel alta tenet
Sic præsul splendore animi cum sole coruscas,
Ille suis radijs fulget, & ipse tuis.
Agerice sacer cuius sermone colente
Ecclesiæ segetes fertilitate placent.
Terrenis sterilis rebus, fœcundæ supernis,
Humani spernens diues iture polos.
Inlecebris mundi mundus lasciua repellens,
Nil cui subripuit carnis amarus amor.
Lubrica culpa perit, neq; mors de crimine gaudet
Cum tua delictis libera membra uides.
In templis habitando ijs sic purus haberis,
Vt tua corda pater sint pia templa Dei.
Eligit in tali Christus se uase recondi,
Quam sibi purgauit, possidet ipse domum.
Non dolus in labijs nec sunt fera nubila mentis,
Sinceris animis uernat in ore dies.
Doctiloquum flumen salienti fonte refundis,
Et sensus steriles uoce rigante foues.
Ardua cœlorum pandis misteria terris,
Per quem plus dominũ scit, timet, orat, amat.

Dogma-

Dogmatæ diuino præsul facundæ triumphas,
Dans pastor monitis ne præmat error oues.
Delicijt reficis quas cœlum arua unda ministrat.
Et satiat populos, hinc cibus, inde fides.
Sumit pauper opem, tristis spem, nudus amictũ,
Omnia quicquid habes omnibus osse facis.
Hic tibi longa salus maneat licet inde futura
Atq; diu pastor pro grege uota feras.

Ad uirum uenerabilem Amphionem presbyterum.

VIR pietate calens blanda dulcedine vernans
Cuius in aspectu mens prætiosa micat.
Amphion mihi care pater venerandæ sacerdos
Atq; meo semper corde tenendus amor.
Quem prius vt merui cognoscere lumine vultus
Conspexi sensus lumen inesse tibi.
Qui quecunq; nouũ uideas facis esse propinquũ,
Si genus ignores, sit tibi mente parens.
Prouocat alloquium cunctos iocunda uoluntas,
Cogis

Cogis & unanimes iugiter eſſe tuos.
Ingenio uiuax, ſenſus moderamine firmus,
Pondere conſilij fixus ubiq; manens.
Qui bene cauta regis maturæ fræna ſenectæ,
Cui quem præſtat honor ſcis moderare gradū.
Promptus ad omne decus larga bonitate redūdas
Cui ſe coniungit quiſquis in orbe venit.
Profluus humanis frugem uenientibus offers,
Et tua fit populis omnibus vna domus.
Verbis quippe ſuis quem Papa Leontius effert,
Iudicio tanti credimus iſta viri.

Ad Paternum Abbatem de Codice emendato.

Paruimus tandem iuſſis venerande ſacerdos,
Nominis officium iure Paterne regis.
Qui proprijs meritis ornans altaria Chriſti,
Tam prece quàm uoto das placitura Deo.
Supplico cede tamen ſi quid me forte fefellit,
Nam ſolet iſte meas error habere manus.

Obtineat supplex modo pagina missa salutem,
Hæc quoq; cum relegis me memorare velis.

Ad Drucconem Diaconum modo presbyterum.

Altaris domini pollens bone Drucco minister,
Hinc tibi festinus mando salutis opus.
Nos maris Oceani tumidum circumfluit æquor,
Te quoque Parisius care sodalis habet.
Sequana te retinet, nos unda Britannica cingit,
Diuisos terris alligat vnus amor.
Non furor hic pelagi vultũ mihi subtrahit illũ,
Nec Boreas aufert nomen amice tuum.
Pastore sub nostro tam sæpe recurris amator,
Tempore sub hiemis quàm solet vnda maris.
Vt quatitur pelagus, quoties proflauerit Eurus,
Stat neq; sic animus te sine care meus.
Blanda serenato tempestas pectore feruet,
Atq; ad te uaria mobilitate trahit.
Sed memor esto mei, uotumq; repende petenti,
Vt pariter paribus det sua dona Deus.

Hu-

Humanam mentem Christi quo gratia ditet,
Ac domino nostro sensus & ora uacent.

Ad Archidiaconum Meldensem.

SI mihi uel uestros licuisset cernere vultus,
Munere pro tanto plurima uerba darem.
Direxit nobis mustum tua cara uoluntas,
Et dulces animos dulcia dona probant.
Quem non uidisti, promptus saciare parasti,
Quid facias illi, qui tibi notus adest.
Det tibi larga Deus: qui curam mente fideli
De grege Pontificis magne minister habes.

Ad Ioannem Diaconum.

PIGNVS *amicitiæ semper memorabile nostræ,*

Ver-

Versibus exiguis care Ioannes habe.
Vt cum me rapiunt loca nunc incognita forsan,
Non animo uidear dulcis abesse tuo.
Anthemium patrem per te uenerandæ saluto,
Cuius in affectu consolidatus agor.
Hilarium pariter nobis in amore tenacem,
Insero carminibus quem mea corda colunt.
Perpetuo manens meritis felicibus æuo,
Hæc quoque cum religis me memorare velis.

Ad Anthemium Diaconum.

SVscipe u ersiculos Anthemi pignus amantis,
Quos tibi sincero pectore fudit amor.
Cum tua blanditus retineret lumina somnus,
Lassaq; fecisset membra iacere thoro.
Dum dubito, pecco, nolens uexare quietum,
Sic mea culpa tui causa soporis erit.
Discedo tacitus ueluti fur indice nullo,
Nec dixi amplectens frater amate uale.
Non licuit mandata animo committere caro,
Nec tenuit uerbis hora uel una tuis.

Testi-

Testificor Dominum mihi fortiter esse molestum
Quod sic abscedo, nec tua dicta fero.
Sed cui plura uolens, poteram tunc dicere præses

★

Desunt quædam, quæ non erant in Codice Vaticano.

VENANTII HONORII CLEMENTIANI FORTVNATI PRESBYTERI ITALICI,

LIBER QVARTVS.

Epitaphium Eumeri Episcopi ciuitatis Nameticæ.

QVAMVIS cuncta auido rapiantur ab orbe uolatu,
Attamen extendit vita beata diem.
Nec damnum de fine capit, cui gloria viuit,
Aeter-

Aeternumq; locum missus ad astra tenet.
Hoc igitur tumulo requiescit Eumerus almo,
Per quem Pontificum surgit opimus honor.
Stemmata deductum fulgens ab origine culmen,
Et meritis priscos crescere fecit auos.
Emicuit populis geminum memorabile donum,
Inde gradu iudex, hinc pietate pater.
Dulcis in eloquio, placidus moderamine sacro,
In cuius sensu perdidit ira locum,
Alterius motus patienti pectore vicit,
Vt læuitas læsit, quod grauitate tulit.
Si quis ab externis properauit sedibus hospes,
Mox apud hunc proprios sensit habere lares.
Hic habitasse uolens patrijs rudis exul ab oris,
Oblitus ueterem est huius amore patrem.
Gaudens arrisit probat is se cernere flentem,
Alterius lacrymas mox facit esse suas.
Partitus cum uentre uices pietate magistra
Vnde tulit luctus, mox ibi uota dedit.
Pauperibus diues censum transfudit egenis,
Ante bonus tribuit, quàm peteretur, opem.
Semina iactauit centeno pinguia fructa,
Cui modo de reditu messis adulta placet.
Vnica cura fuit cunctos ut uiseret ægros,
Ipse quibus medicus uixit, & ipse cibus.
Extulit ecclesiæ culmen, quod restitit unum,
Venit ad hæredem quod cumularet opus.
Felix ille abijt, felicem in sede reliquit.
Hæredis meritis uiuit in orbe pater.

Epita-

Epitaphium Domni Gregorij Episcopi ciuitatis Lingonicæ.

POstquā sydereus dirupit Tartara princeps
Sub pedibus iusti mors inimica iaces.
Hoc ueneräda sacri testatur vita Gregori,
Qui modo post tumulos intrat honore polos.
Nobilis antiqua decurrens prole parentum,
Nobilior gestis nunc super astra manet.
Arbiter ante ferox, dehinc pius ipse sacerdos,
Quos domuit iudex fouit amore patris.
Triginta & geminos pie rexit ouile per annos,
Et grege de Christi gaudia pastor habet.
Si quæras meritum, produnt miracula rerum,
Per quem debilibus fertur amica salus.

Epitaphium Domni Tetrici Episcopi ciuitatis Lingonicæ.

PAlma sacerdotij venerando Tetrice cultu,
Te patriæ sedes, nos peregrina tenet.
Te custode pio nūquā lupus abstulit agnū,
Nec

Nec de fure timens pascua carpsit ouis.
Sex quasi lustra gerēs, & per tres insuper annos
Rexisti placido pastor amore gregem.
Nam ut condirentur diuino corda sapore,
Fudisti dulcem iugiter ore salem.
Summus amor Regum populi decus, arma parē-
Ecclesiæ cultor, nobilitatis honor. (tum,
Esca inopum, tutor viduarum, cura minorum,
Omnibus officijs omnia pastor eras.
Sed cui præbebat uariè tua cura medelam,
Funere rectoris plebs modo triste genuit.
Hoc tamē alme pater sperauimus, dignus ī astris
Qualis honore nites, hic pietate probes.

Epitaphium Domni Galli ciuitatis Aruernæ.

Hostis inque Adam Paradiso fraude repellis,
Ecce Deus famulos præstat adire polos.
Inuide sic tua mors homini meliora parauit,
Tu expellis terris, hic dat & astra suis.
Testis & antistes Gallus probat ista beatus,
Nobilis in terris diues eundo polis.
Qui Christi auxilio fultus, nec adultus in annis
Se maiora petens odit amarē lares.
Effugit amplexu patrios, matremq; reliquit,
Qui

Qui monachũ regeret quæritur Abba parẽs.
Illic tyro rudis generoso cœpit ab æuo.
Militiæ domini belliger arma pati.
Quintiano demum sancto erudiente magistro
Pulchrior est auro corde probatus homo.
Inde palatina regis translatus in aula,
Theodorice tuo uixit amore pio.
Mox ubi destituens terras petit astra magister,
Cessit discipulo cura tuenda gregis.
Pontificatus enim moderans ita rexit habenas,
Pastor ut officijs esset, amore pater.
Mansuetus, patiens, bonus, æquus, amator, amãdus
Non erat offensæ, sed locus hic ueniæ.
Si qua superuenit, facta est iniuria uirtus,
Vnde furor poterat, inde triumphus erat.
Plebem uoce fouens quasi natos ubere nutrix
Dulcia condito cum sale mella rigans.
Hoc opus exercens præsciuit dona futuri,
Se pastore nihil posse perire gregi.
Sic pater Ecclesiã regit in quinquennia quinq;
Bis terdena tamen lustra superstes agens.
Hinc meliore uia sanctum ad cælestia uectum
Non premet urna rogi, sed tenet ulna Deus.

Epi-

Epitaphium Roriciorum Episcoporum Ciuitatis Lemonicinæ.

INVIDA mors rapido quamuis miniteris hiatu,
Non tamen in sanctis iura tenere vales.
Nam postquam remeãs domuit fera tartara Christus,
Iustorum meritis sub pede victa iaces.
Hic sacra Pontificum toto radiantia mundo
Mẽbra sepulchra tegunt, spiritus astra colit.
Rurici gemini flores quibus Aniciorum
Iuncta parentali culmine Roma fuit,
Accumulante gradu de nomine sanguine nexi
Exultant pariter hinc auus, inde nepos.
Tempore quisq; suo fundens pia templa patroni
Iste Augustini condidit, ille Petri.
Hic probus, ille pius, hic serius, ille serenus
Certantes pariter quis cui maior erit.
Plurima pauperibus tribuentes diuite censu,
Meserat ad cælos quas sequerentur opes.
Quo spargente manu redimentes crimina mundĩ
Inter apostolicos credimus esse choros.
Felices qui sic de nobilitate fugaci
Mercati in cælis iura senatus habent.

Epitaphium Exocij Episcopi Ciuitatis Limouicinæ.

QVAMVIS Pontificem præmeret tremebunda senectus,
Attamen hæc uoluit plebs superesse patrem.
Aut si naturæ mutari debita possint,
Pro pastore suo grex properasset iter.
Sed quia non licuit populum, spes consulat illa,
Hunc quòd promeritis uexit ad astra fides.
Immaculata Deo conseruans membra pudore,
Exocius meruit iam sine fine diem.
Pectore sub cuius regnans patientia uictrix,
Fluctibus in tantis anchora sensus erat.
Felle carens, animo placidus, dulcedine pastus,
Nesciyt offensis ira referre uices.
Templorum cultor recreans modulamine ciues,
Vulneribus patriæ fida medella fuit.
Qui tria lustra gerens in Pontificatus honore,
Pergit ad antiquos plebe gemente patres.
Non decet hunc igitur uacuis deflere querelis;
Post tenebras mundi quem tenet aula poli.

Epi-

Epitaphium Calacterici Episcopi ciuitatis Carnotensis.

ILLACRIMANT oculi, quatiuntur viscera fletu,
Nec tremuli digiti scribere dura ualent.
Dummodo qui volui viuo, dabo uerba sepulto,
Carmine vel dulci cogor amara loqui.
Digne tuis meritis Chalacterice sacerdos
Tarde note mihi, quam cito care fugis.
Tu patriam repetis, nos triste sub orbe relinquis
Te tenet aula nitens, nos lacrymosa dies.
Ecce sub hoc tumulo pietatis membra quiescunt
Dulcior e tumulo lingua sepulta iacet.
Forma venusta decens, animus sine fine benignus
Vox sua uix legem præmeditata Dei.
Spes cleri, tutor viduarum, panis egentum,
Cura propinquorum, totus ad omne bonum.
Organa psalterij cecinit modulamine dulci,
Et tetigit laudi plectra beata Dei.
Cautere eloquij purgando vulnera morbi,
Quo pascente fuit fida medella gregi.
Sex qui lustra gerens octo bonus insuper annos
Ereptus terræ iustus ad astra redis.

Ad Paradysiacas epulas te ciue reducto
Vnde gemit mundus, gaudet honore polus.
Et quia non dubito quanta est tibi gloria laudũ,
Nec debes fieri talis amice Dei.
Hæc qui sancte pater pro magnis parua susurro,
Pro fortunato quæso precare tuo.

Epitaphium Chronopij Episcopi Petrocoricæ.

SI terrena sacer quondam tibi cura fuisti,
Carmine plus lachrymas, quàm modo uerba darem.
Sed quia tu mundus, nec sunt tibi crimina mundi,
Nos gaudere mones, qui sine morte manes,
Antistes pietate calens uenerande Chronopi
Membra sepulchra tegũt, spiritus astra tenet.
Ordo sacerdotum, cui fluxit vtroq; parente
Venit ad hæredem Pontificalis apex.
Hunc tibi iure gradum successio sancta parauit,
Vt quasi iam merito debitus esset honor.
Nobilis antiquo veniens de germine patrum,
Sed magis in Christo nobilior merito.
Sic vultu, semper placidus, ceu mente serenus
Pectore sincero frons sine nube fuit.
Cuius ab eloquio nectar per uerba fluebat,

Vin-

Vinceret vt dulce ore rigante fauos.
Nudorum tu vestis eras algentis amictus,
Qui ad tua tecta fuit, tectus & ipse redit.
Diuitias omnes inopum sub uentre locasti,
Vnde tibi semper uiua talenta manent.
Esuriens epulum, sitiens te sumere potum
Cernere te meruit tristis & exul opem.
Implesti proprijs uiduatam ciuibus urbem:
Videruntq; suos te redimente lares.
Quèm lupus ab stabulis tulerat pendēte rapinis
Te pastore gregis reddita plaudit ouis.
Templa exusta celer reuocasti in culmine priscis
Hinc tua sed cœlis stat sine labe domus.
Ipse bis octono vixisti in corpore lustro,
Nunc tibi pro meritis est sine fine dies.

Epitaphium Hilarij Præsbyteri.

OMNES vna manet sors inreparabilis horæ,
Cum venit extremus lege trahente dies.
Sic uenit hora necis, neq; nos fugit orbita mortis
Puluere facta caro, non nisi puluis erit.
Hæc tamē insignes animas spes non vacua pascit
Quòd qui digna gerit, de nece nulla timet.
Hoc iacet in tumulo venerandus Hilarius actu,
Corpore qui terras, & tenet astra fide.

Vir bonus egregia de nobilitate refulgens,
Inter honoratos germinis altus apex.
Connubio vinctus simili, sed coniuge rapta
Stans in amore Dei non fuit alter amor.
Vtilis in proprijs, doctus moderamine legis,
Cuius iudicium pondere libra fuit.
Iustitiam tribuens populis examine recto,
Vendita res precio non fuit illa suo.
Funeris officio lacrymans euantia caro,
Contulit hæc genero membra sepulta suo.

Epitaphium Bubolini Diaconi.

INNVMERIS hominum subiecta est vita periclis,
Casibus & uarijs sors inimica premit.
Nam recubando toro Bubolinus dignus honore
Dum fruitur somno mors rapit, astra uirũ.
Hostis in insidijs securo cæde securis.
Percutiens cerebrum fecit obire dolo.
Dic tibi quid prodest scelus hoc peragendo nefan
Ille Deo uiuit, tu moriture pens. (de,
Martyris ille decus meruit, tu damna latronis,
Hinc sibi palma placet, sed tibi pœna manet.

Epitaphium Attici.

Quamuis longa ſeni ducatur in ordine vita,
Cum uenit exeremum, nil valet eſſe diu.
Sed quia nemo fugit, niſi terram terra recondat,
Lege ſub hac cunctos ſors rapit una viros.
Celſus in hoc humili tumulo iacet Atticus ille,
Qui dabat eloquio dulcia mella ſuo.
Impendens placidam ſuaui modulamine linguā
Pacificuſq; ſuus ſermo medella fuit.
Cuius abundantem uenerata eſt Gallia ſenſum,
Excoluitq; ſenem ſemper honore patrem.
Clarus ab antiquis, ſpes nobilitatis opimæ,
Sufficiens proprijs nulla rapina fuit.
Dogmate corde tenens plenus velut arca libellis
Quiſquis quod uoluit fonte fluente bibit,
Conſilio ſapiens, animo pius, ore ſerenus
Omnibus vt populis eſſet amore parens.
Sic uenerabilibus templis, ſic fulget egenis.
Mitteret vt cælis quas ſequeretur opes.

Epitaphium Aracharij.

PARTV terra suo fraudem non sustinet vllam,
Quæ dedit, hæc recipit debita membra luto.
Hic vergente suo situs est Aracharius æuo,
Sex qui lustra gerens raptus ab orbe fuit.
Ipse palatina fulsit præclaras in aula,
Et placido meruit regis amore coli.
Omnia restituit, mundo quæ sumpsit ab ipso,
Sola tamen pro se quæ bene gessit habet.

Epitaphium Brumachii.

Visquis in hoc tumulo cineres uis nosse sepulti,
Brumachius quondam fulsit in orbe potens.
Quem sensu eloquio legati nomine functum
Dum remeat patriæ sors inimica tulit.
Finibus Italiæ raptus, sed Frisia coniux
Detu-

Detulit huc cari funus amando viri.
Ceu uiuum coluit, cui grata est umbra ma-
Coniugibus castis ipsa fauilla placet. (riti,
Ipse quaterdenos permansit in orbe per annos,
Mox obit, & magnum parua sepulchra tegũt.

Epitaphium Auoli.

INRIGVIS Auolum lacrymis ne flete sepultum,
Qui proprijs meritis gaudia lucis habet.
Nam si pensentur morum pia gesta suorum,
Felix post tumulos possidet ille polos.
Templa Dei coluit latitans, saciauit egentem,
Plenius illa melit, quæ sine teste dedit.
Nobilitate potens, animo probus, ore serenus,
Plebis amore placens, fundere promptus opes.
Non vsuræ auidus, licet esset munere largus,
Plus nihil expetijt, quàm numerando dedit.
Nil mercedis egens, merces fuit vna salutis,
Quod minus est pretio, proficit hoc merito.
Luce perenne fruens, felix cui mortua mors est,
Quem non pœna præmit, vita superna manet.

Epitaphium Orientiorum.

HOc iacet in tumulo non flenda infantia fratrum.
Quos tulit innocuos vita beata viros.
Vno utero geniti, simili sunt sorte sepulti,
Et pariter natos lux tenet una duos.
Lotus fonte sacro prius ille recessit in albis,
Iste gerens lustrum, ducitur ante Deum.
Nomine sed primus uocitatus rite Ioannis,
Alter patricius munere maior erat.
De cuius merito sua plurima signa dederunt,
Felices animæ quæ pia uota colunt.
Hic etiam felix genitrix requiescit eorum,
Quæ meruit partu lumine ferre suo.

Epitaphium Orientij.

NON hic nostra diu fugienti tempore vita,
Quæ sub fine breui uix uenit, inde redit.
Ecce caduca uolant præsentia sæcula mundi,
Sola fides meriti nescit honore mori.
Clauditur hic pollens Orientius ille sepultus,
Cui

Cui palatina prius mansit aperta domus.
Consilijs habilis, regaliq; intimus aulæ
Obtinuit celsum dignus in arce locum.
Vir sapiens, iustus, moderatus, honestus, amati
Hoc rapuit mundo, quod bene gessit humi.
Sexaginta annis uix implens tempora lucis,
Coniuge Nicasia qua tumulante cubat.
Cuius castus amor colit ipsa sepulcra mariti,
Nec placitum homini, sed dedit esse Dei.

Epitaphium Theodechildę Reginæ.

Quamuis ætatis senio iam flecteret annos,
Multorumque tamen spes cito rapta fuit.
Si precibus possent naturæ debita flecti,
Plebs ageret lacrymis huc superesse sibi.
Gaudia cuãta inopũ tumulo sunt clausa sub isto
Votaque quot populis abstulit vna dies.
Inclita nobilitas genitali luce coruscans,
Hic properante die Theodechilda iacet.
Cui frater, genitor, coniux, auus atque priores
Culmine succiduo regius ordo fuit.
Orfanus, exul, egens, viduæ, nudæq; iacentes
Matrem, escam, tegmen hic sepelisse dolent
Vnica res placuit cumulo mercedis opimæ,

Antea cuncta dedit, quàm peteretur opem.
Occultans sua dona suis ne forte vetarent,
Sed quæ clausa dedit, iudice teste docet.
Templorum Domini cultrix pia munera præbẽs,
Hoc proprium reputans quidquid hẽbat inops
Vna mori sors est, & terræ reddere terram,
Felix cui meritis stat sine fine dies.
Actibus is instans æterna in luce relata,
Ter quino lustro vixit in vrbe decus.

Epitaphium Vltrogothæ.

OMNE bonum velox, fugitiuaq; gaudia mundi
Monstrantur terris, & cito lapsa ruunt.
Vt dolor adquirat uires, cum perdit amantem,
Ante placere facit, durius inde premit.
Heu lacrymæ rerum, heu sors inimica virorum,
Cur placitura facis, quæ dolitura rapis.
Corpore iuncta thoro, plus pectore nexa marito,
Lucis in occasu vincula rupit amor.
Tempora cui poterant & adhuc in flore manere,
Principio vitæ finis acerbus habet.
Sanguine nobilium generata Parisis in vrbe,
Romana studio, barbara prole fuit.
Ingenium mite torua de gente trahebat,
Vin-

Vincere naturam gloria maior erat.
Nunquã mæsta manens, vultu noua gaudia por
Nobila fronte fugans, corde serena fuit. (tans
Fudit ab ore iubar species redimita decore
Protulit & radios forma venusta suos.
Stirpe sua reliquas superauit pulchra puellas,
Et crocea facie lactea colla tulit.
Splendida cõspectu meliori pectore fulsit,
Digna micans animo, nec pietate minor.
Cui quamuis nullus hac in regione propinquus
Obsequio facta est omnibus vna parens.
Diuinis intenta bonis alimenta ministrans,
Qua mercede magis se satiasse uidet. (stam,
Hæc data post obitum faciũt quoq; uiuere fun-
Forma perit hominum, nam bene facta manẽt
Corpora puluis erunt, & mens pia floret in æuo,
Omnia prætereunt præter amare Deum.
Orfana tunc auia est, studijs adoleuit opimæ,
Inque loco natæ neptis adulta fuit.
Tertius a decimo hanc ut primum acceperat an-
Traditur optato consociata uiro. (nus,
Nobilitas in gente sua cui celsa refulsit
Atq; suis meritis additur alter honor.
Dulcis ouans, alacris studijs: ornata iuuentus
Quod natura nequit, littera prompta dedit.
Tres meruere tamen iuncti superesse per annos,
Coniugioq; suo corde ligante frui.
Ambo pares animo, uoto, spe, moribus, actu,
Certantesq; sibi mente, decore, fide.
Tempore iam certo est enixa puerpera prolem,
Damno fœta suo, quæ pariendo perit.

Abri-

Abripuit teneram subito mors inuida formam,
Annos quippe duos lustra gerendo tria.
Sic animans generans anima spoliatur & ipsa,
Spem peperit luci luce negante sibi.
Exemplum sed triste dedit fœtura parenti,
Vnde redire solet, deficit inde genus.
Tertius esse pater cupiens heu solus habetur,
Crescere quo numerus debuit esse, cadit.
Nam partus cum matre perit nascendo sepultus,
Nil vitale trahens natus in ore necis.
Plus fuerant soli si tunc sine prole fuissent,
Addita posteritas abstulit id quod erat.
Infaustis votis genitus de funere matris,
Et genitrix nato mortis origo fuit.
Alter in alterius lætali sorte pependit,
Inque vicem sibi mox ambo dedere necem.
Sed sensit grauiora dolens pater atque maritus,
Qui gemit vno obitu se sepelisse duos.
Pro uix dum genito lacrymas iam soluit humato,
Vidit quod fleret, non quod haberet amor.
Tristitiæ cumulum cui tribuit rapta iugalis,
Dans longas lacrymas tempore nupta breui.
Consultum tamen illud habet de coniuge coniux,
Huic quia mercedis non uacuatur opus.
Nam quòd ad ornatum potuit muliebre videri,
Ecclesijs promptè pauperibusq; dedit.
Hic nulla ex illis rebus peritura reliquit,
Vt modo præmissas diues haberet opes.
Quàm bene distribuens sine se sua noluit esse,
Nam quæ larga dedit, hæc modo plena metit.
Condidit ergo sibi, quicquid porrexit egenti,

Et quos sumpsit inops, hos habet illa cibos.
Felices quos nulla grauant de morte secunda,
Nec faciunt pœnis subdita membra feris.
Dulcibus incelebris qui non sibi condit amarum,
Nec per carnem animam vult sepelire suam,
Sed casta pietate manens sine crimine vitæ,
Illius in luce hæc præmia lucis emit.
Tẽpore quam paruo lacrymas aut colligit amplas
Aut cui vita nitet, gaudia longa capit.
Hac de morte leuis dolor est, nam durius illud,
Hic quem viuentem Tartara nigra tenent.
Infelix quisquis maculosis actibus usus,
Ante redemptorem se laqueasse videt.
Nubibus inuectus cum venerit arbiter orbis,
Et tuba terribilis commouet arma polis.
His venit Helias, illis in curribus Enoch,
Anteuiãdo suos, hinc Petrus, hinc Stephanus.
Flore puellarum rosea stipante corona,
Inter virgineos prima Maria choros.
Hinc Martha, hĩc spõsa Agnes, Tecla, dulcis A-
Et quæcunq; Deo virginitate placet. (gatha,
Tunc ibi quis terror cœli adsistente Senatu,
Quid dicturæ animæ iudicis in facie?
Mox vt pœna manet miseros, aut palma beatos,
Quisque suæ uitæ semina iacta metit.
Sunt dicturi alij cade mons, & comprime corpus,
Sed iussi colles ferre sepulchra negant.
Cogentur minimi quadrantem soluere nummi,
Nemo pedem remouet, quo sua culpa trahit.
Spe vacui paleæ similes mittentur in ignes,
Pascendis flammis fit caro nostra cibus.

Viuunt

Viuunt ad pœnas æterno ardente camino ;
Vt cruciet grauius mors mala non moritur.
Ne fessi recreent animas longo igne crematas ,
Porrigit heu nullas flammiger amnis aquas.
Parte alia meritis felicibus alta tenentes ;
Fulgebunt iusti sol uelut arce poli.
Digni lumen habent, damnati incendia deflent,
Illos splendor alit, hos uapor igne coquet.
Res est una quidem; duplici sed finditur acta,
Nam cremat indignos, quo probat igne pios.
Aeterna radiant Paredysi in luce beati,
Cum facie, Christus regna tenendo sui.
Gratia quanta manet, vultus qui aspexerit illos,
Quantus honor hominum posse videre Deum.
Si nimis erigitur fragilem qui cernit amicum,
Qualiter exultet qui videt ora Dei?
Lilia, narcisus, violæ, rosæ, nardus, amomus ;
Quicquid odorifero germine mittit Arabs ,
Iudicis in vultu florentia lumina uernant ,
Sed super hæc domini suauior efflat odor.
Nam quantum obcæno melior lux aurea plūbo,
Tantum thura Deo, cælis & omnis odor.
Quantum nocte dies distat, sol lampade lunæ,
Factori cedunt sic sua facta suo.
Cum vero iusti tanto splendore fruantur ,
Congaudent nimium se caruisse mori.
De tenebris migrasse fauent in luce perenni,
Et magis ad bona tot tardius isse dolent.
Tu quoq; nunc lacrymis vras pia facta iugalis ,
Cui modo creduntur hæc meliora dari.
Nam si deplores, meritis quæ viuit opimis,

Coniugis ipse bonis inuidiosus eris.
Præsertim quam sensu animo tibi corpore iūcta,
Cui Christus semper corde fuisse refers.
Post domini vultus ad te si iussa rediret,
Fleret in hunc mundum se reuocare gradum.
Carius illa diem retinet, quem perdere nescit,
Quam hunc quem timuit fine sequente sibi.
Ne graue fœnus agas cunctis natura quod offert
Quod cum principibus participatur inops.
Nullum paupertas non eripit ampla facultas
Hoc commune simul diues egenus habet.
Nam puer atque senex, niger, albus, turpis, hone-
Debilis, & fortis, mitis, & asper obit. (stus,
Huc sapiens, stolidus, probus, improbus ōis...
Plenior, exiguus, paruus, & altus adit.
Tardius aut citius currit sors ista per omnes,
Dissimili merito mors trahit una uiros.
Non decet ergo graues ꝓ coniuge fundere fletus,
De cuius meritis te dubitare negas.
Felices nimium hic qui sine crimine præsunt,
Qui melius discunt viuere post obitum.

VENAN-

VENANTII HONORII CLEMENTIANI FORTVNATI PRESBYTERI ITALICI,

Liber Qvintvs.

Ad Martinum Episcopum Galliciæ.

MARTINI meritis cum nomine nobilis hæres
Pro Fortunato quæso precare Deum.

Ad

Ad eundem.

LVMEN Apostolicum cum spargeret vna triados,
Exciperetq; nouum mundus honore diem,
Vt tenebras animæ lux sementiua fugaret,
Et claram hauriret mens oculata fidem,
Redditur auulsis spinis vrbs Romula princeps
Principis egregij vomere culta Petri.
Paulus ad Illyricos Scithicas penetrã[illegible] pruinas
Dogmate feruenti frigora soluit humi.
Matheus Aethiopes adtemperat ore vapores,
Viuaque in exusto flumina fudit agro.
Bellica Persidis Thomæ subiecta vigori
Fortior efficitur iuncta tiara Deo.
Lurida perspicuo datur India Barthelomæo,
Andreæ monitis extat Achaia seges.
Ne morer adcelerans Martini Gallia prisci,
Excellente fide luminis arma capit.
Martino seruata nouo Gallicia laude
Sortis Apostolicæ vir tuus iste fuit.
Qui virtute Petrũ præbet tibi, dogmate Paulũ,
Hinc Iacobi tribuens, inde Ioannis opem.
Pannoniæ vt perhibent veniens è parte Quiri
Est magis effectus Gallica vera salus. (tis
In sulcum sterilem vitæ plantaria seuit,
Quo matura seges fertilitate placet.

He-

Heliæ meritis alter redit imber ariſtis,
Munera roris habens ne cremat arua ſitis.
Heu iaceant ſtupidis arentia iugera ſulcis.
Influit inriguæ fonte perennis aquæ.
In ramis hæreſis fidei pia germina fixit,
Quodque holeaſter erat, pinguis oliua uiret.
Quæ ſtetit exilis uiduatis frondibus arbor,
Iam paritura cibum floret honore nouo.
Imponenda focis ſine ficulnea triſtis,
Præparat ad fructum ſtercore culta ſinum.
Palmitis una tumens auium laceranda rapinis
Hoc cuſtode bono non peritura lacu.
...ibus Apoſtolicis iuuit orantes.
Arua ligone mouens, falce flagella premens.
Ex agro domini ... ramos excindit inertes,
Atque ... adeſt, quod fuit ante frutex.
De ſatione Dei Zizania uulſit amara
Surgit, & æqua is lætificata ſeges.
Martino ſeruata nouo Gallacia plaude,
Sortis Apoſtolicæ uir tuus iſte fuit.
Paſtoris ſtudio circum ſua ſepta recurrens,
Ne lupus intret oues, ſeruat amore greges.
Suportante manu trahit ipſe ad pabula Chri-
M...tibus inſtabilem ne noret error ouem. (ſti,
Cuius uox refluens plebi de fonte ſalubri
Vt bibat aure fidem, porrigit ore ſalem.
Hoſti damna quidem domino pia uota parauit,
Et commiſſa ſibi dupla talenta refert
Vocem Euangelicam expectans operarius almus,
Vt ſibi dicatur ſerule perge bene.
Quando fidelis enim mihi ſupra pauca fuiſti,

Su-

Supra multa nimis constituendus eris
Ecce tui domini modo gaudia lætior intra,
Proque labore breui magna parata tibi.
Auditurus eris uocem Martinæ beatam,
Sed Fortunati sis memor ipse tui.
Quæso precare pater uideam tua gaudia tecum,
Sic placeas regi post præparante Petro.
Cum Radegunde humili supplex pia postulat
Vt cõmendatæ sint tibi sancte pater. (Agnes,
Et crescente choro per carmina sancta sororum
Complaceant domino te duce mite suo.
Atque adscita sibi seruetur ab urbe Genesi
Regula Cæsarij præsulis alma pij.
Qui fuit antistes Arelas de sorte Larini,
Et mansit monachus pontificale decus.
Sedulitate patris proprias tuearis alumnas,
Vt tibi proficiat hæc bona sic qua gerant.
Vnde illustre caput cingas diademate pulchro.
Et grates dignas pro grege pastor agas.

Ad ciues Turonicos de Gregorio Episcopo.

PLaudite felices populi noua tenentes,
Præsulis aduentu reddite uota Deo.
Hoc puer exertus celebret, hoc curua senectus,

Hoc

Hoc commune bonum prædicet omnis homo.
Spes gregis ecce venit, plebis pater, vrbis ama-
Munere pastoris lætificentur oues. (tor,
Sollicitis oculis quem prospera uota petebant
Venisse aspiciant, gaudia festa colant.
Iura sacerdotij merito venerenter adeptus,
Nomine Gregorius pastor in vrbe gregis.
Martino proprium mittit Iulianus alumnum,
Et fratri præbet quod sibi dulce fuit.
Quē patris Egidij domino manus alma sacrauit,
Vt populum recreet, quem Radegundis amet.
Huic Sigibertus ouātis fauet, & Brunichildis hō
Iudicio regis nobile culmen adest. (nori,
Quo pascente greges per pascua sancta regantur
Et Paradysiaco germine dona metant.
Immaculata pij qui seruet ouilia Christi,
Ne pateant rapidis dilaceranda lupis.
Peruigili cura stabulum sine labe gubernet,
Commissumq; gregem nulla rapina grauet.
Muniat inclusos pretiosi velleris agnos,
Atq; fauore suo protegat ipsa vigil.
Florea diuino pinguescat vinea cultu,
Et matura suo sit speciosa botro.
Fructibus æternis vt compleat horrea cœli,
Vnde animæ uiuo fonte fluente bibant.
Ne sitis excruciet digito quam Lazarus udo
Ignem vt leniret, tunc petiebat opem,
Sed magis in gremio Abrahæ venerante locan-
Pastor oues placido ducat ad astra sinu. (das
Vt bene commisso sese duplicante talento,
Introeant Domini gaudia uera sui.

Lætant

Lætus agat sub claue Petri per dogmata Pauli,
Inter sydereos luce micante choros.
Fortis Athanasius, qua clarus Hilarius astant,
Diues Martinus, suauis & Ambrosius.
Gregorius radiat; sacer Augustinus inundat,
Basilius rutilat, Cæsariusq; micat.
Quorum gesta sequens & dicta fideliter implens
Perpetuæ vitæ participatus ouet.
Atq; coronatus digna mercede laborum
Obtineat miles regis in arce locum.

In Natalicium Gregorij Episcopi cum Antiphonam dicere rogaretur in missa dictum.

MArtini meritis per tempora longa Gregori.
Turonicum foueas pastor in urbe gregem.
Consilijs sacris sit norma, & vita piorum;
Exemploq; tuo crescat adeptus honor.
Lumē Apostolicū populis tua lingua ministret
Et cœli donum te radiante micet.

Ad eundem de Iudæis conuersis per Auitum Episcopum Aruernæ.

D*OMINO sancto & meritis Apostolicis prædicando domino & in Christo patri Gregorio Papæ Fortunatus. Instigas pater optime seria curiositate sincera tamen dulcedine carmine elinguem proloqui, & currere pigrum uersu pedestri, atque de laude laudabilis, & Apostolici uiri Domni Auiti Pontificis ex euentu occasionis inlatæ, & si non aliqua comptè, comiter prælibare, cum in me non inueneris quod dictionis luculentia diligeris, sed deleris, & vt ipse mei sum conscius, habeas apud nos non quod tam probes, quam quod reprobes, præsertim cum instans petitor per uerba sigillatim hianti fauce ca*

dentia

dentia quasi grauis exactor non in metam funera soluere cogeret, quàm impensaret. Sub quo licet illum præceps iter impingeret, mihi iter anhelanti uix licuerit respirare: tamen præceptis uestris licet simpliciter expeditis paremus deuoti potius, quàm placeamus vobis reputaturi nescio magis an tempori, quod illi hoc iniungitur, qui non habebat apud se nec modum, nec spatium, sed obsequella morigera seruitute deuoti, quod à uobis in laude prædicti Pontificis amore præcipitur, honore cantetur:

IN venerabilibus famulis operatur opinè,
Condecet vt semper laus tua Christe sonet.
Inspirans animum votum effectumq; ministrâs,
Et sine quo nullum præualet esse bonum.
Lumine perspicuo fœcundans pectora uatum,
Vt populis generent viscera sancta fidem.
Supra candelabrum positi, quorum ore corusco
Dogmatis igne micans luceat alma donus.
Et uelut est oculus capitis, qui dirigit artus,

Sic pia pastoris cura gubernet oues.
Pectora Pontificum ditans uirtute superna,
Tu Deus omnipotens summe perennis apex.
Spiritus alme sacri labijs infusus Auiti,
Per famulum loqueris crescat ut ordo gregi.
Qui non contentus numero quem accepit ab illo,
Villicus hic domini dupla talenta refert.
Plebs Aruerna enim bifido discissa tumultu.
Vrbe manens vna, non erat una fide
Christicolis Iudæus odor resilibat amarus,
Obstabatq́; pijs impia turba sacris.
Extollens ceruix domini ferre iura recusans,
Sic tumidis animis turget inane cutis.
Quos in amore Dei monitabat sæpe sacerdos,
Vt de conuersis iret ad astra seges.
Sed caligosi recubans velaminis vmbra
Pectora tetra præmens cernere clara vetat.
Venerat ergo dies, dominus qua ẽ redditus astris
Ac homo sydereum pendulus ibat iter.
Plebs armata fide Iudaica templa reuellit.
Et campus patuit quo Synagoga fuit.
Tempore quo Christi repedauit ad alta potestas,
Ille quod ascendit gens inimica ruit.
Hic tamen Antistes Moysis lege rebelles,
Alloquitur blande quos dabat ira truces.
Quid facis ô Iudæa cohors, nec docta uetustas,
Vt vitam renoues credere disce seni.
Iam ea canicies sapiat maiora iuuentæ,
Sensum pone grauem, quo puerile fuit.
Non pudeat meliora sequi vel tarda veternus,
Corpore deficiens crescat honore senex.

Est

Eſt Deus alta fides vnus trinus,& trinus vn
Perſonis proprijs ſtat tribus vnus apex.
Nam pater,& genitus quoq; ſanctus ſpiritu
Sic tribus eſt unum ius,opus,ordo,thron
Legifer hoc reboat Patriarcha, hoc reddit A
Hinc pater eſt nobis,eſt quia noſtra fides
Tres uidet æquales,unum veneratus adorat,
Vnum voce rogat,tres quoq; pelue lauat.
Sic patruus ſimilis Loth ſuſcipit hoſpes eun
Quos cibus in Sodomis hi rapuere Se
Cum à Domino Dominus pluit igni triſte G
Filius & pater eſt à Domino Dominus. (r
Qui tuus ipſe meus ſtat conditor atq; creator,
Huius plaſma ſumas,qui eſt trinitate Deus.
Vnius eſtis oues,heu cur non vnicus actus,
Sic rogo grex vnus, paſtor & unus adeſt.
Renuis an recolis quod canna Dauidica pangit,
Quodq; prophetali virgine fœtus agit.
In cruce transfixus palmis pedibuſq; pependit,
Sed corrupta caro non ruit ex tumulo.
Poſt triduum remeans ſanat nos vulnere longo,
Quod redijt cælis teſtis & iſta dies.
Crede meis aut crede tuis conuicta ſenectus.
Si fugis ac trepidas,neglegis iſta legens.
Protrahimus uerbum breuitatis tempore longū,
Aut admitte preces,aut rogo cede loco.
Vis hic nulla premit,quouis te collige liber,
Aut meus eſto ſequax, aut tuus ito fugax.
Redde colone locum tua duc contagia tecum,
Aut ea ſit ſedes,ſi tenet una fides.
Hæc pia uerba uiris miti dedit ore ſacerdos

Hinc oleari ouium perfunditur vnguine uellus,
Aspersumq; sacro fit gregis alter odor.
Ecce dies aderat, qua spiritus almus ab alto
Missus Apostolicis fluxit in ora viris.
Res sacra ruricolas, urbanos excitat omnes,
Certatimq; aditus ad pia festa terunt.
Abluitur Iudæus odor baptismatæ diuo,
Et noua progenies reddita surgit aquis.
Vincens Ambrosius suaui spiramine rores,
Vertice perfuso chrismatis eflat odor.
Ingenti numero celebratur pascha nouellum,
Ac de stirpe lupi progenerantur oues.
Excepit populus populum, plebs altera plebem,
Germine qui non est, fit sibi fonte parens.
Vndiq; rapta manu lux cerea prouocat astra,
Credas vt stella sæpe trahendo comas.
Lactenus hinc uesti color est, hinc lampade fulgor
Ducitur & uario lumine picta dies.
Nec festiua minus, quã tunc fuit illa coruscãs,
Diuersis linguis quæ dedit una loqui.
Quis rogo Pontificis fuit illic sensus Auiti,
Quàm ualidus feruor, cum daret ista Deo.
Inter candelabros radiabat & ipse sacerdos,
Diffuso interius spiritus igne micans.
Tum sibi qualis erat, tã uera holocausta ferẽdo,
Cum videat uiuum hostia viua Deum.
Si Patriarcha placet, quoniam natũ obtulit vnũ
Qui tantos offert, quàm placiturus erit?
Moyses non ualuit fidei quod subdere nostræ,
Qui Christo adquirit, quod sibi munus erit?
Fudit aromaticum Domini libamen ad aram,

Incensumq; nouum misit ad astra Deo.
Obtinuit uotum quia iunxit ouile sub uno,
Et grege de niueo gaudia pastor habet.
Hæc inculta tibi reputa pater alme Gregori,
Qui Fortunato non ualitura iubes.
Adde quòd exiguum me portitor impulit instâs,
Et datur in spacijs uix geminata dies.
Nouimus affectu potius quòd diligis illum,
Hinc quem corde uides, semper & ore tenes.
Hoc tibi nec satis est, huius, quòd ipse relator
Compellis reliquos plaudere uoce sibi.
Non fuit in uacuum, quòd te preuaxit alumnũ,
Sic cui mente fidem reddis amore uicem.
Annuat omnipotẽs longo ut memoretur in æuo.
Vt tu laus illi, laus sit & ille tibi.
Me quoq; uos humilẽ pariter memoretis utriq;
Vt prospe ueniæ uoce feratis opem.

Ad Felicem Episcopum Nãneticum.

SEntio summe pater lumen uenerabile cunctis,
Orbis dulce caput, mihi nomen amabile Felix,
Amplectens quem corde gero pietatis in ulnis,
Pondus suaue meum, nec onus grauat istud amãtem,

Cur humilē me summe uocas loca visere blanda,
Quæ te, care tenent, locum modularer in illis,
Qua tua rura lauat uitrea Liger algidus unda,
Cariaci speciosus ager deuexus in amnem.
Hinc ubi flumen aquis recreat, hic pampinus um
Et crepitās Boreas depicta comata flagellat. (bris.
Vber nempe solum pretioso littore pulchrum,
Sed Fortunatum facies tua reddit amœnum.

Ad Gregorium Episcopum post itinera.

CVLMEN honoratum, decus almum lumen opimum,
Pastor Apostolicæ sedis amore placens.
Amplectende mihi semper, sacer, alme Gregori,
Nec diuulse animo vir venerande meo.
Gaudeo quòd redÿt Toronis Antistes honore
Lætificorq; mihi te remeasse patrem.
Plaudimus instanter communia vota tenere,
Ciuibus & patriæ te reuocasse diem,
Præsentem famulum mecum commendo sacerdos
Optantes longè uos moderare gregem.

Ad eundem.

OFFICIIS generoſe pijs pater alme Gregori,
Mente ſalutifera qui petis aſtra palam.
Et quicumq; tuis monitis animatur inermis,
Militiæ ſacræ uictor habebit opem.
Commendans humilem famulũ me ſalue ſalutẽ,
Semper amore pio uir benedicte Deo.
Pagina ſi breuis eſt, nõ eſt breuis ardor amãtis,
Nã plus corda colũt, quàm mea verba canũt.

Ad eundem pro libro præſtito.

CARMINA *diua legens, proprio que è pectore condens,*
Participans alijs ſit tibi palma parens.
Hæc quoq; quæ pridem tribuiſti paſtor ouili,
Grates perſoluens debita laudo libens
Vos tamen hinc maneant donaria celſa tonantis,
Qui ſacras inopi diſtribuiſtis opes.
Quæ per cunctas nequeam pro munere canto,
Hic

Hic magis ore meo gratia uestra sonet.
Præsentem famulũ pro munere summe sacerdos
Commendo supplex dulcis amore pater.
Cui sua concedens iustæ moderamina libræ,
Crescat honore Dei palma futura Dei.

Ad eundem pro inuitatione.

INVITAS pietate patris sacer ire Gregori,
Qua Domini Turonis pascis amœre greges.
Qua sacer Antistes meritis Martinus opimis,
Quas prius obtinuit, has tibi cessit oues.
Nũc quoq; per caulas, & florea pascua Christi,
Rite gubernantes ducitis ambo greges.
Sed mihi uim faciens veteri modo frater hono-
Ad uos ne properem nempe retorsit iter. (re,
Sæpè rogans uoto mandato & missibile uerbo,
Et coniuratus sum sibi pollicitus,
Vir bonitatem placens, & pastor pacis amator,
Fœderis ob studium sic venerande precor.
Vos quoq; sed genitæ propriæ ueneran de salutãt,
Ast ego commender quæso beate pater.

Ad eundem pro commendatione mulieris.

SVMME pater patriæ, speciem pietatis opimæ,
Dulce caput Toronis, religionis apex.
Iugiter alta sequens clementi corde Gregori,
Vnde animæ decus est, huc ratione petens.
Quam commendasti venientem celse a cerdos,
Hanc redeuntem ad suscipe more patris.
Sis quoq; longæuus cunctorum care recursus,
Et mihi, uel reliquis sit tua vita sepes

Ad eundem de itinere suo.

IVGITER opto libens sacer amplectende Gregori
Cernere uos oculis, quærere litterulis.
Dulce videre mihi, ac si desit copia cerni,
Spes erit oranti vel dare verba patri.
Nuper ab aspectu discedens conscite uestro,
Per

Per glaciem vitreas me loquor isse vias.
Sed crucis auxilio Martino operante patrono
Perueni ad matres saluus opime pater.
Quæ uos multiplici uenerãtur honore salutant,
Ast ego pro reditu uota salutis ago.

Ad enndem salutatoria.

SVMME sacerdotum, bonitatis opima facultas,
Culmen honore tuo, lumen amore meo,
Officij uenerande sacris, pietatis alumne,
Pignore amicitiæ corde tenente meæ,
Florens in studiis, & sacra in lege fidelis,
Semper agens animæ dona futura tuæ,
Te pater ergo precãs terram, freta, sydera testor,
Vt velis ore sacro me memorem esse tuum.

Ad eundem pro pomis & Grasniolis.

EFFICIIS generose piis sacer alme Gregori.
Absens sis præsens munere summe pater.
Qui mihi transmittis propria cum prole parẽtes,

Insita cum fructu surcula poma simul.
Det Deus omnipotens meritorum fruge repletus
Mala legas auide, quæ Paradysus habet.

Ad eundem de commendatione puellæ.

CVM graderer festinus iter pater alme Gregori,
Quà præcessoris sunt pia signa tui.
Quà fertur conuulsa iacens radicitus arbor
Martini ante preces exiluisse comis,
Quæ fidei merite nunc stàt spargendo medelas;
Corpora multa medens cortice nuda manens.
Fletibus huc genitor magnis, genetrixq; puella
Voce implendo auras, & lacrymando genas,
Figo pedem, suspendo aurem, mihi panditur ore
Vix per singultus uendita nata suos.
Quæro, & adhuc quæstus perhibet nullo indice furtū,
Furtiuo ex obitu hanc pater ire iugo (
Se uoluisse dare & iurantes ordine testes
Nomine quemq; tenens nec potuisset egens.
Non aderat iudex, erat accusato adurgens,
Hic

Hic ego quid facerem posse uetante sacro
Si puis hic dixi præsens Martinus adesset,
Nil permisisset perdere pastor ouem.
Sed tamen inualui recolens te summe sacerdos,
Spem præcessoris qui pietate refers.
Discute, distringe, ac si sit secus eripe dulcis,
Et pater adde gregi, hanc quoq; redde patri.
Me simul officio famulum tibi care subacto
Protege perfugio pastor opime pio.

Ad eundem de commenda tione peregrini.

VIR bone pro meritis adipiscens culmen honoris,
Nobile præsidium, pontificale caput.
Quem gradus & genium fructu pietatis opimo
Dignius adtollunt amplificante Deo,
Vt tibi sit famulus memoratus amore benigno,
Fortunati humilis te pater orat apex.
Hic peregrinus item lætitur summe sacerdos,
Pastore & patriam te meruisse suam.

Ad

Ad eundem.

PASTOR honoris apex venerabilis arce sacerdos,
Et decus alme patrum , religionis amor.
Gloria Pontificum, meriti pia palma Gregori,
Adsurgente gradu nobile iure caput :
Fortunatus opem tribui qui poscit Olympi,
Per te care pater quo mereatur age .

Ad eundem.

VISITAT à uobis dignanter epistola currens ,
Me sacer Antistes vir pietate Pater.
Hanc auidus capiens oculis, animoque recurro ,
Sospite te gaudens quod referebat apex.
Longius hinc uestro sub nomine Papa Gregori
Pagina me recret missa salutis ope .

Dominus ſanctis atque Apoſtolicis in Chriſto Patribus Eccleſię Pontificibus, Fortunatus.

GLORIA Pontificum, uenerato Chriſti cclarum,
Norma ſacerdotum culmen & orbis honor.
Qui loca perſpicitis propriæ mercedis honore.
Succurrendo viris, veſter ut extet apex.
Ecce uenit præſens Italus peregrinus & hoſpes,
Cernens paſtores, ne precor erret ouis.
Qualiter ad patriam properet, ſolatia poſcit,
Inueniat munus vos vagus, exul, inops.
Me Fortunatum proprium pietate parentum
Conciliate polo quæſo precando Deum.

Ad Aredium Abbatem.

OPTO benigne pater verbo tibi ferre ſalutem
Si minus hinc oculo cernere te valeo

Est etenim uestri tantus mihi cultus honoris,
Vt pro me occurat hinc tibi missus apex.
Quæso beate tamen per dulcia pabula Christi,
Me quoque commemores, cum dabis ore preces
Munera credo Dei tribui mihi pastor Aredi,
Si Fortunati sis memor alme tui.
Pro me etiam sanctam genitricem care salutãs,
Cum redit iste puer, redde loquentis opem.
Vos itidem genitæ propriæ pater ample salutãt;
Agnes amore pio cum Radegunde simul.

VENAN-

VENANTII HONORII CLEMENTIANI FORTVNATI PRESBYTERI ITALICI,

LIBER SEXTVS.

De Domno Sigiberto Rege.

VERE nouo tellus fuerit dum exuta pruinis,
Se picturato gramine uestit ager.
Longius extendunt frondosa cacumina montes,
Et renouat virides arbor opaca comas.

Promit-

Promittens grauidas ramis genitalibus vuas,
Palmite gemmato vitis amœna tumet.
Præmittens flores gracili blandita susurro.
Delliciosa fauis mella recondit apes:
Progeniem reparans casto fœcunda cubili,
Artificis natus gignere flore cupit.
Nexibus apta suis pro posteritatis amore,
Et fœtus properans garrula currit auis.
Semine quisq; suo senio iuuenescit in ipso,
Omnia dum redeunt gaudia mundus habet.
Sic modo cuncta fauent, dum prosperitate super-
Regia Cæsareo proficit aula iugo. (na
Ordine multiplici felicem in sæcula Regem
Vndiq; cinxerunt lumina tanta ducum,
Culmina tot procerũ cõcurrunt culmina ad unũ,
Mars habet ecce duces, pax habet ecce decus.
Cunctorum aduentu festiua palatia feruent,
Coniugio Regis gens sua vota videt.
Vos quorum inrigui fontis meat unda, fauete,
Iudicio vestro crescere parua solent.

De nuptiis Sigiberti Regis. & Brunichildis Reginę.

FELICEM sol pande diem, radijsq; serenis
Sparge comas thalamos fincero lumine complens.

Sigiber-

Sigibertus ouans ad gaudia nostra creatus
Vota facit, qui nunc alieno liber amore
Vincula cara subit, cuius moderante iuuenta
Connubium mens casta petit lasciua retundens.
Ad iuga confugit, cui nil sua subripit ætas,
Corda pudicus agens rector tot gentibus vnus,
Et sibi fræna dedit, sed quod natura requirit,
Lege maritali amplexu est contentus in uno.
Quo non peccat amor, sed casta cubilia seruans
Instaurat de prole lares, ubi lux erit hæres.
Torsit amore feras arcu stridente sagittas
Forte Cupido volans, terris genus omne perurit,
Nec pelagus defendit aquis, mox uilia corda
Subdit vulgus iners, tandem dehinc sensus opi
Regis anhelantẽ placidis bibit ossibus ignẽ, (mus
Molliter incumbens & inhesit flamma medullis,
Regalis feruebat apex, nec nocte sopora
Cordis erat requies oculis animoq; recurrens
Ad vultus quos pinxit amor, mentemq; fatigans
Sæpe per amplexum falsa sub imagine lusit.
Mox ubi conspexit telo superante Cupido
Virginea mitem torreri lampade Regem,
Lætus ait Veneri, mater mea bella peregi,
Pectore flagranti mihi uincitur alter Achilles.
Sigibertus amans Brunichildæ capitur igne,
Quæ placet apta thoro maturis nubilis annis,
Virginitas in flore tumens complexa maritum.
Primitijs placitura suis, nec damna pudoris
Sustinet, vnde magis pollens Regina uocatur
Hoc quoq; virgo cupit, quamuis uerecundia sexus
Obstet amata viri dextra leuiore repellit,

Ignoscitq; sibe culpas, quas intulit ignis,
Sed modo læta venit, ambo tua uota requirunt.
Mox Venus Ambrosio uiolas admiscet amomo,
Demetit vngue rosas, gremioq; recondit auaro,
Et pariter leuibus fregerunt nubila pinnis,
Et uenere simul thalamos ornare superbos.
Hinc Venus egregiam præponere cepit alumnã,
Inde Cupido virum, nubentibus ambo fauentes.
Et litem facere piam; sic deinde Cupido
Matri pauca refert, tibi quẽ promisimus hic est
Sigibertus amor populi, lux nata parentum,
Qui genus à proauis longo tenet ordine Regis,
Et Reges geniturus erit, spes gentis opimæ
Quo creuit natale decus generosa propago,
Ac melior de stirpe redit; famamq; priorum
Posteritas excelsa fouet, hic nomen auorum
Extendit bellante manu, cui de patre virtus
Quam Nabis ecce probat, Toringia uicta fatetur,
Perficiens vnum gemina de gente triũphũ.
Heu Bertholini pietas ueniale retundens,
Perdidit iste duos, pro ambobus sufficit vnus,
Cardinis occidui dominans in flore iuuentæ.
Tam grauiter senos, tenerosq; superuenit annos,
Legem naturæ meruit præcedere factis.
Quamuis parua tamẽ, nullũ minor appetit ætas,
Quisquis sumatur, Regis generosior, hic est,
Quisquis in Augusto fuerit moderatior, hic est.
Sic fouet hic populos ipsis intrantibus annis,
Vt pater & Rex sit, nulli grauis & regit omnes,
Nulla dies sine fruge uenit, nisi congrua præstit,
Perdere lucra putat, si non concesserit ampla.

Gaudia diffundit radianti lumine vultus,
Nubila nulla grauant populum sub Rege sereno,
Pectore maturo culpas indulget acerbas,
Vnde alij peccant, ignoscendo iste triumphat.
Doctus enim quoniā prima ē in Principe virus,
Esse pium, quia semper habet, qui parcere nouit.
Corrigit ipse prius, quod vult emendet ut alter,
Qui sibi censura est reliquos bene lege coërcet :-
In quo digna manet, quidquid de Rege requiras.
Solus amat cunctos, & amatur ab omnibus unus
Incipit inde Venus laudes memorare puellæ.
O uirgo miranda meo placitura iugali,
Clarior ætherea Brunichildes lampade fulgens,
Lumina gemmarum superasti lumine vultus.
Altera nata Venus regno dotata decoris,
Nullaq; Nereidum de gurgite talis Hibero
Oceani sub fonte natat, & nulla Napæa
Pulchrior, ipsa suas subdunt tibi flumina Nim-
Lactea cui facies incocta rubore coruscat;(phas.
Lilia mixta rosis, aurumq; intermicat ostro,
Decertata tuis nunquam se uultibus æquant
Saphyrus, alba adamas, Christalla, Zmaragdus
Cedāt cūcta, nouā genuit Hispania gēmā. (Iaspis
Digna fuit species, potuit quæ flectere Regem.
Per gentes, ualidasq; niues, Alpem atq; Pyren
Perq; truces populos uecta ē duce rege sereno(nē
Perennis regina toris super ardua montis
Planū carpis iter, nihil obstat amantib. vnquā,
Quos iungi diuina uolūt, quis crederet hanc rē,
Hispaniam tibi met domnam Germania nasci,
Quæ duo regna iugo pretioso nexuit uno?

Non

Non labor humanus potuit tam mira parare,
Nam res difficilis diuinis vtitur armis.
Longa retro series, regi hoc nec contulit vlli,
Difficili nisu peraguntur maxima rerum.
Nobilitas excelsa nitet genus Atanagildi
Longius, extremo regno qui corrigit orbem.
Diues opū quas mundus habet, populumq; guber
Hispanum sub iure suo pietate canenda. (nat
Cur tamen egregij genitoris regna renarrem,
Quando tuis meritis uideo creuisse parentes.
Tantum virgo micans turbas superare videris
Fœmineas, quantum tu Sigiberte maritos.
Ite diu iuncti membris, & corde iugati,
Ambo pares genio, meritis, & moribus ambo,
Sexum quisq; suum pretiosis actibus ornans.
Cuius in amplexu colli connexa sub uno
Et totos placidis peragatis lusibus annos.
Hoc uelit alteruter, quidquid dilexerit alter,
Aqua salus ambobus eat, duo pectora seruet,
Vnus amor uiuo solidamine uinctus alescat,
Auspicijs uestris cunctorum gaudia surgant
Pacem mundus amet, uictrix concordia regnet.
Sit iterum natis celebretis uota parentum,
Et de natorum teneatis prole nepotes.

De

De Sigiberto Rege, et Brunichilde Regina.

VICTOR ab occasu, quem laus exten
dit in ortu,
Et facit egregium principis esse capiat,
Quis tibi digna ferat, nam me vel dicere pauca,
Non trahit hic iterum, sed tuus vrget amor.
Si nunc Virgilius, si forsitan esset Homerus,
Nomine de uestro iam legeretur opus.
Sigiberte potens generosis clare triumphis,
Hinc noua te virtus prædicat inde genus.
Cuius rapta semel sumpsit victoria pennas,
Et tua vulgando prospera facta uolat.
Saxone Thoringi resonant sua damna mouentes,
Vnius ad laudem tot cecisse viros.
Quod nūc anteuolat pedibus prior omnibus iste,
Hinc modo te reges unde sequantur, habes.
Prosperitate noua pacem tua bella dederunt,
Et peperit gladius gaudia certa tuus.
Plus tamen ut placeas, cum sit uictoria constās,
Tu magis unde subis, mitior inde manes.
Et tibi summus honor, sed mens præcessit honorē,
Moribus ut vestris debitor extet apex.
Iustitiæ cultor pietatis amore coruscas,

Quod

Quod tu plus habeas, certat vtrunq; bonum.
Lingua, decus, virtus, bonitas, mens, gratia pollent
Ornarent cunctos singula vestra viros.
Cunctorum causas intra tua pectora condis,
Pro populi requie te pia cura tenet.
Omnibus una salus datus es, quali ordine sacro
Tempore præsenti gaudia prisca refers.
Catholico cultu decorata est optima coniux,
Ecclesiæ creuit te faciente domus.
Reginam meritis Brunichildem Christus amore
Tunc sibi coniunxit, hanc tibi quando dedit.
Altera uota coles melius, quia munere Christi
Pectore uicta prius, plus modo lege placet.
Rex pie Reginæ tanto de lumine gaude,
At quæsita bis est, quæ tibi nupta semel.
Pulchra, modesta, decens, sollers & grata, beni-
Ingenio, vultu, nobilitate potens, (gna
Sed quamuis tantum meruisset sola decorem,
Ante tamen homini; nunc placet ecce Deo.
Sæcula longa micans cara cum coniuge ducas,
Quam tibi diuinus consociauit amor.

De Chariberto Rege.

INCLITA magnorum processit gloria Regum,
Et de Rege pio spargit vbiq; decus.

Quem

Quem grauitate, animo, sensu, moderamine legũ.
Prædicat occiduus sol, oriensq; uirum.
Qui quadripertitis mundi sub partibus amplis
Fructificante fide semina laudis habet.
Hinc cui barbaries, illinc Germania plaudit,
Diuersis linguis laus sonat una viri.
Dilige regnantem celsa Parisius arce,
Et cole tutorem, qui tibi præbet opem.
Hinc modo læta fauens auidis amplectere palmis
Qui iure est dominus, sed pietate pater.
De Childeberto ueteres compesce dolores,
Rex placidus rediit, qui tua uota fouet.
Ille fuit mitis, sapiens, bonus, omnibus æquus,
Non cecidit patruus, dum stat in urbe nepos.
Dignus erat hæres eius sibi sumere regnum,
Qui non est illo laude loquente minor
Charibertus adest, qui publica iura gubernans.
Tempore præsenti gaudia prisca refert.
In tantum patruo se prodidit esse sequacem,
Vt modo sit tutor coniugis iste nepos.
Qui Childeberti retinens dulcedine nomen,
Eius natarum est frater, & ipse pater.
Quæ bene defensæ placido moramine regis,
In consobrino spem genitoris habent.
Maxima progenies generosa luce coruscans,
Cuius ab excelsis gloria currit auis,
Nam quoscumq; velim veterare parentum,
Stirpis honorificæ regius ordo fluit.
Cuius celsa fides eduxit ad astra cacumen
Atq; super gentes intulit illa pedes.
Hostes calcauit, tumidos erexit amicos,

H Fouit

Fouit subiectos, terruit atq; feros.
Cur tamen hic repetam præconia celsa priorum,
Cum potius tua laus ornet honore genus?
Illi auxere armis patriam, sed sanguine fuso,
Tu plus adquiris, qui sine clade regis.
Quos prius infestis lassarunt bella periclis,
Hos modo securos pacis amore foues.
Omnia læta canunt felicia tempora regis,
Cuius in auspicijs floret opima quies.
Per quem tranquillè terrarum fruges abundat,
De totis populis est tua uita seges.
Cum te nascentem meruerunt sæcula Regem,
Lumine maiori fulsit in orbe dies.
Posteritate noua tandem sua gaudia cernens,
Crescere sed dixit prolis honore pater.
Qui quamuis esset sublimi uertice rector,
Altius erexit te ueniente caput.
Lætus in hæredis gremio sua uota reclinans,
Floruit inde magis spe meliore senis.
Ante alios fratres regali germine natus,
Ordine qui senior sic pietate prior.
Prædicat hinc bonitas, illinc sapientia plaudit,
Inter utrunq; decus te sibi quisq; rapit.
Dum patrum pietas, & de patre fulget acumen,
Vnius in vultu viuit uterq; parens.
Quas habuere ambo laudes, tu colligis omnes,
Et reparas solus lege fauente duos.
Semita iustitiæ, grauitatis norma refulges,
Et speculum uitæ dat preciosa fides.
Tranquillis animis moderatio fixa tenetur,
Quo portum in proprio pectore semper habes.

Tem-

Tempestas nullo penetrat tua corda tumultu,
Ne sensu titubes, anchora mentis adest.
Constantes animos non uentilat aura susurrans,
Nec leuiter facili mobilitate trahit.
Hinc bene dispositio comitatur gloria cursu,
Quod se mature mens moderata geret.
Consilium uigilans alterne dicere tractas,
Et res clausa aliis, est manifesta tibi.
Publica cura mouens, proceres si congreget ortus,
Spes est consilii te monitore sequi.
Hinc quoties felix legatio deniq; pergit,
Ingreditur caute, quam tua lingua regit.
Quod tam mirifico floret patientia cultu,
Est tibi Dauiticæ mansuetudo uiæ.
Iustitiæ rector, uenerandi iuris amator,
Iudicium sapiens de Salomone trahis.
Tu melior fidei merito, nam Principis ampli
Traiani ingenium de pietate refers.
Quid repetam maturum animum, qui tpe nostro
Antiqui facti de grauitate places.
Si ueniant aliquæ uariato murmure causæ,
Pondera mox legum regis ab ore fluunt.
Quamuis confusas referant certamine uoces,
Nodosæ litis soluere fila potes.
Obtinet adueniens fructum cui iusta petuntur,
Quem sua causa fouet, præmia uictor habet.
Cuius clara fides ualida radice tenetur,
Antea mons migrat, quam tua uerba cadant.
Res promissa adstat nullo mutabilis actu,
Pollicitaq; semel perpetuata manent.
Illa domus proprio se pondere tuta tenetur,

Quæ fundamento stat bene fixa suo.
Cum sis progenitus clara de gente Giberti,
Floret in eloquio lingua latina tuo.
Qualis es in propria docto sermone loquela,
Qui nos Romanos vincis in eloquio.
Splendet in ore dies detersa fronte serenus,
Sinceros animos nubila nulla premunt.
Blanda serenatum circundat gratia vultum,
Lætitiam populus regis ab ore capit.
Muneribus largis replet tua gratia cunctos,
Vt mea dicta probes, plebs mihi testis adest.
O bonitas immensa Dei, quæ diuite censu,
Quod famulis tribuit, hoc putat esse suum.
Erigis abiectos, erectos lege tueris,
Omnibus in totum factus es omne bonum.
Protegat omnipotens pietatis munere Regem,
Et dominum seruet, quem dedit esse patrem.
Ciues te cupiant, tu gaudia ciuibus addas,
Plebs placeat famulans, Rex pietate regas.

De Theodichildem Reginam.

INCLITA progenies regali stirpe coruscans,
Cui celsum a proauis nomen origo dedit.

Currit

Currit in orbe uolās generis noua gratia vestri
Et simul hinc frater personat, inde pater.
Sed quamuis niteat generosa propago parentum,
Moribus ex vestris multiplicatur honor.
Cernimus in uobis, quicquid laudatur in illis,
Ornat & antiquum Theudechilda genus.
Mens veneranda, decens, sollers, pia, rara, beni-
Cūsis prole potens, gratia maior adest. (gna,
Euitans odij causas, micat ampla potestas,
Quæ terore minus, plus in amore uenit.
Mitis ab ore sonus, suauissima dicta resultant,
Verbaq; colloquij sunt quasi mella fauí.
Fœmineum sexum quantum præcedis honore,
Tantum alias superas & pietatis opes.
Si nouus adueniat, recipit sic mente benigna,
Ac si seruitijs iam placuisset auis.
Pauperibus fessis tua dextra seminat escas,
Vt segetes fructu fertiliore metas
Vnde foues inopes, semper satiata manebis,
Et quem sumit egens, fit tuus ille cibus.
Peruenit ad Christum, quicquid largiris egenos
Et si nemo uidet, non peritura manent.
Cum uenit extremus finis concludere mundum,
Omnia dum pereunt, tu meliora petis.
Ecclesiæ sacræ te dispensante nouantur.
Ipsa domum Christi cordis, & ille tuam.
Tu fabricas illam terris, dabit ille supernis,
Commutas melius, sic habitura polos.
Stat sine fraude tuum: quod mittis ad astra talē-
Quas bene dispergis, has tibi condis opes. (tū
Quæ domino uiuis, summos non perdis honore.

Regna tenes terris, regna tenendo polis.
Sit modo longa salus pro munere plebis in urbe,
Felix quæ meritis luce perennis eris.

De Berthechilde.

MENS deuota Deo Bertechilde corde coruscans,
Pectore sub cuius Christus amore manet.
Despiciens mortale malum uitalia seruans,
Vnde fugis terras, hinc petis astra magis.
Immaculata micans nescis contagia mundi,
Sordibus humanis libera membra geris.
Digna pudicitiæ debentur præmia sacræ,
Virgo dicata Deo, hinc rapiente polo.
Ille tenet cœlos cui tu complexa uideris,
Quo tuus est sponsus, huc eris ipsa simul.
Non cupis auro humeros, nec collum pingere mēbris,
Sed melius casto pectore pura micas.
Mutasti uestem, mutasti genitis honorem,
Cum thalamis domini sponsa iuganda uenis.
Quàm meliore uia meruisti uota tenere,
Quando creatori forma creata places.
Pauperibus largas das esurientibus escas,
Nescit habere famem, qui tua tecta petit.
Qui sine ueste iacet, tegmen pietate ministras,
Vnde calet nudus frigora nulla timens.

Te redimente pia captiui uincula laxant,
Quæ solius uinctos, libera semper eris.
Distribuis censum, nulli sua uota negando,
Diuitiasq; tuas omnib. esse facis.
Colligis in cælis, quicquid dispergis in aruis,
Semina nunc fundens post meliora metes.
Quidquid mundus habet fugitiuo tramite transit
Tempore tu modico semper habenda facis.
Hic tibi longæuis sit uita superstes in annis,
Rursus in æternum sit tibi uera salus.

De Gelesiuntha.

CAsibus incertis rerum fortuna rotatur,
Nec figit stabilem pendula uita pedem.
Semper in ambiguo secum rota lubrica uoluit,
Et fragili glacie lapsibus itur iter.
Nulli certa dies, nulli est sua certior hora,
Sic sumus in statu debiliore uitro.
Dum gressu ancipiti trahit ignorantia fallens,
Huc latet ars foueæ, quo putat esse uiæ.
Nescia mens hominum quid nescis atq; salutis,
Lucifer an uitæ mors sibi vesper erit.
His premimur tenebris ignari sorte futuri,
Et uaga tā fragilē, hæc tempora tēpus habent.
Toletus geminas misit tibi Gallia turres,

Prima stante quidem fracta secunda iacet,
Alta super colles speciosa cacumine pulchro,
Flatibus infestis culmine lapsa ruit.
Sedibus patriæ sua fundamenta relinquens,
Cardine mota suo non steiit una diu.
De proprio migrata solo noua mersit harena,
Exul & his terris heu peregrina iacet.
Quis ualet ordiri tanti præsagia luctus,
Stamine quo cœpit texere flenda dolor?
Cum primum algētes iurgi peteretur ad Arctos
Regia Regali Gelesuintha thoro.
Fixa cupidineis cuperet huc fugora flammis,
Uiueret & gelida sub regione calens.
Hoc ubi uirgo metu audituq; exterrita sensit,
Currit ad amplexus Goisuinta tuos.
Tum matris collecta sinu male sana reclinans,
Ne diuellatur, se tenet ungue, manu.
Brachia constringens nectit sine fine catenam,
Et matrem amplexu per sua membra ligat.
Illis uisceribus retineri filia poscens,
Ex quibus ante sibi lucis origo fuit
Committens secura eius se fasce leuari,
Cuius clausa uteri pignore tuta fuit.
Tū gemitu fit mæsta domus, strepit aula tumul-
Reginæ fletu plorat & omnis honor. (tu,
In populi facie lacrymarum flumina sordent.
Infans, qui affectum nescit, & ipse gemit.
Instant legati Germanica regna requiri,
Narrantes longæ tempora tarda uiæ.
Sed matris motu gemitu sua uiscera soluunt,
Et qui compellunt, dissimulare uolunt.

Dum natæ amplexu genitrix nodata tenetur,
Prætereant duplices tertia, quarta dies.
Instant legati nota regione reuerti,
Quos his alloquitur Goisuinthr gemens.
Si feritate truci premerer captiua Geloni,
Forsan ad has lacrymas & pius hostis eras.
Si nec corde pius, cupidus mihi cederet hostis,
Vt natam ad pretium barbara præda daret.
Si neq; sic animum uelit inclinare cruentum,
Matri præstaret, quæ simul iret iter.
Nunc mora nulla datur, p̄cio neq; flectimur ullo
Qui nihil indulget, sæuius hoste nocet.
Post uteri gemitus, post multa pericula partus
Postq; laboris onus quod graue fœta tuli,
Quæ genui, natæ matrem me non licet esse,
Ipsaque naturæ lex mihi tota perit.
Affectu ieiuna meo lacrymosa repellor,
Nec pietas aditum, nec dat origo locum.
Quid rapitis, differte dies, dum disco dolores,
Solamenq; mali sit mora sola mei.
Quādo iterum uideā, quoniām hæc mihi lumina
Quādo iterum natæ p̄ pia colla cadā? (laudāt?
Vnde precor tenere gressum spectabo puellæ?
Oblectetq; animos matris & ipse iocus?
Post causas quas regna gerunt, ubi mæsta recli
Quis colat affectu lambet & ore caput? (nem?
Extensis palmis quis currat ad oscula? uel quæ
Ceruici insalient pendula membra meæ?
Quem teneam gremio blando te fasce laborans?
Vt leuiore manu uerberer ipse ioco?
Nec te sperge sinu, quamquā sis adulta, grauarer,

Quæ mihi dulce nimis, & leue pondus eras.
Cur noua rura petas, illic vbi non ero mater?
An regio forsan non capit vna duas?
Quæ genuere ergo lacerentur viscera luctu,
Gaudia cui pereunt, tempora fletus erunt.
Plorans perdam oculos, ducent mea lumina tecũ,
Si tota ire uetos, pars mea te sequitur.
Tũ proceres, famuli, domus, vrbs, rex ipse remu(git
Quaq; petisset iter, vox grauis vna gemit.
Progrediere fores tandem sed turba morosa,
Soluere dum properat, se properando ligat.
Hinc tenet affectus, rapit inde tumultus euntes,
Sic per utrasq; vices flebile feruet opus.
Alter abire monet, rogat alter amore redire,
Sic variante fide hic trahit, ille tenet.
Diuiditur populus per regna nouella uetustus,
Stat pater, & genitus, stat socer, atq; gener.
Qui vidit strepitum, patriam migrare putaret,
Et quasi captiuum crederet ire solum.
Procedunt portis sarraco in ponte retento,
Protulis hoc fletu Gelesuintha caput.
Sic gremio Tolete tuo nutribar, ut ægra
Excludar portis tristis alumna tuis?
Quodq; magis crucier prodẽs mea vulnera luctu,
Infelix regio cur ego præda trahor?
Antea clausa fui, modo te considero totam,
Nunc mihi nota prius, quando recedo ferox.
Hinc te dinumero currens per culmina visu,
En ego de numero non ero sola tuo.
Crudeles portæ quæ me laxastis euntem,
Clauibus oppositis nec uetuistis iter.

Antea

Antea vos geminas adamas petra una ligasset,
Quam daret huc ullam ianua pansa viam.
Vrbs pia plus fueras, si murus tota fuisses,
Me ire ne sineres cingeret alta silex.
Pergo ignota locis trepidãs, quid nã antea discã?
Mores, gentem animos, oppida, rura, nemus?
Quem precor inueniam peregrinis aduena terris,
Quo mihi nemo ueris dulcis amicæ parens?
Dic si blanda potest nutrix aliena placere,
Quæ lauet ora manu, uel caput ornet acu,
Nulla puella choro neq; collactanea ludat,
Hic mea blanditiæs, hic mea cura iaces.
Si me non aliter uel nuda sepulchra tenerent,
Non licet hic viuas, hic mihi dulce mori
Non fruor amplexu, quæ nisu plena recedo,
Quæ me dimittis dura Tolete uale.
Sic accensi animi lacrymarum flumina rumpũt,
Fixus & inriguas parturit ignis aquas.
Hinc iter arripiunt genitrix, nata, agmina fletũ
Nec placet obsequij mater anhela sequi.
Deducit dulcem per amara viatica natam,
Implentur valles fletibus, alta tremunt.
Frangitur & densus vacuis ululatibus aer,
Ipsa repercusse murmure silua gemit.
Dat causas statijs genetrix, ut longius iret,
Sed fuit optanti tempus iterq; breue.
Peruenit quo mater ait sese inde reuerti,
Sed quod velle prius, postea nolle fuit.
Rursus adire cupit, via qua fert inuia matrem,
Quam proceres retinent, ne teneretur iter.
Hærebant in se amplexæ pariterq; replexæ,

Incipit hic gemita Goisuintha fero.
Ciuibus ampla tuis, angusta Hispania matri,
Et regio soli tam cito clausa mihi.
Quae licet à Zephyro calidum percurris in Eurū,
Et de stirpe Nothi tendis ad Oceanum,
Sufficiens populis, quamuis regionibus amplis,
Quo est mea nata ab'ens, terra mihi breuis es.
Nec minus hic sine errans, & peregrina uidebor,
Inq; loco proprio ciuis & exul ero.
Quaeso qui inspiciant oculi? quem nata requirant
Quo mea nunc tecum lumina ducis amor?
Tu dolor unus eris, quisquis mihi luserit infans
Amplexu alterius tu mihi pondus eris.
Currat, stet, sedeat, fleat, intret, & exeat alter,
Sola meis oculis dulcis imago redis.
Te fugiente errans aliena per oscula curram.

*

Hic desideratur Versus pentameter.

De facie infantum plorantia lumina lambam,
Et teneras lacrymas insatiata bibam.
Tali potu vtinam vel parte refrigerer ulla,
Aut plorata auidae mitiget unda sitim.
Quicquid erit, crucior, nulla hic medicamina sunt,
Vulnere distillo Gelesiunta tuo.
Qui rogo nata manu cara haec come pexa nitebit?
Quis sine me placidas lambet & ore genas?
Quis gremio foueat, genib. uehat, ambiat vlna?
Sed tibi praeter me non ibi mater erit.
Quos super est timibundus amor hoc mādat eūti.

Sis

Sis precor ô felix, sed caue ualde uale.
Mitte auidæ matri vel per uaga flabra salutem,
Si uenit ipsa mihi, nuntiet aura boni.
Filia tum ualidis genitricis onusta querellis,
Tristis, inops animi, nec ualitura loqui.
Clausa uoce diu uix fauce solubile fandi
Pauca refert, cordis vulnere lingua grauis.
Maiestas si celsa Dei mihi tempora uellet
Nunc dare plus vitæ, non daret ista uiæ.
Vltima sed quoniam sors inreuocabilis instat,
Sæuam nemo vetat, qua trahit ire, sequar.
Extrema hæc tandem loquar & memoranda dolo
Hinc tua non tua sunt Goisuintha, uale. (ri,
Oscula sic rumpunt, & fixa priora repellunt,
Dum se non possunt aera lambit amor.
Hinc pilente petens loca Gallica Gelesuintha
Stabat fixa oculis tristis eunte rota.
E contra genetrix post natam lumina tendens,
Vno stante loco pergit & ipsa simul.
Tota tremens agiles raperet ne mula quadrigas,
Aut equus impatiens uerteret axe rotas.
Sollicitis oculis circum uolitabat amantem,
Illuc mente sequens, qua uia flectit iter.
Sæpe loquebatur, quasi secum nata sederet,
Absentemq; manum uisa tenere sinu.
Prendere se credens, in uentos brachia iactat.
Nec natam recipit, sed uaga flabra ferit.
Inter tot comites unam spectabat euntem,
Sola uidebatur, qua suus ibat amor.
Plus genetrix suspensa animo, quàm filia curru,
Hæc titubans uotis ibat, & illa rotis.

Donec

Donec longe oculo spatioq; euanuit amplo,
Nec uisum attingit, dum tegit umbra diem.
Ipsa putat dubios natæ se cernere vultus,
Et cum forma fugit, dulcis imago redit.
O nomen pietate calens, o cura fidelis,
Quamuis absenti quid nisi mater eras?
Fletibus ora rigans, lamentis sidera pulsans
Singula commemorans dulcia, dura, pia.
Mobilis, impatiens, metuens, flens, anxia mater
Quid sequeris lacrymis, augurat altus amor.
Illa tamen pergit, qua trita viam orbita sulcat,
Quisq; suis uacuos fletibus implet agros.
Inde Pyrheneas per nubes transilit Alpes,
Quaq; priuincsis Iulius alget aquis.
Qua niue tendentes fugiunt ad sidera montes,
Atq; super pluuias exit acutus apex.
Excipit hinc Narbo, quà litora plana remordens
Metis Atax Rhodani molliter intrat aquas.
Post aliquas urbes Pictauas attigit arces,
Regali pompa prætereundo uiam.
Inclitus ille quibus uere amplus Hilarius cris
Et satus & situs est ore tonante loquax.
Traxit recta alijs, Indus, Geta, Persa, Britannus
Huius in eloquio spem bibit, alma capit.
Sol radio, hic uerbo generalia lumina fundunt,
Montibus ille diem, mentibus iste fidem.
Hanc ego nempe nouus conspexi præteruntem,
Molliter argenti turre rotante vehi.
Materno uoluit pia quam Rhadegundis amore
Cernere feruenter si daret ullus opem.
Sæpe tamen mitis, dulcis, ibi dulcis adhæsit,

Et

Et placidè coluit, quod modo triste dolet.
Toronicas terras Martini ad sydera nocte
Inde petit lento continuante gradu.
voluces transmittitur alucus alno,
Turba comis rapidis alacris exit aquis.
Excipit inde repens uitrea liger algidus unda,
Quo neq; uel piscem lenis arena tegit.
Peruenit qua se piscoso Sequana fluctu
In mare feri iuncto Rotomagense sinu.
Iungitur ergo toto regali culmine uirgo,
Et magno meruit plebis amore coli.
Hos quoq; munerib. permulcens, uocibus illos,
Et licet ignotos sic facit esse suos.
Vtiq; fidelis sit ei gens armata per arma
Iurat iure suo, se quoque lege ligat.
Regnabat placido componens tramite uitam,
Pauperibus tribuens aduena mater erat.
Quaq; magis posset regno superesse perenni,
Catholicæ fidei conciliata placet.
O dolor insignes quid differs tempore fletus,
Lugubresq; uices plura loquenda taces.
Improba sors hominum quæ improuiso abdita lap
Tot bona tum subito sorte uolante uoras.(su,
Nam breue tempus habẽs consortia nexa iugalis
Principio uitæ funere rapta fuit.
Præcipiti casu uolucri præuenta sub ictu
Deficit, & uerso lumine lumen obit.
Infelix nutrix audito funere alumnæ
Exanimum ad corpus uix animata uolat.
Ipsa inter famulas incumbens prima fidelis
Hæc tandem potuit clausa dolore loqui.

Sic placidæ matri promisi pessima nutrix,
Te longe incolumem Gelesuintha fore?
Sic extincta meum mea cernunt lumina lumen?
Pallida sic facies quæ rubor ante fuit?
Dic aliquid miserans, miseræ mihi redde loquel
Quid referam ad matrem si remeare licet.(las
Hoc supra tantos peregrina secuta labores,
Pro uice tale mihi munus alumna refers?
Optabã pariter nobis uitam atq; sepulchra,
Quæ tecum uixi me sine passa mori.
Ordõ vtinam vitæ iuueniq; seniq; fuisset.
Testanti incolumi me. prius ire neci.
Vix paucis profert uocem, rapit alter ab ore,
Nec uidet una loqui, quod uidet aula gemi.
Interea uehitur tristi lachrymatæ feretro,
Soluit & exequias obsequialis amor.
Ducitur, ornatur, deponitur, undiq; fletur,
Et repletus abit, qui sua tecta petit.
Si uenis in campos, ubi plebs pascenda recurrit
Consequiturq; suas te comitando dapes.
Vota feras cunctis per sæcula lõga superstes,
Et maneas populi semper in ore potens.

De Horto Vltrogothonis.

HIC uer purpureum uiridantia gramina gignit,
Et Paradysiacas spargit odore rosas.
Hic tener æstiuas defendit pampynus umbras,
Præbet & vuiferis frondea tecta comis.
Pinxeruntq; locum uariato germine flores,
Pompaq; uestiuit candor & inde rubor.
Mitior hic æstu sub molli blanda susurro
Aura leuis semper pendula mala quatit.
Hæc magno inseruit Rex Childebertus amore,
Carius ista placent, quæ manus illa dedit.
De cultore trahit mellitum planta saporem,
Forsitan & hic tacitos miscuit ille fauos.
Regis honore nouis duplicata est gratia pomis,
Nare suauis odor, dulcis in ore sapor.
Qualiter ille hominum potuit prodesse saluti,
Cuius & in pomis tactus odore placet?
Felix perpetua generetur ab arbore fructus,
Vt de rege pio sit memor omnis homo.
Hinc ite, eius erat, cum limina sancta petebat,
Quæ modo pro meritis incolit ille magis.
Antea nam uicibus loca sacra petebat amatus,
Nunc

Nunc tamen assidue templa beata tenet.
Possideas felix hæc Vltrogotho per æuum,
Cum geminis natis tertia mater ouans.

Ad Cantum blandum uillam de poma dictum.

VEniamus ad Cantum felici tramite blandum,
A regium lætor quo reperisse patrem.
Quod petit instigãs auido gula nostra barathro
Excipiunt oculos aurea poma meos.
Vndiq; concurrunt uariato mala colore,
Credas ut pictas me meruisse dapes.
Vix digitis tetigit, fauce assidente rotaui,
Migrauitq; alio præda citata loco.
Nam sapor ante placet, quàm traxit naris odorẽ,
Sic vincentẽ gula naris honore caret.

De coco, qui ipsam nauem tulit.

Cur mihi tam ualidas innectis cura querellas?
Heu mea uel tandem desere corda dolor,
Quin reuocas casus? iam nec mea sarcina lassat
Quod iactare puto cur duplicatur onus?
Tristius erro nimis patrijs uagus exul ab oris
Quam sit Apollonijs naufragus hospes aquis.
Venimus ut Meti cocus illic regius instans
Absenti nautas abstulit atq; ratem.
De flammis ardente manu qui diripit escas,
Ille rati nescit parcere tutus aquis.
Corde niger, fumo pastus, fuligine tinctus,
Et cuius facies cacabus alter adest.
Cui sua sordentem pinxerunt arma colorem.
Fixuræ, cucumæ, scaphæ, patellæ, tripes,
En dignus uersu, potius carbone notetur,
Et piceum referat turpis imago uirum.
Res indigna nimis, grauis est iniuria facti,
Plus iuscella coci, quàm mea iura ualent.
Nec tantum codex quantum se cacabus effert,
Vt mea nec mihi sit participata ratis.
Sed tamen auxilium solito porrexit amore,
Qui domini pascens uillicus auget oues.
Præstitit & gracili pauidus cũ lintre cucurrit
Imbre,

Imbre, Euro, fluuio sed madefactus ego,
Iactaui reliquos, sequerentur ut inde pedestres,
Nam si nemo foris, nemo nec intus erat.
Mergere mox habuit cunctos rapiente pericli,
Naufragij testis nemo superstes erat.
Sic vicinus eram postquam iactuamus omnes,
Ictibus ut crebris lamberet unda pedes.
Obsequium dixere moue, modo nolo lauari,
Sed tamen instabat lympha rigare pedes.
Nauita cum ueniens refero mea tristia regi,
Risit & ore pio iussit adesse ratem.
Quærunt nec poterant aliquam reperire carinā,
Donec cuncta cohors regia fluxit aquis.
Restitit hic solus præstans solatia Gogo.
Quod tribuit cunctis, non negat ille suis.
Dulcius alloquitur comitem qui papulus extat
Vt quamcunq; mihi redderet ipse ratem
Omnia perlustrans uidit sul littore lintrem,
Nec tamen hic poterat sarcina nostra capi.
Nauita cum interea fecit me stare parumper,
Ordinat & sumptus, quos locus ipse dedit.
Quamuis parua ferat satis est sibi sola uolūtas,
Est nec parua quidem, quam dat amator opē.
Addidit & comes o mihi pocula gratus amicus,
In quantum poterant rura pare merum.
Sic mihi iucundam direxti popule proram.
Felix viue uale dulcis amice comis.

Ad Dynamium de Masſilia.

EXPACTO te noſter amor ueneran de Dynami,
Quamuis abſentem, quem mea cura uidet.
Quæ loca te teneant uenientia flabra requiro,
Si fugias oculos, non fugias hinc animos.
Maſſiliæ tibi regna placent, Germania nobis,
Vulſus ab aſpectu pectore iunctus ades.
Quos inter tua pars huc vſque oblita remanſit,
Nec reuocas animo membra relicta tuo.
Si ſopor obrepſit tibi me uel ſomnia narrent,
Nam ſolet unanimes ipſa uidere quies.
Si vigilas, fateor, ueniam tibi culpa negabit,
Nil unde excuſes deſidioſus habes.
Altera ſigniferi reuolutis menſibus anni.
Solis anhelantes orbita laſſat equos.
Cum mea diſcedens rapuiſti lumina tecum,
Et modo nil ſine te cerno patente die.
Vel mihi verba dares de fonte refuſa loquaci,
Vt faceret tecum pagina miſſa loqui.
Sed tamen ut tandem uenias huc carius hortor,
Et reuocas oculis lumen amice meis.

Ad

Ad Dynamium.

TEmpora præcipiti quos inuidistis amori,
Officium uoti quæ uetuistis agi.
Per lyricos modulos, & fila loquacia plectris,
Qua citharis Erato dulce relidit ebur.
Ecce uaporiferum sitiens canis egerit astrum,
Et per hiulcatos feruor anhelat agros.
Hinc metuens saniem ne quo iacularer ab igne
Sanguine laxato brachia nexa gero.
Labitur vnde cruor, modo manus inde tenetur
Ex dextram innocuam vena saluta ligat.
Vt sine temperie ualidi sitis vrat amoris,
Causa meis uotis obstitit ista grauis.
Nescio quàm prosit ratio perfuncta medellæ.
Me tamen inde nocet quod reticere facit.
Scribere si digitis sine se fatis illa fuisset,
Nunc mihi prima tui cura, secunda mei.
Et studia studijs retraho, silet unda cameræ,
Carne fluit sanies ne riget ore latex.
Musicus ignis abest, algent in fonte sorores,
Nam sanguis latices hinc agit, unde rigat.
Si qua calens animo recitanda poemata pāgam,
Sis ipse hoc studio quàm grauet iste labor.
Nam cruor ablatus magis otia lenta requirit,
Quod neque frigus hiat, nec uapor, ustus erat.

Secre-

Secretumq; petit, neu flebilis aura flagellet ,
Quo recreans animum stat uiror, halat odor,
Ast ego post habeo affectu mea seria uestro ,
Cura tui faciem, nam mea terga tenet.
Post sudore habui modo nam dare mēbra quieti,
Ordine postposito tempora rumpit amor.
Dico parum propria tibi dum volo ferre salutem,
Sed mea prospicio cum tua uota colo.
Nunc cape parua manu tu pollens laude Dynami
Clare decore tuo, care fauore meo.
Partibus Italiæ aduecto mihi Rhenus, & Ister
Quem cecinere prius quam daret ipse locus.
Insignem specie, celsum lare, lege sagacem,
Omnibus æqualem spe, sale, pace, fide.
Incidit vnde mihi fateor te sorte videndi,
Arcthoi gelida sub regione calor.
Plusq; libens vultus efferueo totus in illis ,
Ad patriæ reditus quam peregrina cohors ,
Visibus atq; tuis issem uelo cuius, ac si
Ad patris amplexus de Telamone satus.
Vix quoque tam cupidus vario sinu amine sulcat
Rusticus arte solum, nauita plustre fretum.
Ex illo celebrande cliens stat pars mea tecum ,
Et venis huc animæ pars mediata meæ.
Ante acorde mihi notus, quàm lumine uisus ,
Quem mente adstringo, si neque tango manu,
Brachia qui nec dum circum tua colla catena
Quod digiti nequeunt alligat illud amor.
Longius inde absens, ibi sed pertingo quod opto,
Quo pede non uenio, pectore totus eo. (more,
Nos licet obstat Arar, Rhodanusq; natādus a-

Nec

Nec vetat ire animum, qui vetat ire gradũ.
Legi etiam missos alieno nomine versus,
Quo quasi per speculum reddit imago virum.
Fonte camenali quadrato spargeris orbe,
Ad loca quæ nescis duceris oris aquis.
Hinc quoque non aliquo nobis abolende recedis,
Quo fixus scriptis noscitur esse tuis.
Interiora mei penetrans possessor agelli,
Perpetuæ vitæ dulcis amice vale.
Spectans oris opem melicraque syderis optans,
Currat vt afflatus, stet tibi longa salus.
Sacris Theodori primo lare sedis aplaudo,
Felice egregio quem dedit orbis honor.
Albino eximio, Heliæ, claroque Iouino
Pro fortunato redde salutis opus.
Hæc tibi nostra Chelis modulatur simplice cãtu,
Sed tonat Archetypo barbytus inde sopho.

VENAN-

VENANTII HONORII CLEMENTIANI FORTVNATI PRESBYTERI ITALICI,

Liber Septimus.

Ad Gogonem.

ORPHEVS orditas mouit dum pollice chordas,
Verbaq; percusso pectine fila darent.
Mox resonante lyra, tetigit dulcedine syluas,
Ad cythara cantus traxit amore feras.

Vndiq; miserunt uacuata cubilia damas,
Deposita rabie tigris & ipsa uenit.
Sollicitante melo nimio philomela uolatu
Pignora contemnens fessa cucurrit auis.
Sed quamuis longo spatio lassauerat alas,
Ad uotum ueniens se recreauit auis.
Sic stimulante tua captus dulcedine Gogo
Longa peregrinus regna uiator adit.
Vndiq; festiui ueniant ut promptius omnes,
Sic tua longa trahit, sicut & ille lyra.
Ipse fatigatus huc postquam uenerit exul,
Antea quo doluit te medicante caret.
Eruis afflictis gemitus, & gaudia plantas,
Ne tamen arescant oris ab imbre foues.
Aedificas sermone fauos noua mella ministrans,
Dulcis & eloquij nectare uincis apes.
Vbere fonte rigat labiorum gratia pollens,
Cuius ab arcano uox epulanda fluit.
Peruigili sensu diues prudentia regnat,
Fomite condito cui salis unda natat.
Qui fulgore animi radios à pectore uibras,
Et micat interior lux imitata diem.
Sed uicibus mundū modo sol, modo nubila cōplēt,
At tua semper habent corda serena diem,
Visceribus promptis templum pietatis haberis,
Muneribusq; sacris est fabricata domus.
Forma uenusta tibi proprio splendore coruscat,
Vt uirtus habitura mentis & ipsa probet.
mne genus laudum specie concludis in una,
Nec plus est aliquid, quàm tua forma gerit.
rincipis arbitrio Sigiberti magnus habe is,

Iudicium regis fallere nemo poteſt.
Elegit ſapiens ſapientem, & amator amantem,
Ac uelutí flores docta ſequeſtrat apes.
Illius ex merito didiciſti talis haberi,
Et domini mores ſerue benigne refers.
Nuper ab Hiſpanis per multa pericula terris,
Egregio Regi gaudia ſumma uehis.
Diligit hunc tantum, quantum meliora paraſti,
Nemo armis potuit, quod tua lingua dedit.
Hæc bona ſi taceam, te noſtra ſilentia laudent,
Teſte loquor populo, crimine liber ero.
Hæc tibi longinquos laus ardua ſurgat in annos,
Hæc te uita diu ſeruet, & illa colat.

Cum rogaretur ad cœnam.

NEctar, uina, cibus, ueſtis, doctrina facultas,
Muneribus largis tu mihi Gogſates.
Tu refluus Cicero, tu noſter Apicius extas,
Hinc ſatias uerbis, paſcis & inde cibis.
Sed modo da ueniam, bulla turgente quieſco,
Nam fit lis uteri, ſi caro mixta fremat
Hic ubi bos recubat, fugiet puto pullus, & anſer,
Cornibus & pinnis non furor æquus erit.

Et modo iam somno languentia lumina claudo,
Nam dormire meum carmina læta probant.

Ad eundem.

QVAS mihi porrexit modo pagina missa qu rellas,
Immunem culpæ me loquos esse tuæ.
Nam causam remur, tua plus præsentia læsit,
Quo uos peccasti crimine, culpor ego.
Non tamen ex tali titulo dulcedo peribit,
Fructus amicitiæ corde colente manet.

Ad eundem.

NVbila quæ rapido perflante Aquilone uenitis,
Pendula sydereo qua mouet axe Rota,
Dicite quam uegetet carus mihi Gogo salutem,
Quid placidis rebus mente serenus agit.
Si prope fluctiuagi remoratur littora Rheni,

Vt Salmonis adeps rete trahatur aquis.
Aut super uiseri Alus ellæ obambulat amnē,
Quòd leuis ardentem temperet aura diem.
Pāpinus & fluuius medics ubi mitigat æstus,
Vitibus unda rigens, fluctibus unda regens
Aut Mosa dulce sonans quo grus iuncta, anser,
Triplice merce ferax alite, pisce, rate, (olorq; &
An tenet herbosis qua frangitur Axona ripis,
Cuius aluntur aquis pascua, prata, greges,
Esera an Oscarus, Scaldis, Satis, Ormena, Sura,
Seu qui mitis adit de sale nomen habens.
Aut æstiua magis nemorum saltusq; pererrat,
Cuspide rete feras hinc ligat, inde necat.
Ardēna, an Vosagus, cerui, capræ, Helicis ursi,
Cæde sagittifera sylua fragore tonat.
Seu ualidi bafali ferit inter cornua campum,
Nec mortem differt ursus, onager, aper?
An sua rura colens exusta noualia sulcat?
Et rude ceruici Taurus aratra gemit?
Siue palatina residet modo lætus in aula,
Cui schola congrediens plaudit amore sequax.
An cum dulcæ Lupo pietatis iura retractat,
Consilioq; pari mitia mella cerant?
Quo pascatur inops, uiduæ solatia præstent,
Paruus tutorem sumat, egenus opem.
Quicquid agunt pariter felicia uota secundent,
Et ualeant Christi Regis amore frui
Vos præcor o venti qui curritis, atq; reditis,
Pro Fortunato nuntia ferte suo.

De Godegisilo Duce.

PEctore si sterili sua flumina larga rigarent,
Non te sufficerem dux Godegisle loqui.
Inuasit nostram subito tua gratia mentem,
Vt modo plus uester, quam meus esse uelim.
Quo primum placidos merui cognoscere uultus,
Oris ab unguento membra refecta gero.
Colloquio dulci satiasti pectus amantis,
Nam mihi de uoto dant tua uerba cibum.
Distribuunt epulas, alij quoq; corpora supplent,
Vnde animum saties, das magis ipse dapes.
Non sic inficiunt placidissima mella falernum,
Ceu tuus obdulcat pectora nostra sapor.
Qualiter oblectas, quos semper amare videris,
Horæ qui spatio me facis esse tuum.
Quæ tibi sit virtus, si possim prodere uellem,
Sed paruo ingenio parua referre ueror.
Exiguus titubo tantarum pondere laudum,
Sed melius gradior quem tua facta regunt.
Massiliæ ductor felicia uota dedisti,
Rectoremq; suum laude perenne refert
Hic tibi consimili merito Germania laudet,
Ad cuius laudem certat uterq; locus.
De bonitate tua lis est regionis utræq;,

Te

Te petit illa sibi, hæc retinere cupit.
Iustitiam pauper nunquam te iudice perdit,
Nec poterit pretio uertere uera potens.
Non ligat immunem, non soluit pœna nocentem
Nil personæ capit, si sua causa neget.
Lumina cordis habes animi radiante lucerna,
Et tuus æterna luce coru[s]cat ap[e]x.
Ingenio torrente loquax de fonte salubri,
Diuitias; pias ore fluente rigas.
Si uideas aliquem defectum sorte la[b]are,
Nilus ut Aegyptum sic tua lingua fou[e]t.
Qui patrias leges intra tua pectora condens
Implicitæ causæ soluere fila potes.
Assiduis epulis saturas uenerande cateruas,
Et domini summi qua caro carne uenit.
Spiritus intactum uenerabilis attigit aluum,
Virgineam cupiens hic habitare domum.
Hanc Deus ingrediens hominis quæ nesciit usũ,
Sola suo nato conscia uirgo uiro.
Concipiente fide nullo se semine lesit,
Et quo factus homo est, non fuit alter homo,
Virginitas felix quæ partu est digna tonantis,
Quæ meruit dominum progenerare suum.
Templa creatoris sunt membra pudica puellæ,
Atq; habitat proprius tale cubile Deus.
Quantum sponsa potest de virginitate placere,
Ipsa Dei genitrix non nisi uirgo placet.
Sarra, Rebecca, Rachel, Esther, Iudith, Anna,
Quãuis pcipuè culmẽ ad astra leuẽt. (Noemi
Nulla tamen meruit mundi generare parentẽ,
Quæ dominum peperit clausa Maria manet.

Intemerata Deum suspendit ad vbera natum,
Et panem cœli munere lactis alit.
Hoc ergo in sponsæ nunc uiscera diligit ipse,
Quod prius in matrem legit honore sacer.
Pectora liberius penetrat sibi cognita soli,
Et quo nemo fuit letior intrat iter.
Hæc sua mẽbra putãs quæ nulla iniuria fuscat,
Quæ neq; sunt alio participata uiro.
Mitis in affectu pectus complectitur illud,
Prõptus amore colens quo alter amator abest.
Cum sua regna Deus pariter uelis omnibus esse,
Hoc commune tamen Christus habere fugit.
Per Paradysiacas epulas cupit esse cohæres,
Virgineam solus vult habitare domum.
Castra pudicitiæ melius rex ipse tuetur,
Si sibi non uiolet turba dicata fidem.
Ipse voluntatem si uiderit esse fidelem,
Proq; suis famulis & Deus arma tenet.
Lorica, clypeo, galea præmunit amantem,
Et solidum munit mentis in arce gradum.
Balista iaculans pro te mox exit in hostem,
Perdat ut aduersos, qui tibi bella mouent.
Currit ad amplexus post prælia gesta triũphãs,
Insigens labijs oscula casta sacris.
Blanditur, refouet, ueneratur, honorat, obũbrat,
Et loca in thalamo membra pudicat suo.
Siderei proceres ad regia uota frequentes
Certatim veniunt ad glomerando chorum.
Quo præte Cherubin Seraphin reliquosq; beatos
Aligeros comites quo tegit umbra Dei.
Bis duodena senum concursat gloria uatum,

Attonito

Attonito sensu plaudere uoce, manu.
His uenit Helias, illis in curribus Enoch,
Et nati dono uirgo Maria prior.
Iurisconsulti Pauli comitante uolatu.
Princeps Romana currit ab arce Petrus.
Conueniunt ad festa simul sua dona ferentes,
Hi quorum cineres urbs caput orbis habet.
Culmen Apostolicum radianti luce coruscum
Nobilis Andream mittit Achaia suum.
Præcipuum meritis Ephesus ueneranda Ioannē,
Dirigit & Iacobus terra beato sacros.
Læta suis uotis Hierapolis alma Philippum,
Producens Thomam munus Edessa pium.
Inde triumphantem fert India Bartholomæum,
Mathæum eximium Nadda uerapta uirūm.
Hinc Symonem ac Iudam lumen Persida gemel
Lataq; laxato mittit ad astra sinu. (lūm,
Et sine rore ferax Aegiptus torrida Marcum,
Luce Euangelica participante tuba.
Africa Ciprianum, dat Siscia clara Quirinū,
Vincenti Hispania surgit ab arce decus,
Egregium Albanum fæcunda Britannia profert
Massilia Victor martyr ab urbe venit.
Porrigit ipse decens Arelas pia dona Genesi,
Astris Cæsario incomitante suo.
Ipse Parysiaca properat Dionisius urbe,
Augustaduno Symphoriane uenis.
Priuatum Gabalus, Iulianum Aruernus Abun
Ferreolum pariter pulchra Vienna gerit. (dū,
Hinc simul Hilarium, Martinum Gallia mittit,
Te quoque Laurenti Roma beata mihi.

F licem meritis Vincentia læta refundit,
Et Fortunatum fert Aquileia suum.
V italem ac reliquos præclara Rauenna sepultat,
Geruasium, Ambrosium Mediolana meum.
Iustinam Pataui, Eusemiam Chalcedon offert,
Eulalia Emerita tollit ab urbe caput.
Cæciliam Sicula profert Seleutia Theclam,
Et legi Felix Acannensis adest.
Europe atq; Asiæ quis lumina tanta recurrat?
Vel tua quis possit pignora Roma loqui?
Vndiq; collectos diuersis partibus orbis
Agminibus iunctis regia pompa trahit.
Intrant sydereo ueruantes lumine portas,
Excipit hos proceres urbs patefacta poli.
Incedit sensim tunc prætextata potestas,
Ordine patritio sic potitura loco.
Nobilitas cœli diues cruce sanguine Christi,
Festinat sestos concelebrare thoros.
Paupertas terræ census cœleste redundans,
Coniugibus tantis regia uota colit.
Vndiq; distinctæ numerosa sedilia complent,
Attonitiq; silent rege loquente patres.
Maiestas arcana Dei tum pondere fixo
Alloquitur proceres, quos sua dextra regit.
Hæc mihi pollicitum seruauit uirgo pudorem,
Nec uoluit placitam dilacerare fidem.
Sollicitis animis sponsi uestigia sectans,
Et mea uota petens inuiolata uenit.
Per tribulos gradiens spinæ canescit acumen,
Sentibus in mediis tesciua ferre uepres.
Vipera, Serps, iaculus, basilicus, emorrois, aspis,

Fau-

Faucibus horrificis sibila torsit iners.
Inde sagitta uolans, hinc terruit arcus euntem.
Docta sed insidijs cautius ire suis
Inter tot hostes nulli se subdidit insons,
Vulnera suscepit, sed tolerando fugit.
Per tela & gladios tenuit mora nulla sequentē,
Sed iam dura nimis non nisi ferret amor.
Ad me aures oculos animos suspensa tetendit,
Cum terris iacuit iam super astra fuit.
Singultus, gemitus, curas, suspiria, fletus,
Saepius audiui non abolenda mihi.
Absconden s alijs nulli confessa doloris,
Intellecta mihi murmura clausa dedit.
Vidit forte meum quoties in imagine uultum,
Oscula dans labijs lumine fudit aquas.
Peruigil incubuit, si forte aliunde uenirem,
Marmore iam tepido frigida mēbra premens.
Haec gelu facta meum seruauit in ossibus ignem,
Visceribus rigidis pectus amore calet.
Corpore despecto recubabat in aggere nudo,
Seque oblita iacens me memor ipsa fuit.
Fletibus assiduis exhausto humore genarum
Siccatis oculis terra natabat aquis.
Et quia me uiuens carnali lumine quondam
Cernere non potuit, missit amata precem.
Nam mihi sollicito nocturnis saepius horis,
Scripta suis lachrymis pagina lecta fuit.
Plena quidem uarijs tremulo sermone querellis
Quod sine me sola maesta iaceret humo.
Cuius ab ore fluens natiuo gutta liquore,
Haec dedit in tremulis signa relata notis.

Strata solo recubo lacrymās, neq; cerno quod opto,
Tristis in amplexu pectore saxa premo.
Sponso absente manens tam dura cubilia seruo,
Nec mea quem cupiunt mēbra tenere queunt.

De Palatina filia Galli magni Episcopi uxore Bosonis Ducis.

LVCIFER ut nitidos producit in æthera uultus,
Clarior & læto nuntiat ore diem,
Ornat eundo polum, terris quoq; lāpada mittit,
Atq; inter stellas lumine regna tenet.
Sic formosa tuo diffundens lumina uultu,
Fœmineos vincis pulchrior ore choros,
Et tibi sic cedit muliebris turba decore,
Vt solis radiis lumine luna minor.
Clara serenatos permutat forma colores,
Lilia nunc reparans, nunc uerecunda rosas.
Credite, nam si quis vultus conspexerit illos,
Hic retegit flores, quos dare verna solent.
Pingere non possunt preciosam verba figuram,
Nec ualet eloquium mira referre meum.

Gra-

Gratior incessu, sensu reuerenda pudico,
Talis in ingenio, qualis in ore nitor.
Blandior alloquio, placidis suauissima verbis,
Despiciamq; lyram, si tua lingua sonat.
Pectore perspicuo sapientia prouida fulget,
Ornatur sexus te radiante tuus.
Coniuge peruigili nituit magis aula mariti,
Floret & egregia dispositrice domus.
Iure quidē magna est, quæ ē Galli filia magni,
Sed merito natæ creuit honore pater.
Non aliter poterat nisi munere clarior esse,
Quæ meruit celso digna placere uiro.
Eligit e multis quam charus amaret amantem,
Et iudex patriæ ius dat & ipse sibi.
Ambo pares iuncti longos mancatis in annos,
Et quæcunq; uolant gaudia uestra ferant.

De Lupo Duce.

ANtiqui proceres & nomina celsa priorum,
Cedāt cuncta Lupi munere uicta Ducis.
Scipio quod sapiens, Cato quod maturus agebat
Pompeius felix, omnia solus habes.
Illis Consulibus Romana potentia fulsit,

Te duce sed nobis hic modo Roma redit.
Te tribuente aditum cunctis fiducia surgit,
Libertatis opem libera lingua dedit.
Mæstitiam si quis confuso in pectore gessit,
Postquam te uidit spe meliore manet.
Fundatus grauitate, animi quoq; corde profundus,
Tranquilli pelagi fundit ab ore salem.
Sed facunda magis plebi tua munera prosunt,
Tu condis sensus, nam salis vnda cibos.
Consilij radix, fœcundi vena saporis,
Ingenio uiuax, ore rotante loquax.
Qui geminis rebus fulges in utroq; paratus,
Quicquid corde capis, prodere lingua potest.
Pectore sub cuius firmantur pondera regis,
Pollet & auxilio publica cura tuo.
Subdis amore nouo tua m ebra laboribus amplis
Pro requie regis dulce putatur onus.
O felix animus patriæ qui consulit actis,
Et viuit cunctis mens generosa vicis.
Legati adueniunt, te respondente ligantur,
Et iaculo uerbi mox iacuere tui.
Lancea sermo fuit quoq; uox armata loquentis,
Auspicium palmæ te Sygibertus habet.
Responsum gentis sensu profertur ab illo,
Et uotum populi uox ualet una loqui.
Cuius ab ingenio sortita est causa triumphum,
Assertoris ope iustior illa fuit.
Nullus enim poterit proprias ita pãdere causas
Cum tua pro cunctis inclita lingua tonat.
Nilus vt Aegiptum recreat dum plenus inũdat,
Sic tu colloquij flumine cuncta foues.

In-

Iustitia florente, fouente & Iudice leges,
Causarumq; æquo pondere libra manes.
Ad te confugiunt, te singula celsa requirunt.
Nec petis, vt habeas, te petit omnis honor.
In cuius gremio nutritur adepta potestas,
Quo rectore datus crescere nouit apex.
Quàm merito retinet concessos semper honores,
Per quem digna magis culmina culmē hēnt.
Antiquos animos Romanæ stirpis adeptus,
Bella moues armis, iura quiete regis.
Fultus utrisq; bonis, hinc armis, legibus illinc,
Quàm benè sit primus, cui fauet omne decus.
Quæ tibi sit uirtus cum prosperitate superna.
Saxonis, & Rhodani gens cito uicta probat.
Borda qua fluuius sinuoso gurgite currit,
Hic aduersa acies te duce cæsa ruit.
Dimidium uestris iussis tunc paruit agmen,
Quam merito uincit, qui tua iussa facit.
Ferrato tunicæ sudasti pondere uictor,
Et sub pulueræa nube coruscus eras.
Tanta diu pugnax acie fugiente secutus,
Lingona dum uitreis terminus esset aquis.
Qui fugiebat iners, amnis dedit ille sepulchrum,
Pro duce Felice flumina bella gerunt.
Inter conciues meruit te Gallia lumen,
Lampade qui cordis splendor vbiq; micas.
Sunt quos forma potens, sunt quos sapientia pro
Singula sunt aliis, sed bona plura tibi. (fert,
Occurrens dominis, ueneranda palatia complēs,
Et tecum ingrediens multiplicatur honor.
Te ueniente nouo domus emicat alma sereno,

Et reparant genium regia tecta suum.
Nempe oculos recipit cum te uidet aula uenire,
Quem commune ducum lumina lumen habẽt
Principis auxilium, patriæ decus, arma parẽtũ,
Consultum reliquis, omnibus unus amor.
Admiranda etiam quid de dulcedine dicam,
Nectare qui plenus construis ore fauos.
Cara serenatum comitatur gratia vultum,
Fulget & interius perpetuata dies.
Qui satias escis, refoues sermone benignus,
Sepositis epulis sunt tua verba dapes.
Quis tibi digna loqui ualeat, quem uoce potente
Rex pius ornatum prædicat esse suum.
Sit tibi summus apex illo regnante per æuum,
Vitaq; sit præsens atq; futura colat.

Ad eundem.

AEstifer ignitas cum Iulius urit a-
venas,
Siccaq; pulvereo margine terra si-
tit.
Lãguidior placidas uix pãpinus explicat umbras
Mollior & glaucas contrahit herba comas,
Summissis folijs Phœbi regnante uapore,
Vix sua defendit frigida tecta nemus.
Pabula fastidens fugit æstu bucula saltus,
Ipse

Ipse nec adflictis pascitur hermus equis.
Longius exposita lingua canis ore flagellat,
Ilia lassa trahens tristis anhelat ouis.
Forte uiator iter gradiens feruentibus horis,
Vritur accensis sole premente comis.
Qui arescente solo modico recreetur ut haustu,
Sæpius inriguas anxius optat aquas.
Arboris aut tremulæ uiridante cacumine fuso
Frondibus oppositis temperat umbra sitim.
Prosperitate noua si iam prope lucus opacet,
Et uitrei fontis sibilet unda recens,
Huc properans placidis homo lætus sternitur, ar-
Voluit in herbosos & sua membra thoros. (uis
Vota secunda tenens gemino resouetur amæno,
Hinc leuat umbra diē, hinc fugat unda sitim.
Carmina si qua tenet cantū modulante recurrit,
Prouocat & placidos blandior aura sonos.
Si sibi forte fuit bene notus Homerus Athenis,
Aut Maro Troiano lectus in urbe foro,
Vel si Dauidico didicit sacra dogmata plectro
Psallit honorificum fauce rotante melum.
Tangitur aut digito lyra, tibia, fistula, canna,
Quisq; suis musis carmine mulcet aues.
Sic ego curatum ualido desessus ab æstu,
Noscens te saluum fonte refectus agor.
O nomen mihi dulce Lupi replicabile semper,
Quodq; mei scriptum pagina cordis habet.
Quem semel inclusum tabulis dulcedinis intu
Non abolenda uirum pectoris arca tenet,
Thesauros pietatis habens pretiosa voluntas,
Producens animo pura talenta suo,

Di-

Diuitias quas mundus habet mens aurea uincit,
Gemmarumq; decus corde micante refert.
Sensus aromaticus suaues diffundit odores,
Hoc tribuens animæ, quod bene thura solent.
Melle saporatum refluens a pectore uerbum,
Et sale conditum reddis ab ore sophum.
Post tenebras noctis stellarum lumina subdens,
Lucifer ut radijs, sic mihi mente nites.
Vt recreat mundum ueniens lux solis ab ortu,
Inlustrant animum sic tua uerba meum.
Cum peregrina meos tenuit Germania nisus,
Tu pater, & patriæ consulturus eras.
Quando merebar ouas placidos intēdere uultus,
Mox geminata mihi sulsit in orbe dies.
Conserui quotiens uestro sermone loquellas,
Credidi in Ambrosijs me recubare rosis.
Omnibus una manens sed plus tua gratia nobis,
Vinxit in affectu me properante suo.
Nunc quoq; pro magnis quis digna rependat ho-
Materia uincor, est quia lingua minor. (nori
Sic per inaccessum culmen supereminet altum,
Hinc meus urget amor, hinc tuus obstat honor
Sed pro me reliqui laudes tibi reddere certent,
Et qua quisq; ualet, te prece, uoce sonet.
Romanusq; lyra, plaudat tibi barbarus harpa,
Græcus Achilliaca, crotta Britanna canat.
Illi te fortem referant, in iure potentem,
Ille armis agilem, prædicet iste libris.
Et quia rite regis quod pax & bella requirunt,
Iudicis ille decus concinat, iste ducis.
Nos tibi uersiculus, dent barba cantica ludos,

Sic variante tropo laus sonet una uiro.
Hic celebrem memorent, illi te lege sagacem,
Ast ego te dulcem semper habebo Lupe.

Ad Lupum Ducem.

Officijs intente pijs memoreris amantis,
Prompte per affectum consulitur tuum.
Carius absentis nimium miseratus amici,
Quando latente loco signa requirit amor.
Vnde meis meritis datur hoc, ut protinus esses
Spes Fortunati cura benigna Lupi.
Exul ab Italia nouo puto uoluor in anno,
Littoris Oceani continuante salo.
Tempora tot fugiunt & adhuc per scripta parētū
Nullus ab exclusis me recreauit apex.
Quod pater, ac genitrix, frater, soror, ordo nepo-(tum,
Quod poterat regio soluis amore pio.
Pagina blanda tuo sub nomine missa benigno,
Nectarei fontis me renouauit aquis.
Nec solum à uobis medulcis epistola fouit,
Missus adhuc in rem portitor inde uenit.
Munera quis poterit rogo tot memor ore referre?
Affectum dulcem pandere lingua nequit.
Sed tibi restituat rex cuncta supernus ab alto
Quæ minimis fiunt, qui docet suos.

Ad

Ad Magnulfum fratrem Lupi.

QVam cito fama uolat pernicib. excita pennis,
Et loca cuncta suis actibus aucta replet.
Nã tibi cum Rhenus, mihi sit Liger ecce propinquus,
Hic Magnulfe decens magnus honore places.
Sic tuba præconis Sygimundi missa cucurrit,
Vt tua diffuso sint bona nota loco.
Quod tamen in breuibus uix signat epistola uerbis,
Nõ quia cũcta canit, nec retinere cupit.
Iuridico imprimis pollens torpente relatu,
Sic regis ut reuoces facta uetusta nouis.
Cuius in officijs æqui cultoris aratrum
Semine iustitiæ plebs sua uota metit.
Nemo caret proprijs, alienis nemo recumbit,
Sic facis ut populum non uacet esse reum.
Sollicitudo tua reliquis fert dona salutis,
Et labor vnius fit populosa quies.
Aequalis concors ut ab omnibus alme uoceris,
Legibus hinc iudex, hinc bonitate parens.
Da paucis ueniam, quoniã mihi portitor instat,
Nam de fratre Lupi res monet ampla loqui.

Sic

Sic tribuat dominus, meritis reparetis ut illum
Quem pariter tecum cordis amore colo.

Ad Iouinum Rectorem Prouinciæ.

Rosaico quotiens direxi scripta relatu,
Nullaq; de vestro pocula fonte bibo.
Qui prius inrigua recreabar ditior unda,
Nec modo Castalijs redditur haustus aquis.
Si me cura minor uestri tenuisset amoris;
Iam fuerat licitum stringere colla manu.
Nunc magis, inde minus capio, quia diligo maius
Et cum plus cupiam, uota negata geram.
Quis tibi transfudit mea pectora pectore tuto?
Cur rogo non pariter lumina lumen habent?
Vel quod amice licet, scriptis fero care salutem,
Sed mihi qua relenet pagina reddat opem.

Ad

Ad eundem.

Tempora lapsa uolant, fugitiuis fallimur horis,
Ducit & in senium lubrica uita uiros.
Fine trahit celeri sine fune uolubilis axis,
Nec retines rapidas ad sua frena rotas.
Cuncta mouens secum momenta & pondera rerũ
Donec meta auidos sistere cogat equos.
Sic quoq; dissimiles ad finem tendimus omnes,
Nemo pedem retrahit, quo sibi limes erit.
Imperiale capus regnum trahit, atq; senatum.
Nec spectante die cum uenit hora rapit.
Quid sũt arma uiris? cadit Hector et ultor Achilles,
Aiax in clypeo murus ahenus obit.
Quid satis est cupido gremio quod cõdit auarus?
Delitijs refluens Attalus auctus abest.
Quis non uersutus recubat in fine supremo?
De Palamede potens ars in Vlysse perit.
Forma uenusta fluit, cecidit pulcherrimus Astur
Occubat Hyppolitus, nec supextat Adõ.
Non agiles fugiunt, quo terminus instat, eundũ
Nam cum fratre celer sorte Quirinus abit.
Quid rogo cantus agit modulis blãditus acutis,
Orpheus & cytharæ uox animata iacet.
Docta recessuris quid prodest lingua sophistis,

Qui

Qui voluere loqui curua rotundat poli?
Architaq; Cato, atq; Plato, Chrisippus, Aratus
Turba Cleantarum stulta fauilla cubat.
Quid uæ poema potest, Maro, siue, Menāder, Ho
Quorū nudata mēbra sepulchra tegūt. (merus
Cum uenit extremum, neq; musis carmina psūt,
Nec iuuat eloquio detinuisse melos
Sic dum puncta cadunt, fugiunt præsentia rerū
Et uitæ tabulam tessera rapta leuat.
Est tamen una salus pia, maxima, dulcis, & am
Perpetuo trino posse placere Deo. (pla,
Hoc ualet atq; uiget, manet, & neq; fine peribit,
Hinc quoque post tumulum nascitur almus
Qđ superest habito meritorū flore beato (honor.
Suauis iustorum flagrat odor tumulo.
Gratior aura fluens quæ spirat aroma Sabæum,
Vincens quæ pinguis balsama siluarcflat.
Cinnama, caltha, crocus, uiolæ, rosa, lilia cedūt,
Vt similis nulla nare libatur odor. (lis,
Quid, quod morte magis uirtus generatur in il
Dūq; sepulchra tenēt lāguida mēbra fouent.
Multorum dubiam [illegible] idant pia funera uitam,
Et redit ex tumulo uiuificatus homo.
Nobilis urna tegit pretiosa talenta tonantis,
Ac terris recubat, quod super astra uolat.
Quis sub amore Dei sacro moderamine, uiatas
Fit peregrinux humi ciuis eundo poli?
Deniq; post illos qui fundamenta coruscant,
Postq; Petri ac Pauli lumina prima fide.
Quis numerus radiat sanctorū sparsu in orbe?
Quanta columnarum gratia fusa uiget?

Per

Per loca, per populos mundanu sidera præsunt,
Quidquid ab Oceani circulus ambit aquis.
Arctos, meridies, oriens, occasus honorant
Lumina muneribus clarificata suis.
De reliquo nihil est, quodcunq; uidetur in orbe,
Nam tumor hic totus fumus & umbra sumus
Cur igitur metuo, trahitur data uita susurro,
Nec Fortunato pauca Iouine refers.
Tempora capsa uides, neq; longa silentia rumpis,
Me quoq; ne recrees, ad mea damna taces.
Non ita rebar onans postquã Germania nostros
Contulerat uisus, ut resiliret amor.
Credideram potius, quantum se tenderet ætas,
Vt uestri affectus se duplicaret opus.
Heu magis & uideo, uota in contraria currunt,
Tempora longantur, sed breuiatur amor.
An quantum ex oculo, tantum tibi corde recedo?
Et tam longe animo, quàm sumus ambo loco?
Non ego sic refero, quoniam tibi pectore nector,
Prædicat hoc aliter, mens ubi dulcis inest.
Nam cui chara fides animum sociabat amici,
Quod minus est oculis flagrat amore magis.
Et licet absentem paries, locus, aula retentet
Corde suo illic est, est ubi forma placens.
Prospicit affectu, quem uultu non uidet ipso,
Et uox longinqua de regione sonat.
Quid gerit, aut ubi sit tacito dare uerba uidetur
Intra se loquitur pectore clausus amor.
Si uolat aura leuis putat inde uenire salutes,
Hoc fragor auræ refert, quod modo mente gerit
Hinc tuus ergo cliens ergo care colende requiro,

Absentem faciunt quem loca non animos.
Qui semper nostro memoraris, haberis in ore
Scribimus hæc & dum non sine te loquimur.
Affectus studio uoto tua brachia cingo,
Atq; per amplexum pectora colla ligo.
Ingrederis mecum, pariterq; moueris amator,
Et quasi blanda loquens, oscula libo labris.
Ante oculos habeo, sed cara refugit imago.
Hic quoq; quando habeo non retinere queo.
Alternis uicibus modo uadis, & inde recurris,
Vix fugis ex oculis, ecce figura redis.
Et cum terga dabis, facies mihi cernitur infons,
Si pede conuersus fonte regressus ades.
Sæpe etiam uideor dare te pia dicta relatu,
Illic forte taces, hic mihi uerba refers.
Hoc de te minus est, quia prudens, nō potes absēs,
Nam uelut illic est totus & hic meus est.
Qualiter ambo simul paucis habitauimus horis,
Non fugit ex oculis, dum manet ista dies.
Misimus o quotiens timidis epigrāmata chartis,
Et tua ne recreer pagina muta silet.
Quis rogo reddet eas, taciti quas perdimus horas?
Tempora non reuocat lux leuis atq; fugax.
Dic homo note meus quid agis? quid amice recur
Si tua rura colis, cur mea uota neges? (ris?
Scribe uacans animo, refer alta poemata uersus
Et quasi ruris agrum me cole uoce, melo.
Per thoraca meum ducas precor istud aratrum,
Et linguæ sulcus sint sata nostra tuus.
Pectoris vnde seges grauidis animetur aristis,
Pullulet & nostro farra nouella ferrax;

Nam mihi si loqueris, bonæ uir pietatis opimæ,
Exsuperas labijs dulcia mella fauis.
Plusq; liquore placet, quàm fert oleagina succo,
Suauius & recreat, quàm quod aroma reflat.
Cum Aspasio pariter, caris patre, fratre Leone,
Longa stante die dulcis amice uale.

Ad Felicem socerum eius.

ARdua Pierio cui constant culmina fastu,
Vix humili ualeo tãgere claustra manu.
Sed quoniam patriæ fuit aula sodalibus una,
Affectu fidens pulso benigne fores.

De Mumuleno.

DVM mihi fessus iter gradior prope noctis in umbra,
Solis in occasu iam fugiente die.
Cum super undarum uiridantes gramine ripas
Pascua conspexi, pactus & ipse fui.
Huc oculis captus uoto ducente trahebar,
Deflectensq; uiam prosperiora peto;

Mummo-

Mummolenus enim qui celsa palatia regis
Altis consilijs crescere rite facit.
Inter conciues meritò qui clarior extat,
Quemq; super proceres unica palma leuat,
Nobilitate potens, animo bonus, ore serenus,
Ingenio solers, & probitate sagax,
Cui genus à proauis radianti luce coruscat,
Moribus ipse tamen uicit honore patres.
Huc ergo aduenient epulis expletus opimis,
Quem uidisse mihi constitit esse cibum.
Fercula magna quidem dapibus cumulata beni-
Ac si colle tumens discus onustus erat. (gnis,
Vndiq; montis opus mediū quasi uallis habebat,
Quo meliore uia piscis agebat iter.
Ille natans oleum pro undis, pro cespite discum
Incoluit, cui pro gurgite mensa fuit.
Attamen ante aliud data sunt mihi mitia poma,
Persica quæ vulgi nomine dicta sonant.
Lassauit dando, sed non ego lassor edendo,
Vocibus hinc cogens, hinc tribuendo dapes.
Mox quasi parturiens subito me uentre tetendit,
Admirans vterum sic timuisse meum
Intus enim tonitrus uario rumore fremebat,
Viscera conturbans Eurus & Auster erat.
Non sic Aeolijs turbatur arena procellis,
Nec uaga per pelagus puppis iacta tremit.
Nec sic inflantur uentorum turbine folles,
Malleolis famulo quos faber ustus habet.
Alter in alterius ructabat melle susurros,
Et sine me mecum pugna superba fuit.
Sit tibi longa salus celsa cum coniuge rector,

Et de natorum prole nocens anus.
Laudis honore potens felicia tempora cernas,
Et valeas dulces concelebrare iocos.

De Berulfo Comite.

DElicias Berulfe tuas expecto libenter,
Me fateor duplicem sustinuisse famem.
Sic ego credebam quarta saciarer ut hora,
Me nec ad octauam mensa benigna uocat.
P.r uestras epulas didici ieiunia gestans,
Litania fuit prandia uestra magis.
Det tibi uota Deus, per quem modo læta notamus,
Hæc quoq; dum scribo plus saciatus agor.

De Condane domestico.

TEmporibus longis regali diues in aula,
Enituit meritis gloria Conda tuis.
Nam semel ut iuuenem uigili te pectore vidit,
Elegit secum semper habere senem.
Quis fuit ille animus, uel quæ moderatio sensus,

Cum fueris tantis regibus unus amor?
Mens generosa tibi pretioso lumine fulget,
Quæ meritis proprijs amplificauit auos.
Floret posteritas, per quam sua crescit origo,
Et facit antiquos surgere laude patres.
Nam si præfertur, generis qui seruat honorem,
Quanta magis laus est nobilitare genus?
Qui cupit ergo suum gestis atollere nomen,
Ille tuum uelox præmeditetur opus.
A paruo incipiens existi semper in altum,
Perq; gradus omnes culmina celsa tenes.
Teudericus ouans ornauit honore tribunum,
Surgendi auspicium iam fuit inde tuum
Teudebertus enim comitiuæ præmia cessit,
Auxit & obsequijs cingula digna tuis.
Vidit ut egregios animos meliora mereri,
Mox uoluit meritis amplificare gradus.
Instituit cupiens, ut deinde domesticus esses,
Creuisti subito, creuit & aula simul.
Florebant pariter ueneranda palatia tecum,
Plaudebat uigili dispositore domus.
Teudebaldi etiam cum parua infantia uixit,
Huius in auxilium maxima cura fuit.
Actibus eximijs sic publica cura fouebas,
Vt iuuenem regem redderet esse senem.
Ipse gubernabas, ueluti si tutor adesses,
Commissumq; tibi proficiebat opus.
Chlotharij rursus magna dominatus in aula,
Quiq; domum simili iussit amore regi.
Mutati reges, uos non mutastis honores,
Successorq; tuus tu tibi dignus eras.

Tantus amor populi, solertia tanta regendi,
Hoc ut nemo uolens subripuisset onus.
Nunc etiam placidi Sigiberti regis amore
Sunt data seruitijs libera dona tuis.
Iussit & egregios in te residere potentes,
Conuiuam reddens proficiente gradu.
Rex potior reliquis merito meliora parauit,
Et quod maius habet, hoc tua causa docet.
Sic tuus ordo fuit, semper maiora mereri,
Vitaq; quàm senior, tam tibi creuit honor.
Quæ fuerit uirtus, tristis Saxonia cantat,
Laus est arma truci non timuisse seni.
Pro patriæ uotis, & magno regis amore,
Quæ de natorum funere cura iacet.
Nec grauiter doleas cecidisse uiriliter ambos,
Nam pro laude mori, uiuere semper erit.
Lætitiam uultus hilari diffundit ab ore,
Et sine nube animi gaudia fida gerit.
Magnificus cunctis, largiris multa benignus,
Et facis adstrictos per tua dona uiros.
Sic tibi longa salus placidis felicius annis,
Atq; suum reparet proles opima patrem.

Ad Guanduarium.

SI prodi uerbis affectus posset amantis,
Carmina plura tibi pagina nostra daret.

Sed quod ab ore loqui nequeo quod pectore . . .
Sit satis ex multis uel modo pauca dari.
Nam si respicias uotum per uerba canentis,
Maluerammaius, qui tibi parua fero.
Aspicimus sensum totum in dulcedine fusum,
Quo sine nube doli corda serena micant.
Puro fonte rigans, nec tardè fauce redundat
Cuius uerba libens pectore corde bibo.
Prouidus, exertus, uigilās, moderatus, honestus
Condimentum animæ mens tua semper habet.
Reginæ egregiæ patrimonia celsa gubernas,
Quæ tibi commisit, sensit vbiq; fidem.
Nemo piæ poterat reginæ charior esse,
Quam qui pro meritis talis & ipse foret.
Guanduari longo uigeas placiturus in æuo,
Coniuge cum propria luce perenne manens.

Ad Flauum.

AD carum totiens mea pergit epistola Flauum,
Sic monet officijs sedula cura loqui.
Nunc quoq; prosaico modo mittens carmina uersu,
Blandior effectu debita soluit amor.
Quin tibi pauca ferat, qui vult iter ire viator,
Nemo mihi tacite prætereundus abit.
Fœtus amicitiæ te ut pagina sæpe requirat,
Et si uir desit, portitor aura placet.

Attonitis animis ego per uaga nubila pendo;
Nullaq; suscipio signa relata manu.
An tibi carta parum peregrina merce rotatur?
Non amor extorquet, quod neq; tempus habet.
Scribere quo possis, discingat fascia fagum,
Cortice dicta legi, sit mihi dulce tui.
Antea Romuleum fastidet lingua susurrum
Quæso uel Hæbraicis reddito uerba notis.
Doctus Achemenijs quæuis perscribito signis,
Aut magis Argolico pange canora sopho.
Barbara fraxineis pingatur rasi tabellis,
Quodq; papyrus agit, uirgula plana ualet.
Pagina uel redeat perscripta dolatile charta
Quod relegi poterit, fructus amantis erit.

Ad Flauum et Euodium.

QVàm bene conueniunt genitor quos sustulit unus,
Si simul hos unum pectus utrosq; tenet.
Visceribus genitos isdem Flauum, Euodiumq;
Prorsus amore uno uiscera nostra tegunt.
Alter in alterius mihi uisu uisus habetur,
Et fratris speciem fratris imago dedit.
Vnius ex facies mihi nota secundi,
Sic speculo similem forma repressa refert.

Ergo

Ergo pari uoto paribus dans uota salutis,
Ambos nter ego tertius alter ero.
Hcc cupiens, ut quos caris amplexibus idem
Tres amor unus habet, nos quoq; charta leget.

Carissimo, et omni gratia prædicando Sigismundo Fortunatus salutem.

FIxus amore tuo uotis inhiantibus adstans,
Quæ tibi care salus sepe requiro uiros.
Quisq; uiator adest properās Aquilonis ab axe,
Quamuis forte nimis sellicitando moror.
Seu priuata uirum seu publica cura citabit,
Hunc nisi percuncter nullus abibit iter.
Quam uegetus mēbris quæ te loca care cohercent
Ordine disposito cuncta requirit amor.
Si grauis arma tenens Italas terit hospes arenas,
Autq; Francus habet, pagina pandat age.
Quid geris ero refer, tamen ut queo longius opto
Viuas pars animæ dimidiata meæ.

Ad Sygismundum, & Magysilum.

NOmina amicorum mihi dulcis epistola pandit
Hinc Sigimunde nitens, hinc Alagysile decens,
Prosperitas felix uentorum flamina fudit,
Quando mihi caros nuntiat aura uiros.
Testor utrumq; caput, tantum mea uota iuuantur,
Quātū sit florens læta sub imbre seges.
Ne sit iam rapidis æstiuo tempore flammis,
Nectarei fontis me recreastis aquis.
Post Italas terras mittis mihi Rhene parentes,
Aduentu fratrum non peregrinus ero.
Tempore belligero pacis noua gaudia surgunt,
Hic quia uenerunt, quos meus optat amor.
Qui me festiuæ diei duplicatis honore,
Sic uester crescat munere regis honor.

Ad Bosonem Referendarium.

SIC tegat omnipotens radiantia culmina regis,
Atq; eius causas arma superna regant,
Sic dominum ac seruos diuina potentia seruet,
Et patriæ maneat hoc dominante salus,
Sic placido regi summus, pius auctor ab alto
Qui dedit ante Petro porrigat ipse manum,
Sic te longæui comitetur gratia regis,
Et florente illo gaudia fixa metas.
Hoc rogo, quam citius ueniat quæcunq; iubetur,
Ne grauet vltra animos hic mora tarda meos
Nam si festinet statuit quod certa uoluntas,
Si uotum adceleret dulcius esse solet.
Illud enim nimium per uerba precantia posco,
Commender domino te memorante meo.
Actibus excollens maneas per sæcula felix,
Et memor ipse mei dulcis amice uale.

Ad Paternum.

NOminis auſpicio fulgent tua facta Paterne,
Nomine qui proprio te facis eſſe patrem.
Seruitij noſtri non immemor omnia præſtas,
Et tibi de uotis das pia uota libens.
Vt bona diſtribuas, modo qui tam prōptus habe-(ris,
Vnde magis præſtes, amplificentur opes.

In cauatis.

QVI legis in pulchro circundata uerba metallo,
Si uenies purus, hoc imiteris opus.
Nam uelut argentum calidá fornace probatur,
Sic ſe purgato pectore prodit homo.

Aliud.

QVI uenis ad caros conuiuafidelis amicos,
Qđ minus ē epulis plus in amore capis.

Non

Non te per pelagus peregrinus detulit hoſpes,
Sume libens patrij quod genuere lares.

Aliud.

QVamuis doctiloquax te ſemper cura fatiget
Hac ueniens feſtos miſce poeta iocos.
Sic tamen ut propriam rationem ſeruet honeſti,
Nã ſolet incautus ſermo mouere manus.

Aliud.

VIta breuis hominũ, fugiunt præſentia rerũ,
Tu cole quæ potius nõ moritura manet.
Erige iuſtitiam, tene pacem, dilige Chriſtum,
Expete delicias quas ſine fine geras.

Aliud.

PElle palatinas poſt multa negocia rixas,
Viuere iocunde menſa benigna monet.
Cauſæ, iræ, ſtrepitus ſileant fora, iurgia, leges,
Hic placeat requies, quam dat amica dies.

Aliud.

HAec rogo pacificos animos ad prandia refer,
Hostem quære alibi, si tibi pugna placet.
Delicijs medijs lites agitare recuses,
Arma tibi campus, mensa ministret olus.

Aliud.

SI tibi magnanimus rigida uirtute uideris,
Secure ad calices fortia bella refer.
Qui venit huc nostras epulas cognoscere mensa,
Commendet positos gratia sola cibos.

VENANTII HONORII CLEMENTIANI FORTVNATI PRESBYTERI ITALICI,

Liber Octavus.

De nomine suo ad diuersos.

AONIAS auido qui lambitis ore camenas,
Castaliusq; quibus sumitur arte liquor.
Quos bene fruge sua Demosthenis horrea ditāt,
Largus & inriguis implet Homerus aquis.

Fercula sine quibus fert diues uterq; minister,
Tullius ore cibum, pocula fonte Maro:
Vos quoq; qui nunquā morituras carpitis æscas,
Quos Paradysiaco germine Christus alit,
Facundo tonitru penetrati qui retinentur,
Nunc monitis Pauli, postea claue Petri.
Fortunatus ego hinc humili prece uoce saluto,
Italiæ genitum gallica rura tenent
Pictauis residens qua sanctus Hilarius olim
Natus in urbe fuit, notus in orbe pater,
Eloquij currente rota penetrauit ad Indos,
Ingeniumq; potens ultima Thyle colit,
Perfundens cunctas uice solis lumine terras,
Cuius dona fouens Persa Britannus habet.
Christicola Schyticas laxauit amore pruinas,
Dogmate feruenti frigida corda calent.
Martinum cupiens uoto Radegundis adhæsi
Quam genuit cœlo terra Toringa sacro,
Germine regali pia neptis Herminefredi,
Cui de fratre patris Hamalafredus adest.
Mens ornata bonis fugitiuos spreuit honores,
Mallens in solo firma manere Deo.
Regia luctifero commutans pallia cultu,
Vilior ancillæ vestis amata regit.
Splendida sarraco quondam subuecta superbo
Nunc terit obsequio planta modesta lutum.
Quæ prius insertis onerata est dextra smaragdis
Seruit inops famulis sedulitate suis.
Aulæ celsa regens quondam modo iussa ministrat
Quæ dominando prius, nunc famulando placet
Paupertate potens & solo libera uoto,

Clarius

Clarius abiecto stat radiata loco.
Aurea fulcra tenens iam sibi vilis honore,
Effugit extructum puluere fusa thorum.
Si contemnatur, tunc nobilis esse fatetur,
Et putat esse minor, si datur ullus honor.
Parca cibo Exstochiam superans abstemia Paulà
Vulnera quo curet dux Fabiollola monet.
Melaniam studio reparans, pietate Blesyllam,
Marc.ll.n: uotis æquiparare valens.
Obsequio Martham renouat lachrymisq; Mariam
Peruigil Eugemiam vult patiendo Theclam.
Sensibus ista gerit, quicquid laudatur in illis,
Signa recognosco, quæ prius acta lego.
Omnia despiciens, & adhuc in corpore constans
Spiritus hic viuit, sed caro functa iacet.
Terram habitans cælos intrat bene libera sensu,
Atq; homines inter iam super astra petit.
Cuius sunt epulæ quicquid pia regula pangit,
Quicquid Gregorius, Basiliusq; docent.
Acer Athanasius, quod lenis Hilarius edunt,
Quos causæ socios lux tenet una duos.
Quod tonat Ambrosius, Hieronymus atq; coruscat
Siue Augustinus fonte fluente rigat.
Sedulius dulcis quod Orosius edit acutus,
Regula Cæsarij linea lata sibi est.
His alitur ieiun cilis, palpata nec unquam
Fit caro sit nisi spiritus ante satur,
Cætera nunc taceam melius quia teste Tonante
Iudicioq; Dei glorificata manent.
Cui sua quisq; potest sanctorum carmina vatum,
Mittat in exiguis munera larga libris.

Se putet inde Dei dotare manentia templa
Quisquis ei uotis scripta beata ferat.
Hæc quoq; qui legitis, rogo, reddite uerba salutis
Nam mihi charta leuis pondus amoris erit.

De itinere suo cum ad Domnum Germanum rediret, & à Domna Radegunde teneretur.

Micat ecce dies nobis iter instat agendum,
Debita persoluens emicat ecce dies
Me uocat inde pater radians germanus in urbe,
Hinc reuocat mater me uocat inde, pater.
Dulcis uterq; mihi uoto amplectente cohesit,
Plenus amore Dei dulcis uterq; mihi;
Charior hæc animo quamquam sit et ille beato,
Carior ille gradu carior hæc animo.
Mens tenet una duos æqualis calce uiantes,
Ad pia tendentes mens tenet una duos.
Proficit alterutro quicquid bene gesserit alter,
Vnius omne bonum proficit alterutro

Sunt quia corde pares iussus non ire recurro,
Obsequar ambobus, sunt quia corde pares.
Nec tamen hinc abeo, quamuis noua tecta uidebo
Corpore discedo, nec tamen hinc abeo.
Hic ego totus ero nec corde ac mente reuellor,
Sic quoq; dum sedeo, hic ego totus ero.
Porrigat arma mihi cælestia mater eunti
Illa ut plus habeat, porrigat arma mihi.

In nomine Domini nostri Iesu Christi et Dominæ meæ Mariæ matris eius de Virginitate.

Carmina multa polos radianti lumine complent,
Lætanturq; ijs agmina sancta choris.
Carmine Dauidico plaudentia brachia texunt,
Creditur et sacro tripudiare gradu.
Coetibus angelicis hominum sociata propago
Reddit honoricum laudis amore sonum.
Alternis uicibus diuina poemata psallunt,
Atq; creatori mystica uerba canunt.

Lucida sydereo cœli strepit aula tumultu,
Laudibus & domini concutit astra fragor.
Hinc Patriarcharum resonant modulamina uocū
Inter quos Abrahæ est maxima . . . fides.
A quo acceperunt reddūt de hinc uerba prophetæ
Moyses ante alios dux mare teste uiros,
Inde fauent fratres, & celsa caterua piorum
Lumen Apostolicum præmeditante Petro.
Qui valet ex mentis cinere animare sepultos,
Et reuocare diem uoce iubente potest.
Hinc mercede pari sequitur pius ordo senatum,
In quibus est Stephanus victor honore prior.
Quos saxis, gladijsq; fame, site, frigore, flammis
Ereptos terris iungit in astra fides.
Casibus heu uarijs quos sic tulit ira furentis,
Et si mors dispar, lux tamen vna tenet.
Inde Dei genetrix, pia virgo Maria coruscat,
Virgineiq; agni de grege ducit oues.
Ipsa puellari medio circundata cœtu
Luce pudicitiæ splendida castra trahit.
Per Paradysiacas epulas sua uota canentes
Ista legit uiolas carpit & illa rosas.
Pratorum gemmas ac lilia pollice rumpunt,
Et quod adoratu est flore comante metunt.
Eusemia ac illi, pariter quoq; plaudit Agathe,
Et Iustina simul consociante Tecla.
Hic Paulina, Agnes Basilissa, Eugenia regnant,
Et quascunq; sacer uexit ad astra pudor.
Felices quarum Christi contingit amore
Viuere perpetuo nomina fixa libro.
Has inter comites coniuncta Cæsaria fulget,

Tem-

Temporibus nostris Arelatense decus.
Cæsarij monitis luci sociata perenni,
Si non martyrij, uirginitatis ope.
Quos Fauillola refert æquatis moribus ambos,
Et clarum hæredem proxima palma manent.
Et quæcunq; suos uigilant, meditabitur actus,
His erit egregio participanda gradu.
Concipiente fide Christi Radegundes amore
Cæsarij lambit regula quicquid habet.
Cuius pontificis refluentia pectore mella
Colligit, & riuos insatiata bibit.
Quantum fonte trahit, tãtum sitis addita crescit,
Et de rore Dei plus madefacta calet.
Nec sibi sed cunctis generaliter unica uiuens
Felix angustam pandit ad astra uiam.
Sed tibi præ reliquis mater pia carior instat,
Eligit excelso consociare choro.
Res probat ipsa tamen quoniam tua . : . cõstãs
Te matrem uotis optat habere suam.
Quam suis genibus caram nutriuit alumnam,
Perficit ecce suo constituenda loco.
Et quæ te semper baculi moderamine rexit,
Prompta sub imperio uult magis esse tuo.
Proficit illa sibi, cum tu præponeris illi,
Illa subit uoto te potiente gradu.
Ecce diem festum tandem pietate tonantis
Quam precibus genitrix sæpe rogabat, habet.
Cuius respirant tacito præcordia pulsu,
Augustosq; animos gaudia larga replent.
Expectata nimis oculos ad tempora tendens,
Semine lætitiæ dona superna metit.

Optat

Optat adhuc supplex unum quod restat honoris,
Vt placeas, Christi consocianda polo.
Qualiter hæc capias labor esse uidetur agentis,
Sed labor iste breuis fruge replendus erit:
Seruitio Domini subdenda est ad iuga ceruix.
Nec graue sed leue sit, quicquid amore feres.
Non aliunde petas, in matre exempla require,
Aspicis ante oculos, quod mediteris opus,
Cum qua festinas simul esse in luce perenni,
Condecet hic simili currere lege uiam.
Sic vbi dulce decus ueneranda Cæsaria præsens
Præsule Cæsario non carituræ tuo.
Illos corde sequens mandataq; corpore complens,
Vt teneas flores, has imiteris apes.
Respice qui nasci voluit de uentre puellæ,
Conditur et tumulo sic peregrina suo.
Nascitur hic subito rerum mirabile signum,
Dum peridens lychnus uenit ad obsequium
Decidit in lapidem, nec uergit, et integer arsit,
Nec uitrum saxis, nec perit ignis aquis.
Fama recens resides germanæ perculit aures,
Affectuq; pio sic mouet ora sono.
Has rogo germanæ mandasti cara salutem,
Scripta tuis digitis hoc mihi carta refert.
Sollicitis oculis sic expectabam unde uenires,
Quale precata fuit, non agit illud iter.
Optaui gallis te ut huc Hispania ferret,
Non te hic cara soror, non ibi mater habet.
Extremo obsequio non hæc Brunichildis adiui,
Si tibi nil inde mortis honore darem.
Cur peregrina tuos non clausi dulcis ocellos,

Auribus

Auribus aut auidis ultima uerba bibi?
Officium tristi nihil impendi ipsa sorori,
Membra manus faciem nec manus ista tegit.
Non licuit fundi lacrymas nec abore resorbi,
Frigida nec tepido uiscera fonte lauo.
Nutritas pariter iunctas regionibus ijsdem,
Cur ad mortis iter diuidis alte dolor;
Sicq; relicta soror casu laceratur ademptæ,
Hæc uocat, illa iacet, nec repetita redit.
Germanæ ualidos audit germania fletus,
Quaq; recurrit iter questubus astra ferit.
Nomine sæpe uocans te gelesuintha sororem,
Hoc fontes, syluæ, flumina, rura sonant:
Gelesuintha taces, responde ut muta sorori,
Respondent lapides, mons, nemus, unda, polus.
Anxia sollicitans ipsas inter rogat auras,
Redde germanæ cuncta salute silent.
Nuntius hic subito fluuios trascendit et Alpes,
Merorisq; grauis tam cito prima uolat.
Optandum fuerat postquam loca cuncta repleßet,
Tardius ad matrem hic dolor iret iter.
Sed qđ fama refert, qui plus amat, et prius audit
Ac dubium credit dante timore fidem.
Mox igitur matris iaculans dolor attigit aures,
Anxia succiso poplite lapsa fuit.
Audita de morte una mors altera pulsat.
Et pene incolumi funere funus erat.
Pallida suffuso tunc ghoisuinta rubore
Molliter hæc anima uix redeunte refert.
Siccine me tenero natæ solabor amore,
Vt mea nunc grauius uiscera uulnus aret.

Si

Si nostrum iam lumen abit, si nata recessit,
Quid mea ad has lacrymas inuida uita tenes?
Errasti mors dura nimis cum tollere matrem
Funere debueris, sors tibi nata fuit.
O vtinam mersis creuissent flumina riuis,
Naufraga ceu fusis terra natasset aquis.
Alta Pyrænei tetigissent sydera montes,
Aut uitrea glacie se solidasset iter.
Quando relaxaui te Ghelesuintha sub arcto
Vt nec rheda rotis, non equus isset aquis.
Hoc ergo illud erat, quod mens præsaga timebat,
Non posse amplexu uellere nata meo.
Paruimus votis alienis iussa sequentes,
Promissa existi non reditura mihi.
Hoc erat altus amor placida dulcediuē natæ,
Quod teneris labijs ubera pressa dedi?
Cur hinc lactis opem produxit uena mamillæ?
Cur alimenta dedi, nec habitura fui?
Sæpe soporantem furtiua per oscula suxi,
Vt leue dormires uiscera supposui.
Optasse extremum de te quid profuit illud?
Luderet ut gremio paruula neptis auæ.
Ne felix uota aut infelix funere uidi,
Perdidit heu nimius hoc labor, illud amor.
Partitis lacrymis soror est hinc anxia mater,
Vocibus hæc Rhenum, pulsat & illa Tagum.
Cōdolet hinc Batauus, gemit illinc Rheticus axis,
Perstrepit hoc Vacalus, illud Hiberus aquis.
Tot lacrymas stillasse sat est sed ab imbre vapo-
Non releuādo sitim gutta ministrat ope. (ris,
Affectus si forte potest mitescere dicam,

Non

Non ea flenda iacet, quæ loca læta tenet,
Dicite si quid ei nocuit quam tempore lapset,
Mortis iter rapuit vita perennis alit.
Quæ modo cum Stephano cœlesti consule pergit,
Fulget Apostolico principe clara Petro.
Matre simul Domini plaudens radiante Maria
Rege sub æterno militat illa Deo.
Conciliata placet, pretioso funere fulget,
Deposita veteri nunc stola pulchra tegit.
Atq; vtinam nobis accedere vultus,
Cedat amore Deus per mare, per gladios,
Vitæ signa tenet uitreo cum uase cadente,
Non aua restrinxit, nec petra fregit humi.
Tu quoq; mater habes consultum dote tonantis,
De nata, & genero, nepte, nepote, uiro.
Credite Christicolæ viuam, quia credidit illa,
Non hăc flere decet, quam Paradysus habet.

Ad Armentariam matrem Gregorij Turonensis.

Felix his meritis sibi Maccabea, vel orbi,
Nobilitas generis nobilior genitis.
Quæ septem palmas celo trăsmisit ab alno,

Martyrŭq; decus protulit ille uterus,
Tu quoq; prole potens rectè Armentaria Felix,
Nec minor ex partu, quàm prior illa sinu.
Illa vetus numero maior, tu maxima loco,
Quod poterant plures, unicus hicce tuus.
Foetu clara tuo geniti circundata fructu,
Est tibi Gregorius palma corona nouus,

Ad Galactorium Comitem.

SEpius optaram fieri me remige nautam,
Cursibus undifragis vt ratis iret aquis.
Flatibus aut rapidis per dorsa Garonnica ferrer,
Burdegalense petens ut celer actus iter.
Velaq; fluctiuagum traherent Aquilone secundo,
Me quoq; lettoreo redderet aura sinu.
Qua pius Antistes sacra Gundegisilus offert,
Culmine pro populi qui micat aula Dei.
Tu quoq; qui resides mentis comes ample serenis,
Care Galectori sedula cura mihi.
Currit & excellens rex Gunteramnus honore,
Maius adhuc debet qui tibi magna dedit,
Cum tamen hoc uellem, timor obstitit ultimus ille
Qui cumulo rapidæ mons fremit albus aquæ,
Dulcedo inuitat, ciuilis & unda repugnat,

Sic uocat atq; uetat hinc amor, inde pauor,
Plane hoc quod superest soluat tua epistola currens
Littera quod facilem reddat amore uicem.
Maxime nunc igitur te dulcis amice saluto;
Sperans à domino te superesse diu.
Cumq; domo, socijs, antistite coniuge, natis
Viue comes, cui sint iura regenda ducis.
Pontifici summo commender opime precatu,
Sic tua pars meritis sit data dextra polis.
Si superest aliquid, quod forte tributa redundāt,
Qui modo mitto apices te rogo mitte pices.

De Vereginis uilla Burdegalensi.

INter opima ferax qua uoluitur unda Garonnæ
Vereginis ripis uernat amœnus ager.
Hic breuis ascensus leni subit aggere cliuum
Carpit & obliqua molle uiator iter.
Altior arua planis aruis minor eminet altis,
Nec ue humilis nimium, nec ue superbit apex.
Colle sed & medio domus ædificata decenter,
Cuius utrumq; latus hinc iacet, inde tumet.
Machina celsa casæ triplici suspenditur arcu;
Quo pelagi pictas currere credis aquas.

Exilit vnda latens uiuo generata metallo,
Dulcis & inriguo fonte perennis aquæ.
Quo super accumbens celebrat conuiua pastor,
Inclusoq; lacu pisce natante bibit.
Nunc renouanda uenit Papæ mercede Leonti,
Quem dominum lougo tempore culta cupit.

De Præmiaco villa Burdega lense.

Vamuis instet iter retraharq; uolumine curæ
Ad te pauca ferens carmine flecto uiam.
Captus amore tui nunquam memoranda tacebo,
Te neq; prætereo prætereundo locum.
Cui quæ digna loquar, si syllaba quarta recedat,
Præmiacum pollens præmia nomen habes.
Delitijs obsessus ager uiridantibus aruis.
Et naturalis gratia ruris inest.
Cōdita quo domus est, planus tumor exit in altū,
Nec satis elato uertice regnat apex.
Qua super incumbens locus est deuexus in amnē
Florea gemmato gramine prata uirent.
Leniter adpulsus quoties insibilat Eurus,
Flexa supinatis fluctuat herba comis.
Hinc de alia parte seges flauescit aristis,
Pinguis & altricem palmes opacat humum.

Pisci-

Piscibus innumeris non deficit unda Garonnæ,
Et si desit agris fruges, abundat aquis.
Sed te quærebant hæc munera tanta Leonti,
Solus defueras qui bona plena dares.
Nā quòd pulchra domus, quod grata lauacra nitescunt,
Consolidatorem te cecinere suum:
Vt tamen adquirant adhuc fabricanda decorem,
Temporibus longis hæc tua dona regas.

De Gircio flumine.

Laus tibi forte minor fuerat generosa Garonna,
Si non exiguas alter haberet aquas.
Lubricat hic quoniam tenuato Gircius haustu,
Præfert diuitias paupere fonte tuas.
Deniq; dissimilem si compararet ullus utrumq;,
Hic ubi sit riuus, tu potu Nilus eris.
Te famulans intret, sed hunc tua regna refrenāt,
Gallicus Eufrates tu fluis, iste latet.
Nam quātum Oceanū tumidis tu cursibus auges
Iste tuas tantum crescere præstat aquas.
Torrida præsertim cum terris incubat æstas,
Ac sitiente solo tristis anhelat ager.
Cum Titam radijs feruentibus exarat arua,
Et calor ignifero uomere findit humum.
Languidus arnetis fugiens uix explicat undas,
Et cum pisce suo palpitat ipse simul.

Flumine subducto uacuatas lambit arenas,
Sedibus in proprijs exul oberrat aquis.
In limo migrante lacu subducitur amnis
Terraq; fit sterilis, quo fuit unda rapax.
Deficiunt usto solatia cuncta rigore,
Nomine cum proprio tristis & æger eget.
Forte uiator iter gradiens non inuenit haustus,
Vnde alios recreet, qui sitit ipse sibi.
Se cupit infundi fluuius, si porrigis undas,
Si tamen est fluuius quē madefactat humus.
Gurgitis impressas lambens rota signat arenas,
Atque resudantes orbita sistit aquas.
Si uenias equitando uiam sub tempore cantri,
Vix tamen insidiens ungula mergit equi.
Vidimus exiguum de limo surgere piscem,
Qui retinente luto naufragus errat humo.
Nec fluuius, nec campus, adest, nec terra, nec un-
Piscibus in abilem nullus arare potest. (da,
Sola palude natans querulos dat rana susurros,
Piscibus exclusis aduena regnat aquis.
At si forte fluat tenuis de nubibus imber,
Vix pluit in terris, iam tumet iste minax.
Ingentes animos parua de nube resumit,
Fit subito pelagus, qui fuit ante lacus.
Turbidus incedens undis eget ipse lauari,
Semper inæqualis qui nihil aut satis est.
Non ripis concentus agit compendia cursus,
Quod de monte bibit, per sata plena uomit.
Vertice torrente rapitur quasi morte tyranni,
Indignatus iter munera uastat agri.
Discurrit seges in fluuio, stat piscis in aruo,

Ordine

Ordine peruerso messe natante iacet.
Quæ fuerant ouibus, donantur pascua ramis,
Prata tenent pisces, & trahit unda pecus.
Ob tinet expulsos stabulum campestre siluros;
Plus capitur terris, quàm modo piscis aquis.
Sarcula quos foderent, agros male retia miscent,
Figitur hic hamus, quo stetit ante palus.
Sors una est piscis, siccent aut flumina crescat.
Nunc residet limo nunc iacet exul agro.
Sed cur triste diu loquimur de gurgite paruo,
Vritur & uerbis nec recreatur aquis.
Sufficiat flagrare sibi, cur addo uapores,
Atq; bis æstiuum crescere tempus ago.
Vnica sed tandem damus hæc solatia laudis,
Quod tribuit pisces euacuatus aquis.

VENANTII HONORII CLEMENTIANI FORTVNATI PRESBYTERI ITALICI,

ac postea

EPISCOPI PICTAVIENSIS,

In vitam Sancti MARTINI.

LIBRI QVATVOR.

VENETIIS.

Apud Hæredes Iacobi Simbenii. 1578.

Expensis Iacobi Simbenii.

VENANTII HONORII CLEMENTIANI FORTVNATI PRESBYTERI ITALICI,

In vitam Sancti MARTINI.

Præfatio.

N*AVTA rudis tumido cum vult da-*
re uela profundo,
Atque procellosas nescius intrat a-
quas.
Raucisono latrante salo cum perstrepit æquor,
Et uaga terrifico murmurat unda freto,

Exiliens pelagus colles ubi uoluit aquosos,
Planaq; dorsa maris mobile rupe timent.
Naufragij cumulos capiens per confraga pontus,
Qua crepitat rapidus monte natante liquor
Certatim implicita quatiunt uada cærula cimba
Cum liquidi campi pensile transit iter.
Si fera crescat hyems ut spumis uerberet auras
Et mare cærulcum, tollat ad astra chaos.
Fluctibus excusus per nubila nauita currit,
Intrat & aerias pendula prora uias.
Pars subit una ratis, pars altera uergit harenis,
Et natat in dubio lubrica libra freto.
Nunc sursum inspicitur pelagi furibunda ruina
Pontus & iratas desuper armat aquas.
Nunc quoq; prosiliens Zephyri pelagiq; repulsu
Fluctibus eximijs euolat acta ratis.
Afficitur tremulis temerarius arbiter undis,
Et stupet implicitas quas petat arte uias,
Attonitus, trepidus, hebetãs, uagus, ãxius, ãceps
Confuso ingenio mox ope nauta caret.
Tamq; gubernaculum amittens ratione gerendũ
Pondere uictus aquæ nescius arte iacet,
Sic ego de modicis minimus uenerabilis agnis
Cum Radegunde sacra, quam colo sorte pia,
Tendere pollicitum quia cogor ad ardua gressum
Imperijs tantis uiribus inpar agor.
Fluctuat ingenium, cui non natat unda camenæ,
Musarum cuius non rigat ora lacus.
Nam cessum meritis Martinum ad sydera notũ
Cum sunt uota mihi non ualet arca loqui.
Poscendum est uobis ne naufraga prora laboret,

Flatibus

Flatibus ille suis, sed mea uela uiuet
Credere tunc potero ad portum mea carbasa ferri
Aspirante fide si sua flabra fauent.
Ferte precanter opem, & de uerbo poscite uerba
Si fons ille rigat, riuulus iste meat.
Vos date quod uobis cum sænore reddit alumnus
Addam ut thesaurus parua talenta suis.

VENAN-

Sede fera populi longa caligine tecti,
Captiuum retrahens portis bipatētibus agmē,
Millibus ereptis ergo est ut redditus astris,
Et patris in solio sedit sua dextera dextræ,
Quæ conuersatus dedit hæc miracula terris
Multa Euangelici referante uolumine libri,
Hæbraicus cecinit stylus Atticus, atq; Lati-
Prosaico digesta situ commune rotatu. (nus
Primus enim docili distinguens ordine carmē
Maiestatis opus metri canit arte Iuuencus,
Hinc quoque conspicui radiauit lingua seduli,
Paucaq; perstrinxit florente Orentius ore,
Matyribusq; pijs sacra hæc donaria mittens,
Prudens prudenter Prudentius in mola actus
Stemmate, corde, fide, pollēs Paulinus & arte,
Versibus explicuit Martini dogma magistri,
Sortis Apostolicæ quæ gesta uocatur, & actus
Facundo eloquio uates sultauit Arator.
Quo sacra explicuit serie genealogus olim.
Alchimus egregio digessit acumine præsul.
Ast ego mētis inops Italæ quota portio linguæ,
Fece grauis, sermone leuis, ratione pigrescens,
Mente hebes, arte carēs, usu rudis, ore nec exps.
Paruula Grāmaticæ lābens refluamina guttæ,
Rethoricæ exiguū prolibans gurgitis haustum
Cote ex uiridica, cui uix rubigo recessit,
Quæ prius addici didiscens plurima, cuique.
Artibus ex illis odor est in naribus istis.
Non prætexta mihi rutilat toga, penuda nulla
Famane, nuda fames super est de paupere lingua

Scilicet

Scilicet inter tot sanctorum culmina uatum,
Fulmina doctorũ, & gẽmantia prata loquẽtũ
Nullo flore uirens ego tendam texere sertum,
Irriguo melli hæc austem absintha niscens?
Quod tamen ut facerem fieri res illa coegit,
Quominus ipse reus ꝑ crimine redderer amplo
Conuenienter enim ratio quia plena poposcit,
Huius Pontificis solui præconia verbis.
Cuius causa fuit hac me regione uenire.
Cum undas fortis hyems freno, glacieq; ligasset,
Et uaga libertas flluuioo um inclusa lateret,
Asperiore gelu de se sibi uincula nectens
Plus aqua frigidior tunica uestita rigoris.
Occurrenti igitur portæ Ambianensis egeno,
Qui sibi restiterat, chlamidis partitur amictũ
Et feruente fide membris algentibus offert.
Frigoris iste cadit, partem capit ille teporis.
Inter utrosque inopes partitur feruor, & algor
Et noua mercãdi fit nundina, frigus, et æstus
Vnaq; paupertas satis est diuisa duobus.
Hac se ueste tamẽ tectum obtulit ipse creator,
Martiniq; chlamys texit uelamine Christum
Nulla Augustorũ meruit hunc uestis honorẽ
Militis alba chlãys plus ẽ quã purpura Regis.
Prima hæc uirtutũ fuit arrha et pignas amoris
Post fera Barbaries peteret cũ Gallica claustra,
Ac ꝑpe Vuãgionũ ꝑmeret loca feruidus hostis
Militiæ sanctus cuncta emolumenta recusat;
Hinc sibi Cæsareas fremuit Iulianus in iras,
Imperat ut clausum teneat custodia iustum,

Ac

Ac ueniente die primus properaret in agmen,
Quo tamẽ ante aciem sacer ire fatetur inermis
Venerat ergo dies belli. Pacem expetit hostis,
Atq; orante uno, cecidit furor omnibus armis
Innumerasq; acies solus sine sanguine uicit.
Hinc loca latronum incedens, natus ire per alpes,
Vinctis post tergum manibus deductus ab uno
Tempore sub mortis hostis compendia tractãs
Credit latro, Deum dum prædicat iste colendũ
Et dare qui uoluit mortem, capit ore salutẽ.
Ducitur ille ferox à Religione ligatus,
Atque suus prædo Martini præda fit ultro;
Quàm bonus ille isti, sed plus pius hic fuit illi
Seruãtur simul, ille fide, iste hic corpore uiuẽs
Ambo ualent, dum nemo cadit, sic uicit uterq;
Hinc loca præteriens pulcherrima Mediolani,
Forte uiamq; terens per amena uireta uiator
Obuius occurrit uetus & temerarius hostis,
Mentitus speciẽ humanã sub imagine formæ,
Falsiloquax, pereũte fide male doctus in arte,
Qua peteretur iter, quærit. Cui comminus ille,
Huc properare, refert, qua se Deus ire uocaret
Cui serius hostis ait, Quacunque accedere tẽtes
Tecum perge nocens, uota in contraria currẽs.
Voce prophetali sanctus cui protinus infit,
Est meus adiutor Dominus, mala nulla uerebor
Ne timeã timidũ, timor est Deus arma timẽtũ
Tutus in aduersis gradior rectore superno,
Insidijs uia nulla patet sub tegmine diuo.
Hæc ait, & ualidi transfixus cuspide uerbi

Dæmon

Dæmon abest, sic umbra fugit, quã Xps obum
Interea matrem gentili errore resoluens (brat.
Illa istum mundo, hic illã generauit olympo,
Decrepitamq; senẽ sancto facit amne renasci,
Et meliore sinu uegetant sua uiscera matrẽ.
Dogmaq; sacrilego, qd sudérat Arrius ore,
Tempestate graui totum populauerat orbem,
Perq; mare Illiricũ male naufraga lingua na
Hic quoq; cæperũt nasci noua plia iusto (tabat
Fortior ut fieret reparatis belliger armis,
Ad virtutis opus per multa pericula cresc͠es.
Vir pius ergo sagax, fideiq; fidelis athleta,
Sparsa uenena hæresis reprimens, dũ dimicat
hosti,
Supplicijs lacerus, flagris datus, urbe repulsus
Nã patris ac geniti æqualẽ, uel flaminis almi
Vim, genus, & speciẽ, virtutẽ, lumẽ, honorẽ,
Vnum velle trium sua per tormenta fatetur.
Dulcia mẽbra uiri per amara flagella cauãtur
Et Christi iuuenem ueterata piacula torquẽt:
Sed grauis hæc fit pœna leuis per nomẽ amãtis
Et quia summus apex fidei, uirtutis, honoris,
Hilarius famæ radios iaculabat in orbem,
Rite sacerdotis penetralia iura gubernans,
Buccina terribilis, tuba legis, præco tonantis,
Pulchrior electro, ter certo ardentior auro,
Largior Eridano, Rhodano torrentior amplo,
Vberior Nilo, generoso sparsior Histro:
Cordis inundantis docilis ructare fluenta,
Fontib. ingenij sitientia pectora rorans,

Mens

Mens Euangelij bis bini plena libelli,
Quatuor ore suo manans noua flumina, mūdo
Ornatum Ecclesiæ pollens duodema coruscum
In mēbris Christi capitis uelut insula fulgēs
Pectore belligerens, adamātinus arte topazos,
Ad uirtutis opus mens inconcussa palestris,
Gemmifer eloquiis, radiantior ore lapillis,
Doctor apostolicus uacuans ratione sophistas
Dogmate, luce, fide, informās uirtute sequaces
Hostibus hic queniā, grauis insuperbilis esset,
Ducitur exilio qua longa silentia tendit,
Regis & auxilio petit hinc sua præmia miles.
Cuius in abscessu errori uaga Gallia cedit,
Et regio titubat tanta se terræ mouente.
At ubi perproperè hoc Martinus cōperit, inde
Constituit cellam sub uertice Mediolani,
Expulit unde uirum tū Auxētius auctor ini-
Hic prius exul adit, qua Gallinaria turget (quus.
Insula, frugis inops, pascens radicibus herbæ,
Ergo uenenatū elleborum mox sumpsit ab ore.
Incipit inde mori queis uiuere credidit escis,
Sed graue uirus agens oratio sola fugauit,
Et uiuente uiro intra se sua mortua mors est.
Rursus ut Hilario redeundi est facta facultas,
Excurrit properus sua post uestigia iustus.
Excipit hic cupidū cupiens, & amator amātē
Fitq; monasterium Pictaua comminus urbe,
Iūgitur inde sacro cathecumenus ore decēdus
Atq; absente uiro rapuit graue funus amicū.
En subitò Martinus adest, qui defuit absens,

Ecce redit pietas, redit & simul arca salutis,
Ergo ubi conspexit gelidum de febre cadauer,
Flet, gemit, occurrit, dolet, eiulat, urit, angit,
Concipiensq; fidem cella omnes iussit abire,
Exclusitq; foras foribus. Sine teste relictus
Tunc super algentis corpus prosternit ardens
Iudicis exactor, renomant ut tartara functũ.
Interea geminis spacio remorante sub horis,
Ecce redit facies, saliunt per membra uapores
Stat rubor inde genis, oculos pupillo repingit,
Rursus & insertus renouat specularia uisus,
Vena tumet riuis, animato fonte cruoris,
Paulatim assurgit fabrica titubante columna
Erigiturq; iacẽs pariter domus, & suus hospes
Ipse iterũ post se uiuẽs idem auctor & hæres;
Qui rediuiuus ait se iudicis ante tribunal
Ductum damnandum, Martino orãte reductũ,
Lupicini demum celerans dum præterit agrum,
Comperit heu famulum crudeli funere raptũ,
Elidendo suum fera per suspendia collum.
Accessitq; ubi sic mala pẽdula præda iacebat
Expulit hinc cunctos solus solita arma reqrẽs:
Incubuit super exanimis pallentia membra,
Et premit arca sacri, ne hunc deprimat arca
sepulchri.
Mox tamẽ ore precem ut uiuẽtis misit in aurẽ
Mors pede uersa retro prædã fugitiua reliquit
Euomuitq; uorax auida de fauce rapinam.
Protinus exilijt lento conamine functi,
Iam lenior se terra mouens animata calore,

Langui

Lãguida colla leuãs, ocu'osq; ex morte soporos
Vix reserans grauido uigilantia lumina uisu,
Mortis odore, & adhuc remanẽte in narib. illis
Sed præstante manu totos simul erigit artus,
Et stetit intrepidis membrorũ machina plãtis:
Viuificatus enim gressum meditando redisceĩs,
Reddidit obsequium uitæ pro munere sancto,
Vsq; ad uestibulumq; domi illũ ducere tẽdens
Defunctũ eripuit subito qui ex limine mortis,
Pro mercede manens hæc compensatio iusto,
Gloria Christe tibi, facis hæc qui mira p orbẽ.
Accidit vt Turonum præsul peteretur ad urbẽ;
Nec tamen educi posset de limine cellæ.
Ruritius quidam simulata febre iugalis
Obtinet egressum sancti ad vestigia supplex.
Vrbibus ex reliquis noua conciliabula currũt,
Lætificata simul sanctam se ferre rapinam,
Ne tamen effugiat, iustum custodia uallat.
Interea paucis tunc obsistentibus, insons
Eligitur, trahitur, sacratur, & arce locatur,
Aemulus unus erat Defensor Epũs obstans,
Ne Martinus oues pastor curaret alendas.
Nec mora iudicio Domini, lectore canente,
Versiculo psalmi Defensor sponte notatur:
Ex ore infantum, & lactentem perfice laudem
Nunc Defensorem qui sic bene destruis, inqt.
Mox fragor astra, clamor uagus atria cõplet,
Et docet ille fauor de Defensore reatũ, (petit,
Additusq; vir est, se iudice, teste propheta.
Inde monasterium sibi condit rupe sub alta

Protinus exiluit lento canamine functi
Vir monacus præstans in Pontificatus honore
Plurima conueniũt ubi, sancta examina fratrũ
Ergo aderat propius locus, & celeberimus olim
Ampla uetustatis cum tempora transiluissent
Martyris esse pium spargebat opinio cultum.
Quo sacer exorãs tumulo salit umbra sepulchri
Læua ex parte, loquẽs meritis res ipsa sinistra
Imperat, ut nomen fateatur imago, vel actũ,
Latronem se voce refert pro crimine cæsum,
Nil cum martyribus se participare beatis,
His quia palma manet, nã se malè pena teneret.
Omnibus auditur, Martino cernitur uni
Ista superstitio tali sub sorte uetatur:
Sic altare simul remouetur, larua fugatur.
Post uer arripiens comutatu religioso
Exiguis subito gentilibus obuius exit
Dũ putat inde uetri cultu simulacra prophão
Pingit in aduersos signũ Crucis, illa cucurrit
Ante virum sua bella gerens pietatis amica.
Obuia turba riget, gressuque extorpuit ægra,
Atque immota gradu vertigme rapta rotatur
Additur illud onus, deponunt colla cadauer,
Nec iam ferre ualent, et mors in põdere crescit
Tunc sacer inspiciens opus hoc esse exequiarum
Iussit abire pcul digitis Crucis arma repingẽs,
Vnde ligauit iter miseratus, et inde resoluit
Vna eademq; manu mandata per aera mittẽs,
Hoc mirum faciens de suspitione sacerdos.
Protinus antiquum cupiens exurere phanum,

Iussit

Iussit & accliuem propius succidere pinum,
Obuia congreditur cui rustica concio pugnax
Ne succidatur res nata & debita flammis.
Proinde paciscuntur hac lege excidere pinum,
Si Martinus eam valeat retinere ruentem.
Annuit hoc populus, hoc spōdet sponte sacerdos
Mollia subduntur rigido sub stipite membra
Et suspectatur pini peritura ruina.
Interea rapidis sonat icta bipennibus arbor,
Atq; sub increpitans casura cacumine nutat,
Paulatim inclinans iam victa secure ruebat.
Turbati monachi spectant extrema magistri,
Credentes ramis transigere uiscera iusti;
Vir tamen intrepidus perstat, pinoq; cadenti
Obtulit arma Crucis, cumulatus sua bella triū phis.
Extimuit fugitiua virum repedabilis arbor.
Et ruitura procul suspendit in aera lapsum,
Excutiens retrò uersa comas, sine mora caducū
Continuit saltum, se se per inania librans
Contra naturam succisa, & curua repugnans
Mox petit illud iter, qua nō sua pōdera torquēt.
Hinc ad ruricolas uertigo infecta rotatur,
In montem exiliens uindex ut puniat hostes,
Resq; parata neci fuit vltio facta saluti.
Fit fragor ī partes, monachi per gaudia deflēt,
Gentiles stupidi noua per miracula pallent.
Indicio ligni est hominum mollita uoluntas,
Expetit arma Crucis conuersa errore relicto,
Et timor hic pini Martinum fecit amari,

Suffragijsque tuis cœli fremit arduus axis,
Belliger & totis conspirat olympus in armis,
Vt cœpta efficias per nos tibi militât æther,
Mittimur a domino gemini tua castra regētes
Hac pro parte duces, melior qua causa laborat
Nunc age rumpe moras, neu rustica turba re
bellet,
Arma ministra uides, nostrū est superare su
perbos.
Irrue, ne trepides ope nostra ad templa ruēda,
Nec titubare decet, fauor ē tibi numinis almi.
Tūc sacer aggrediēs properus dissoluere tēplū,
Idola extinxit, phana eruit, obruit aras,
Totaque sublimis iacuit sub puluere moles.
Rusticitas inimica prius fauet ipsa ruinæ,
Instat & excidio quæ defendebat iniquum,
Idola eijciens, numen confessa tonantis,
Vno eodemq; ictu hoc respuit, eligi, illud.
Post Heduorum dum templum diuellere tentat,
Obstant in culti cultores ruricolares,
Ne colerent melius, sua si cultura periret.
Ex quibus audaci nixu male fortior unus,
Aggreditur gladio caput obtrūcare sacratum.
Cui nuda ceruice pater se se obtulit ultro.
Ast ubi mente ferox totas collegerat iras,
Exacuens rabiem; sed cordis acumine tonsus
Acrius insiliens totos suspenderat artus:
Bis furor armatus iuguli ruiturus in ictum,
Iam grauius feriens quantū altè educit ensis,
Astrictis capulo digitis dum tēperat ungues

Noxius horrifica meditatus vulnera dextra,
Mortis amicus, amans facinus, crudeliter au
sus,
Iam ferro incumbens; capiti mucrone reducto
Sternitur ipse solo qui sic pendebat in ictum,
Ac resupinus humi qui pronior ibat in ausum
Mittit & ore precē, cū mēbra superba iacerēt
Iusto stante cadens, quo credit stare cadente,
Dū uice diuersa stat inops ruit ille superbus.
Rursus opus peragens idola euertit, & ecce
Vir quidam tractans Martini de nece, cultrū
Dum rapit, eripitur rapiēda rapinar rapaci,
Excussumque fugit sine more uolatile ferrum
Iam leuiore via, neque post comparuit usquā.
Sic cultro ablato manibus, latro exstitit insōs
Redditur & nutis postquā fit nudus ab armis
Nec furor ante animi periēs, nisi tela perisset
Inuita hæc pietas, quæ perdidit unde noceret.
Sæpe beatus item, contradicentibus ipsis
Agricolis, præstante fide, se orante, iubebat
vt male culta suis caderēt fera phana ministris
Sic quoq; pontificem soliti impugnare rebelles,
Dum templa euertunt, ipsi sunt arma beato,
Hostilique manu Martini bella geruntur,
Partibus atq; suis alieno milite uincit,
Tunc etiam fuerit curatio quanta patrono,
Quanta medelifero manauit gratia tactu,
Laudibus in tantis muta est facundia mundi.
Quem cunctis uidisse fuit meruisse salutem,
Est satis ipse unus generosus testis, et auctor.

Qui

Qui quōdā ingrediēs Treuirorū mœnia mitis,
Quæ resoluta diu per uiscera fluxa, rigebat
Tabida paralysis gelido languore puella,
Flatibus extremis quasi iam de funere uiuens
Cuius erant oculi uigilis custodia mortis,
Funeris exequias reddētia lumina membris,
Soluere festinans animatæ uincula carnis
Spiritus arcano uix mobilis ibat anhelo,
Fine trahens dubio perituram naribus auram
Pes, manus, ora, genæ recubabat imago sepulcæ
Nec tumulata quidē, sed portio tota sepulchri
Cuius amore pio patris exanimata senectus,
Dilacerata genis, niueis malè compta capillis
Cū impatiēs ageret, nec adesset cura medelæ,
Cōperit vt sanctū ad uectū dignāter ad urbē,
Aduolat inde senex uetulis iuueniliter annis,
Impiger exiliens, cursu sua tempora uincens:
Pontificum uallente choro, populoquè frequente,
Irruit in medios clamoribus inuerecundus,
Nam dolor insignis non respicit arma pudoris
Corruit ergo senex sancti ad uestigia pronus,
Genua, manus, plantasque per oscula mollia lambens
Vix gemitu laxante, loqui sic incipit æger.
Vir Martine Dei populari nate saluti,
Vir cunctis bonitate parēs, tibi suggero luctus
Ne miseri pereant lachrymæ pietatis amicæ,
Quem mea causa trahit loca iam longinqua venire

Vt labor iste uiæ tribuat compendia uitæ.
Est mihi nata domi decūbens vulnere morbi,
Exequijs vicina suis sine sorte medelæ,
Quæ quondam incolumis stabat mea sola uoluptas,
Obsequijs intēta pijs, placabilis, in qua
Vita meā hæc mihi dulcis erat solādo senectā
Ecce perit, secumq; trahit mea uiscera letho,
Cariuiemq; patris miserandi in tartara ducit
Ire sed ipse prior cuperem, si forte liceret.
Quænam uita seni, uel quo mihi uota parēti,
Spe pereunte patris cum nōie prolis ademptæ?
Qua nubente uiro per dona futura nepotum,
Aridus in ramis poteram reuirescere prolis,
Cum magis hæc reputē p̄sentis damna salutis,
Me spectante rapi natam mea lumina luci,
Ordine deposito melius cui causa placeret,
Vt senis illa patris oculorum clauderet orbes.
Vnde sacer dignare auidam suspendere mortē,
Atq; minister opis rapiendæ occurre puellæ,
Si mora sit, mea causa perit, succurre duobus,
Nam me cura necat, si illi curatio cessat.
Qua sacer erubuit confusus uoce sacerdos,
Indignum sese tali uirtute ministrum.
Sed pater instabat compellens uocibus hisdem.
Debitus insanis medicus venis, exere curas,
Sentiat aduentum medici purgatio morbi.
His impulsus adit qua lassa puella iacebat,
Turba astante foris faceret quid pastor ouili.
Hinc sua bella gerēs orator ad arma recurrit,

Ster-

Sternens membra solo, sensu super astra reducto.
Hinc ubi consurgens faciem respexit alumnæ
Illico uox rediit peregrinis ædibus hospes,
Et rediuiua suæ cecinerunt organa linguæ
Paulatimq; artus liquor ut penetrauit oliuæ,
Viuificata pedum geminis stetit arca colũnis,
Et fundata suo uiguerunt culmina gressu.
Post quoq; Tetradij famulus proconsulis expes
Mãcipium alterius sub hospite dæmone factus
Dentibus ut rabies alienis frenderet armis,
Nec sua sed hostis fieret se milite pugna;
Quem dominus famulum supplex purgare præcatur.
Sed duci ad sanctum uetuit ferus hospes, & hostis,
Tetradius rursus iusti uestigia lambens,
Supplicat ut pergant ubi sæuus latro latebat,
Sed sacer ipse domum gentilis adire recusat.
Spondet Tetradius humilis cum fastibus altis
Eripat si hosti famulum se credere Christo,
Imposita ergo manu puero, fera larua recedit,
Et mala iocundum pastorem bestia fugit.
Tetradius pariter catechumenus esse meretur,
Atq; salutiferi baptismatis amne nouatur.
Sic puer & dominus maculis purgantur ademptis.
Iste hostis laqueis, erroribus ille solutis,
Ille carens animæ pœnis, hic carnis erumnis,
Liber uterq; manens gemino micuere triũpho

Conditio famuli libertas facta patroni,
Accipit iste fidem, cum de illo perfidus exit.
Nec longo spatio sub eodem tempore sanctus
Forte domū ingrediēs in limine substitit ipso,
Terribilem referēs se cernere dæmonis umbrā.
Arreptoq; coco uexat fera belua prædam.
Dentibus armatis lacerans se siue sodales.
Terga dabāt socij, nec qsquā ire obuius audet,
Vix loca tutta fugæ cupientes præpete saltu,
Hoc satis esse suum uel se subducere morsu.
Martius ergò chalybs Martinus belliger armis,
Hic pede diffudit, nec siuit abire fugacem.
Pestem stare iubens, acuit qui fauce molares,
Cui digitos uir Sāctus in os cum mitteret, infit
Si potes, ecce uora oblatam lupe noxie prædā,
Quam peteres alibi, datur ultrò dentibus esca
Quo dicto, fauces geminæ reuocantur utrinq;
Ne uiolet digitos suspendit belua rictus,
Et manibus tangi timuit qui dente uoraret.
Qui dum intra obscessum pœnis ageret acerbis
Nec tamen ob digitos exire per ora liceret,
Tæda ministerij fœdus uestigia linguens,
Sordibus egreditur qua sordib. est uia fluxu,
Tale iter arreptum sic te decet ire uiator.
Hinc cum barbariem sparsisset fama per urbem
Prouentumq; trucem crudelia semina ferrēt,
Pastor adesse iubet quendā ex grege dæmonis,
Imperat, ut pdat, si nuncia uera uagarēt, (illi
Tortus ut ore reus, ueluti sub iudice missus,
Gressibus

Greſſibus humanis aduectus larua fatetur,
Hanc famam in populos bis quino dæmone
fuſam,
Vt cogente metu Martinus abiret ab urbe.
Barbara tempeſtas tranquilla lege quie'cit,
Formidanda tibi nulla eſt irruptio gentis,
Nec cauſam armorum uerearis pacis amator,
Martino præſente aditum fallacia perdit,
Mendax vera refert, & certum nũciat error,
Inſatiata malis, quæ ſic fremit ore cruento,
Beſtia bella mouens, reuocauit munera pacis.
Inde Pariſiacam ſacer intrans concite portam
Obuiat in faciem leproſum verſus euntem,
Qui ſibi diſpar erat, nec iã à ſe cognitus ibat
Vir maculis varijs, cute nudus, vulnere te-
ctus, (mictu,
Tabe fluens, greſſu æger, inops viſu, aſper a-
Mente hebes, ore putris, lacerus pede, voce re-
frictus.
Induerat miſerum peregrino tegmine pallor.
Improuiſus enim hunc Sanctus ſua ad oſcu-
la traxit,
Aſtringensq; virũ fuſo medicamine laxat,
Nam ſimul ut tetigit benedictas ore ſaliuas,
Effugit unguiferum languoris ſarcina tactũ,
Merſa figura redit, faciẽ cutis aduena ueſtit,
Ad ſpeculum remeat peregrina fronte chara-
Et deleta diu reſcribitur oris imago, (cter,
Virtutum quam celſa fides vbi concite ſancti
Pacis ab officio perierunt prælia morbi.

VENANTII HONORII CLEMENTIANI FORTVNATI PRESBYTERI ITALICI,

De vita Sancti MARTINI.

LIBER SECVNDVS.

PEndula iam dudum laxaui carbasa pinu,
Dum pelagus componit iter, dum nauta resumit,
Et restricta semel leuius se sarcina ducit,
Me quoque iam primi finita parte libelli
Ad cursū lenis aura vocat, paro lintea vetis.

Reddidit ipse patri proprio pater ille superno.
Sic meruit geminam solo curante medelam,
Dum charã sobolem morti subduxit utrique.
Pauliniq; oculum tetra caligine mersum,
Impositis manibus radius penetrauit acutus,
Atque serena dies detersa nube refulsit,
Lumen & emicuit facies non lusea gemellum
Martini digitis oleo manante lucernæ
Cuncta salutifero superans colliria tactu.
Ipse etiam casu scalarum uertice lapsus,
Dinumerãsq; cadẽdo gradus, capite ore relisus
Attritus membris descẽdens saltibus amplis,
Multorum medicus quamplurima uulnera portans,
Dum cellæ recubat grauiter sub nocte sopora
Peruigilis Domini uenit Angelus aere fusus
Vlcera quæque uiri tractãs, dũ singula palpat
Tangens mẽbra manu; solidat uestigia gressus
Excutiturq; lues fugitiuo tabida saltu,
Et sudibus laceros rediјt cutis una per artus.
Crastinus incolumi processit corpore cõptus,
Angelicamq; fidem testes præsentia fecit.
Nec perferre pium longinqua flagella decebat
Quãdo flagellari grauiter non pertulit ullum.
Prætereunda mihi neque sunt hæc maxima rerũ
Maximus Augustus nece Regis maximus ar(mis.
Imperium nactus ciuili clade superbus
Dum regit insolitas frenorũ infrenus habenas
Pontificum cui tunc adulatio laxa fauebat,
Principis et nutu cleri tunc circulus ibat;

Martino ueniente tamen Rex ipse precatus,
Vt Sanctū ad mensā habeat, qui sæpe repulsus
Tandem promeruit fieri conuiua beati,
Imperio plaudente simul sedet urbe fauente,
Conuiuam cœli quod terrea excipit aula.
Conueniūt proceres, præfectus, consul, honores
Certatim acciti regalia festa colentes,
Principe post posito miraturi acta sacrati,
Augusti obsequijs fremit undique cōcitus or-
Diuitias pariter producens delitiasq;, (bis,
Quas habet Indus, Arabs, Geta trux, Persa, Apher, Hiberus,
Quod fert meridies, arctos, occasus, & ortus
Quod Boreas, Aquilo, Libs, Circius, Auster, & Eurus, (dundant,
Quod Geon, & Phison, Tigris, Eufratesq; re-
Rhenus, Atax, Redanus, Tybris, Padus, Hister, Orontes (nistrat,
Quod mare, terra, polus, pisce, alite, fruge mi-
Emblema, Gēma lapis toreumata, tura, Falerna
Gazaq; Creta, Samos, Cyprius, Colofona, Sera
Lucida perspicuis certātia uina libellis, (ptis,
Vix discernendis cristallina pocula potis,
Inde calix niueus uariat per uina colores,
Hinc mētita bibunt pateræ fucante Falerna,
Hinc abacum picto bombycina flore decorans
Arte laborata, & uel qualia pensat Aragus
Serica purpureis sternuntur uellera uillis,
Totaq; permixtis radiant uelamina gemmis,
Inde pari pariter rutilant ætate ministri,

In

In cũctis uarius habitus, nitor omnibus unus
Quod ualet ore loqui, potuit sub prĩcipe ferri.
Ordine Cæsareo Martino hæc pompa paratur,
Qui modicis contentus erat satiandus in uno.
Accubat interea princeps, simul ordo senatus
Presbyter inde tore uenerãda acclinis in vlna
At iuxta Regem sella sacer assidet alta.
Porrigit hinc Regi mox pocula prima minister
Qui sancto iubet ante dari, quo possit ab ĩpso
Augustus calicem accipere, & potare secũdus
Martinus patera oblata ut bibit ore parũp,
Diuino sitiens potius se fonte rigari;
Principe postposito partem libaminis unam
Presbytero tribuit, noscens quod dignior esset
Miratur princeps, proceres, conuiua, ministri
Iudicioq; suo se pensauere minores.
Illico percurrit res gesta palatia complens,
Hoc quod apud sanctũ fuit ordine presbyterali
Augustus conuiua minor uox una per urbem
Martinum fecisse canit sub principis ora;
Iudicis in minimi mensa quod nemo valeret,
Enibuitq; aliud hinc dicere turba satellis,
Si quid enim voluit pro supplice forte precari
Induperatori Martinus & imperat ipsi.
Qui tamen Augusto prædixit forte futura,
Prospera quæ meteret, quæ mox cõtraria ferret
Motibus Italiæ pugnante Valentiniano.
Maximus ut cecidit post bella secunda tyrãnus
Qui graue succubuit Aquileia protinus urbe
Martini dictis, & uerbo libra pependit,

Cœtibus

Cœtibus Angelicis uisus sæpe, atque loquutus,
Miscuit humanas turmis cœlestibus aures,
Voce salutatus vel nutibus ipse salutans
Aligeros proceres tenuata per aera lapsos,
Mitibus alloquijs ageret quid sæpe monerent.
Quid cœlo expeterent terrena sede parentem,
Et consanguineum quasi longa in sæcula ciuē
Voce requirentes, iunctiq; & amore perenni,
(Quid faceret terris aīa hæc tā libera culpis?)
Vt subeat cœlis peregrinus & hospes ab aruis.
Dæmoniacas etiam species falsasq; figuras,
Quaslibet in formas se verteret inficiator,
Perspicuas habuit penetralis acumine uisus,
Martiniq; oculos neque falsa fefellit imago.
Nam quamuis uaria tegeretur larua figura
Sancto nuda fuit cum nō se absconderet umbra
Cumq; malignantis illusio nulla ualebat,
Prensus in arte ferox iaculabat probra beato,
Et cum fraus cessat, hostis conuicia iactat.
Tempore nam quodā cornu bouis ense cruento,
Ipse cruentus habens infert ad tecta beati,
Irruit in cellam, causamq; exponit iniquam,
Quò uirtus Martine tua ē? Hoc aspicis, inquit,
Vnum nanque tuum nuper hac cæde peremi,
Et mihi præda iacet pecorali capta ministro,
Iniunctumq; nefas sceleris bos armiger implet
Damno cresco tuo, congaudens uberę fletu.
Protinus his dictis fratres sacer aduocat omnes
Et pater ore refert quicquid ferus īdicat hostis
Solicitus ne quid lupus abripuisset ouili,

Perqui-

Perquirunt socios monachi, numerūq; recēsēt
Sed grege de niueo modicus neque defuit agnus
Conductus mercede tamē deest rusticus unus.
Ligna trahēda focis nemorum uectore bubulco
Quo propero iubet ire gradu, causāq; requirit
Semianimum inueniunt missi suprema gemētē
Indicat atque necem, dum adhuc super halitus errat,
Quod sua laxato taurus foret inguina cornu,
Explicitaq; fide uitam cum uoce reliquit,
Nec sanctū hoc errare facit, quod fecerat error
Additur hinc etiam rerum mirabilis ordo
Mille nocēdi artes, dum perfidus exerit hostis
Nunc Iouis in faciē, nunc se mētitus Anubē,
Sæpe habitu Veneris, sæpissimè fronte Minervæ,
Sedulus insidijs sancto sua seria rumpens
Diuersis formis, vt terror cresceret, offert,
Et varius generet specie variante timorem,
Qui uirtute nequit superatus vt arte rebellet
Sed tamen intrepidus persistit inania temnēs
Sēper in aduersis iaculās Crucis arma beatus
Belliger hoc clypeo hostilia tela relidens,
Qua penetrante acie se machina falsa resoluit
Sæpe etiam in sanctum uacuos acuere tumultus
Inficiatores falso minitante flagello,
Sed fremitus fragilis p inania cymbala tinnit
Oppositisq; minis interritus ipse resistit,
Nec fundata decet contra euacuata moueri.
Hinc quoque letiferi suffusus felle ueneni (anguis
Perfidus, horribilis, trux, lubricus, inuidus

Victa simul triduo p̄mit, et redit auctor ad as-
Descēsusq; suus meus est ascēsus in altū.(tra
Nec peccatoris mortem magis eligit ultor,
Quando suis poenis nobis dedit arma salutis.
Sic pius indomitam pestē mansuescere tentat
Promisitq; lupo bona pastor ouilia reddi,
Quanto magis homini reserari præmia Xp̄i,
Propter quē ipse Deus hō fit, iacet, atq; resur-
O pietas, et celsa fides, præsumptio dulcis,(git
Quæ promittit opem deceptori, & perituro,
Explicuit uotum, si non ualet ire iuuandum,
Cui minus in posse est, satis est ostēdere uelle,
Nam totum impēdit, qui nō abscondit amorē.
Huic Clarus placidus adolescens, moribus expers
Martinum amplectens patrem, & sua cuncta relinquens,
Tempore quiq; breui micuit, uirtute, fideq;
Cum prope pontificem habitacula cōstituisset,
Ac sua complures peterent consortia fratres,
Huic se tūc monachus sociās Anatolius addit
In commune prius humilis censura, sodalis,
Qui rudis ingenij versuto illusus ab hoste,
Post ait, ad se se quo cœlitus Angelus iret
Ac reserare sibi mysteria clausa tonantis,
Et cito syderea uolitent sua nuncia penna,
Atque remissa uiri responsio nubila tangat;
Inter se & Dominum memorans iter esse pro-
Ac sibi cōtingui iactat confinia cœli,(pinquū
Et secreta Dei noscendo iam esse prophetam.
Sed Clarū ut credat nec opinio falsa mouebat,

Tunc

Tunc sine more furēs Anatolius asserit audax
Quòd sibi de cælo Dominus trasmittat amictū
Induat ac vestem delatam nocte silenti,
Vt signis stupeant, cuius modo uerba cauillāt
Eleuat huic variū monachorū turba tumultū,
Et suspensa tenet spectatio uana sodales.
Intersea medias quas nox transcurrerat horas
Et rota flexa æquo girabat cardine metam
Fit subito strepitus, quatitur locus, arma mo
uentur,
Et concussa simul uario fremit aula susurro,
Murmure raucisono frangēte lepore loquelas
Credas pugnaces uolitare per astra phalanges
Et uideas rapidas discurrere turbine turmas
Hic ubi contussis redierunt ocia turbis,
Motaque tēpestas tranquilla silentia sumpsit
Aduocat ex monachis confestim Anatolius
unum,
Cōminus et tunicā ostentat iactantior albam,
Qui uacuo tumidus falso umbrabatur honore
Candidus exuuijs, sed nigri dæmonis arte.
Inde ciet reliquos, occurrit Clarus & ipse
Palpat mollitiem uestis candore niuali,
Serica onfingunt tenuato stamina filo,
Nec contacta manu dissolui uellera possunt.
Ducūt interea monachis nox peruigil hymnis,
Et compacta choris Dauidica cantica resultat,
Vt coram altithronus uelamina uisa reuelet.
Et iam spumat equis auroræ auriga rubores,
Sol quoque lucifluas circunflectebat habenas,

Atque

Atque renata dies reuocabat in arua labores,
Mox Clarus monachū Martino offēdere tēdit
Noſſens Pontificem phantaſmata nulla latere
Cum ſancti ante oculos uario ſuit una figura
Decipulamque ſuam deceptor perdit in illum.
Cœperat his demens Anatolius ergo reniti,
Inter dicta ſibi Martini occurere ouili;
Dum tamen inuitis, traheretur paſſibus hæres
Tegmina falſiloqui uaneſcunt alba nigelli,
Et male destituūt monachū uaga pallia nudū,
Nec ſtat imagineis Simulatilis umbra figuris
Territa Martini ſic nomine larua reſugit.
Hoſtis iners maiora ſuis de hinc uiribus audens
Perfidus, & totiens eliſus, nec ſibi credens,
Debilis arma mouēs, & degener ardua tētans
Vt ſua laus fieret vel ſolicitaſſe potentem,
Creſceret & titulis, fortem pulſaſſe ſagittis,
Deniq; cum Sanctus recubaret in aggere fuſus
Inſinuando preces Domino pro plebe ſacerdos,
Conſtitit ante oculos deformis forma rebellis,
Sulphureæ ſub luce micans radiantius umbra
Lumine mentito tenebroſus, & atra uorago,
Fulgidus exuuijs regali ueſte Satellis,
Tectus bracteolis uacuo diademate pulcher,
Ordine gemmarum memoroſa luce coruſcus,
Falſa ueſte potens, cui calceus illitus auro,
Latior & tumido iactans ſe pompa triumpho.
Cuius ad aſpectum Sanctus hebet ore repreſſo,
Mutuaque ambo diu tenuere ſilentia faſtu,
Mirans ille uirum, dum deſpicit iſte ſuperbū

Quem

Angelicis uectus manibus celer æthera calcans,
Ingrediẽs teneras,neq; frãgẽs gressibus auras
Pendula plãta uolãs cũ nubila finderet intrãs
Remige pennigero,qua non facit ala sigillum
Cum Galilæis tunc spectãtibus Angelus astãs
Sic ait,altithronum rediturum,qualiter iret,
Vnde p̃banda probo,reprobo reprobantia p̃bra
Non sunt signa mei Regis,sed castra tyrãni,
Ast ego transfixas clauis nisi uidero palmas
Atque beata Crucis tũ stigmata carne girẽtẽ
Ac latus & fossas truculenta à milite costas
Vnde cruentati pariunt baptismata riui ,
Et sacra purpureo maculas lauat unda fluẽto
Quæ dedit in precio generosa talenta redẽptor
Inque Crucis trutina p̃cij nũmismata p̃esans
Totum auctor redimẽs thesauro corporis orbẽ
Cum gemma una fuit quæ cuncta in uasa ualeret ,
Hac nisi ueste tegi uideã,qua pertulit author
Indicio sine hoc Christum uenisse negabo ;
Nam decet ut uictor doceat per signa triũphũ,
Plagaq;fixa potest laude accumulare trophæi
Mox inimicus iners uibratus uerbere uitæ ,
Pestifer aerius tenuata per aera lapsus ,
In propriam speciem rediens ad inane solutus
Effugit ex oculis liquidas quasi fumus in auras,
Et leuis umbrifere uolitauit imago figuræ;
Visibus exclusus cellam pedore repleuit,

Agnitus

Agnitus indiciis sua per uestigia sordens,
Et fætore sibi comitante satellite fugit.
Martiniq; fidem nec fulgida forma fefellit,
Nec radium mentis delusit splendor inanis;
Luce superfusa quæ se nox tetra tegebat,
Nunquid non poterat humilis superare superbum?
Aut nõ deiiceret tã mẽte benignus iniquum?
Pacificis armis doctus domitare rebelles,
Cuius dulcis erat fauor, & honor altus amoris
Non solum abluere alterius, sed lambere plantas,
Hospitis atq; noui uestigia tergere lingua,
Sẽper aquã manibus tribuens uenientibus ipse,
Cœlestis cupiens homini seruire minister,
Et manus alma pedes de corpore sæpe luebat,
Cum sua porrigeret uel fimbria tacta salutem
Qui illecebras mundi fugiendas instituebat,
Et seclo sua lucra dari nil quærere terris,
Vt censũ fugeret qui ascendere uellet olympũ,
Vt graue pondus agri, uel nummi nullus haberet,
Nec retineret opes qui cælo occureret hæres,
Nãque onus ascẽsũ uetat, et descẽdere prestat
Imum uersa trahũt, nec in altũ pondera ducũ
In montem gradiens titubat sub fasse columnas
Deficit et fragilis ualid e sub pondere planta,
Mergit in undosum cumulatam sarcina prorã
Vt petat ad portum rerum facit emptica i..ctũ
Qui pater illustris Paulini gesta beabat,

Floruit

Floruit Italiæ quo post Antistite Nola,
Qua regio Campana sedet rectore supremo,
Diues agris; opulans famulis, locuples &
aceruis,
Vir censu uastus, lare celsus, et ore rotundus
Ditior ipse fide pro Christo fit sibi pauper,
Et dedit innumeros redimētes crimina nūmos
Cuius sparsa solo migrauit ad astra facultas
Fecit in cœlum pigras ascendere terras
Vno dando loco, & dant bruta ad sydera saltū
Ergo Euāgelicum Paulino implente relatū,
Martinus monitat cūctis talem esse sequendū
Tramite difficili potuit qui pergere diues,
Depositoq; onere ascendit qui liber in arcem,
Exemploque mouens uocat altius ire sequaces
Iam quæ Martini sapientia fluxerit ore,
Quæ grauitas fuerit, quàm acer de lege di-
sertus,
Quæstio nec latuit cælesti iure perito,
Vir reserare ualens quodcumque ænigma ne-
garet,
Ingenij dulcis prudentia larga redundans,
Fonte perenne bibens quod riuulus ille rigaret
Sermo pius, promptus, placidus, catus, aptus,
amandus,
In tantis animis cœli possessor in armis,
Peruigil orator mandando negocia Christo,
Iudicis in uultus inopum querimonia pandēs
Doctus in arte sacra miserorū exponere causas
Assertor ualidus superans fora, iura, togatos

Nullius

Nullius astructor, facundus concionator ;
Qui prece profusa Domini. uadimonia placãs
Quantum uoce valens uiduis, atque orphana
trophis,
Cuius & ipsa polũ taciturna silentia pulsãt;
Mens fundata Deo, sine fuco, proxima cœlo,
Otia nulla terens, & nulla negotia carnis,
Quicquid agendum esset, totũ uelociter implẽs
Sed mora Christus erat famulans sibi nocte
dieque,
Nam cibus & somnus nisi quod natura ne-
cesset,
Tardus edax, uelox uigilãs sopor esca sub ictu,
Nec faceret nisi qđ sine his caro uiuere nescit,
Tempus vtrunq; dicans causis repetendo dua-
bus,
Lectio nunc resonans sibi, nunc oratio currẽs,
Cuius erat requies tantum mutare labores
Si foris isset, erat homo iugiter, intimus orans
Cœlo nunc carnis, nũc tendens lumina cordis,
Nec dolus inclusus latuit, nec ab ore refluxit,
Vir sine mundanis Domini possessio munda,
Nullum iudicio damnans, mala nulla repen-
sans.
Hæc sua nanque fuit, si facta iniuria fratri
est
A minimis læso nonnunquã erat ultio dulcis,
Deque gradu proprio neque repulit officialem
Carus et aduersis, pius æquis blandus iniquis,
Ira, tumor, risus, mæror stetit exul ab illo,
Non

Non in frōte tenens nubē, nec in ore cachinnū
Idem semper erat facie, cute, corde, colore,
Nec uariabat opus uir adhuc in corpore con-
stans,
Immortale aliquid mortali ab imagine p̄mēs;
Ora Deus, sensum pietas, pax corda tenebat,
Pro se parua gerens aliena misertus agebat,
Naturæ ut seriem postponens Angelus esset,
Alta supergrediens, mēte ultra nubila tēdēs,
Liber ab humanis intrabat sydera curis,
Inclyta signa gerens, & multa futura pro-
phetans,
Stabat adhuc terris, cœlestib. intimus hæres,
Noscens clausa Dei, quasi conciliator amici,
Cum sua participat caro secreta clienti:
Vir cui Xp̄s amor, Christus honor, cibus Xp̄s,
Flos, odor, esca, sapor, fons, lux & gloria Chri-
stus;
Huius in affectu insertus, solidatus adultus,
Ac uelut arbor agri, secus est ubi cursus a-
quarum.
Floriconis folijs, & fluctis perpete gaudens,
Ornata æternæ fert poma perennia uitæ.
Inter Apostolicas acies sacrosq; prophetas,
Martirūq; choros, atq; agmina fulgida cœli,
Rege sub inuicto qua exercitus ille coruscat,
Per turmas, proceres, legiones, atque co-
hortes,
Milite, seu comite, & gradibus duce consule
crescens,

Lacteus iſte toga, [illegible] corona,
Hunc prætexta nitens, illum diadema facetat,
Hos clamijs, aſt illos armilla topara decorat,
Balteus huic radiat, huic inſula crine coruſcat
Alter palmatæ, trabeæ nitet alter honore,
Pingit et ornatũ gẽma aurũ, purpura, biſſus,
Nec uidet hoc oculus, quod habet ſuper aſtra
ſenatus.
His frueris, Martine, bonis ſub principe cœli,
Cœtibus Angelicis ſociabilis & Patriarchis,
Cõpar Apoſtolicis, meritis æquande pphetis,
Addite martyribus, queis rubricat unda cruo
ris,
Fulgide confeſſor candentia lilia uincens,
Lumine purpureo redimite decore, coruſce,
Liberius gradiens per celſa palatia Regis.
Vir tranſcripte potens, æterna in ſecula cuius
Signifer arma Crucis fers nobilitata trium-
phis,
Dulcis, adorande, & mihi pectore, uoce colẽde,
Cuius proſaicus cecinit prius acta ſeuerus,
Verſibus intonuit Paulinus deinde beatus,
Aequiparare ualens illuſtris vterq; relator,
Materia uicti, ſed & ipſi carmine cedunt.
Luminibus tantis ego nubilus inſeror audax,
De minimis minimus de magnis maxima ten-
tans,
Qui pede ſub titubo, balbutio fauce, et anhelo,
Et rudis eloquio carpo quod condere certo,
Da ueniam, quia te cecinit rea lingua relatu,

Fer

Fer pietatis opem misero miseranda misertor,
Rector ut altithrono cũ uenerit arbiter orbis,
Tum memor obtineas delicti obliuia nostri.
Inter me ac Dominum mediator esto benigne,
Quem sua culpa ligat, tua ut interuẽtio soluat
Spes Fortunati sit fida salutis egeni,
Suppliciter humilem tibi se strauisse patronã,
Qui lepræ maculas medicata ꝑ oscula purgas,
Mortis & extremæ reuocas in origine finem,
Carnis adhuc fragilis quondam sub imagine
constans.
Nũc opus ut mites pietas tua commodet aures,
Nam prece posse uales apud illum, cuius heri:
Quod peto tu poteris, quia totũ præstat amicis
Sic tibi quæq; petis tribuat præsentia Regis.

VENANTII HONORII CLEMENTIANI FORTVNATI PRESBYTERI ITALICI,

De vita Sancti MARTINI.

LIBER TERTIVS.

HActenus in bibulis fixa stetit anchora terris,
Ocia lenta trahens, & inerti dente quiescens,
Leniter alludens dum sibilat aura soporem,
Et nectē umbra tenet uiridante trepidine ripæ
Ecce serena dies rutilata crepuscula profert

Et pelagus rate nauta petit, iam soluo rudētes
Littus arundineū linquēs leuo carbasa uentis.
Ante per Adriacas spumas dare uela uidebar
Turbine raptus aquæ per murmura rauca fragoris,
Cum duce Sulpitio, bene cuius ab ore uenusto
Martini sacros dulcis stylus edidit actus,
Quos ego sub geminis claudo pede curro libellis,
Infimus egregij contexens gesta patroni.
Rursus in Oceani uideor mihi tendere fluctus,
Nauis iter gradiēs, ubi iā uada glauca relidūt
Et crescit terrere timor rate, nube, profundo.
Dum tamen alta peto, resonet mihi gallus in aure,
Gesta beata uiri, qua contigit unda tumore,
Et sermone uiam releuet sale fabula dulcis.
Deferor ecce freto, fugiunt & littora uisum,
Remiget hic Gallus Martinus uela gubernet,
Flamina Xp̄s agat, portum quib. unda reducat.
Nunc quoque gesta sacri, dum nauigo nauta loquatur.
Mensibus hibernis dum Bosphorus alligat undas,
Et liquidos cāpos uetat Ymber arare carinis,
Oceanusq; negat commertia ferre Britannis,
Cū sata sub rigido sua germina frigore celant,
Ac penetrante gelu riget unda, & herba liquescit,
Astitit ante fores orans uestem æger egenus,
Lingua ligata gelu nec solueret ore loquelas,

Vt tegeretur inops, sacer imperat ergo ministro,
Ipse remota petens populi caret arte tumultu,
Comperit ut sanctus nihil accepisse trementem
Exuitur tunica, algentemq; obtexit amictu,
Quam sine teste dedit latitans, & abire coegit
Ecce minister adest rogitans procedere sanctũ
Sed sacer ante monet uestiri tegmine nudum.
Hoc memorãte pio stupidus hebet Archidiacõ.
Quid faceret, nudũ dum nõ ibi cerneret ullũ,
Noscere nec poterat residente Antistite, nudũ
Qui tunicæ interius non aspiciebat amictum,
Amphibali exterius dũ mẽbra obtecta laterẽt.
Angit & ancipitem quod hoc ænigma beati,
Quæstio tanta ligat, neque problema soluat egeni.
Tunc ait ipse sacer, mihi tegmen defer amice
Nec pauper desit, qui uestibus indiget illis.
Succensus grauiter tegmen fert uile minister
Ante pedes iactans, ait, en sine paupere ueste.
Induitur sancto hirsuta bigerrica palla, (ua.
Vix cui digna foret stola lactea, & aurea ful
Processit sic summus honor sed pauper amictu,
Despectus tunica cælesti in sede senator.
Interea populis cerimonia sancta retractans,
Cum holocausta sacræ manib. benediceret aræ,
Protinus à capite emicuit globus ignis amici,
Lambẽs colla, comas, & flãma benigna uolabat
Tactu mollis, honore potens, splendore coruscans,

Cri-

Crinem ornans, meritum prodens, pro tegmine fulgens,
Præbuit obsequium minus impendente ministro,
Gesta occulta index in lucem lumine mittis.
O diues pauper tunica contente nec una,
Qui nec habes aliam, neque uis retinere uel ipsam,
Dum superesse putas uestitum simplicis usus,
Cui grauis est uel pulla leuis dum clamas egenus,
Tegmine pro nudi cupiens procedere nudus,
Nec partiris opem, sed totum cedis egenti,
Hæc tua sola putans, ne pauca petita negares,
Vt magis esset inops, inopi dum cuncta dedisses,
Nec puduit uerecunde pater sine ueste sedentem,
Sed nihil erubuit pietas impensa fidelis,
Mec minimam retinens fieret quo maior honore.
Est mihi uelle loqui speciosa negocia nudi,
Sed rapiunt auidum reliquarum insignia rerum
Dum recubaret humo fluitans Euantius æger,
Fessus, & extremus cum iam super alitus iret,
Pontificem precibus celer euocat ut properaret,
Et uia cœpta sacri fieret sibi uita reducti.
Nec cunctatur iter Martinus adire uiator,

Vix medio spatio emensus gradiente senecta,
Ante salutis opem misit dum vita maneret,
Atque medela ægro data nunciat ire beatum,
Significans etiam cursor medicina sequentē,
Dum pede tardat heros, præcessit cura uelatu.
Aduentosque pijs fert aura salubris odorem,
Vt cito succurrant unguenta per aera fumāt,
Sol veluti radijs dat longius ore colores,
Sic Martinus opem, & quod non est exhibet
antea
Admiranda nimis res est, vbi peste fugata,
Antequam medicus pulsum tenet, exilit æger,
Obuius occurrēs Sancto, obsequiumq; rependit,
Duxit & ipse domo; qui se sibi luce reduxit,
Nūc alacer Saltu, recubās paulo ante grabato
Interea miris Euantius actibus expers
Supplicat incolumis, domini ut mora crasti-
na tardet,
Hospitis & tanti tenet una diecula uultum.
Sed maior tunc fuit hæc occasio danda Salutis.
Illico percutitur puer atro dente chelydri
Membraq; percussi distenderat ira veneni,
Cum spatium vitæ mors importuna negaret,
Flebile & in toto regnaret corpore virus:
Exposuit puerum ante pedes Euantius almi,
Omnia confisus Martinum posse mereri.
Sanctus enim tactu mox singula membra per-
rerrat,
Atque manu medica moriētia ui scera palpat,
Inde super vultus, qua bestia fixerat ictum,

Vt

Vt posuit digitum, fluit undique uena ueneni,
Et repedauit iter dederat qua uipera virus.
Hinc sacer inspiciens collecta tabe tumorem,
Pollice subducto, quã fuderat ulcere serpens,
Cuncta veneni uis per hiatum vulneris exis,
Sanguine concreto stillans uelut ubere capræ,
Turgida plaga necẽ vomuit de vulnere fil.is,
Concretam Saniem uena saliente relaxans,
Effe.t uirtus iners refluente canale liquorem
Et data letiferum reuocat retro fistula rimũ,
Expugnante fide mortis uim perdidit anguis,
Et quia non periment perierunt arma ueneni.
Stat puer incolumis, remanet neque pallor in ore.
Miratur famul[illegible] dominus, stupet et domus oĩs
Currere seruitio, quem crederet ire sepulchro.
Hinc pius Antistes loca singula more requirẽs,
Hispidus occurrit rhedæ fiscalis amictu,
Quo iumenta, sacri dũ pallida pẽdula cernũt,
Ferulda subductũ rapuere per inuia currum.
Dimissis auriga rotis, & miles habenis,
Martinum flagris, & fustibus urget iniquis.
Sed de cæde uiri pecudis datur ultio tristis.
Ipse tamen patiens iaculorum grandine pressus,
Atque flagellatum dum debachatur erinnys,
Vulnera nulla refert manibus nec ab ore susurros
Hinc grauius cruciat cedentem ignobilis iras,
Hic quia dum tolerat, se irrideri putat alter.
Et magis ille furit, dum sustinet iste libenter.

N 5 Inte-

Incipit alloquijs fera pectora cultor arare,
Ore sacer nitido dumosa noualia purgans,
Sæpius atque iterans, bis terq; quaterque resulcans,
Paulatim ad fructus stupidos animauerat agros.
Hinc rudibus populis Xpi noua semina iactat
Sensibus humanis lactantia semina surgunt,
Leniter & rigidis coalescunt gramina sulcis.
Quid faceret sanctus turbis coeuntib. amplis,
Messe in tam multa ueniens operarius unus?
Excolit, includit, serit, inserit, alligat, ambit.
Interea mulier defuncte pendula nato
Brachia distendens offert ante ora cadauer,
Funeris increpitans misero fera cãtica plãctu
Dum dolor ad lachrymas ait, hæc uix explicat ore;
Fortis amice Dei toto uenerabilis orbe,
Quem semper lamenta mouent pietate propinqua,
Ardens quid cupiam, corpus tibi nũciet algẽs,
Ecce obijt miseræ mihi filius ubere raptus,
In quo mater eram, nec spes, neque restitit hæres,
Occubuit genitus, cecidit domus, & mihi fructus,
Nulla remanserunt uteri solatia duri,
Nec superest qđ dulce uocem, quo fessa reclinẽ
Vbere quod recreem, totus perit ordo parentis,
Qui restas, pcor, affer opẽ medicamine uerbi,
Redde genus, ne sit matris mihi nomen inane,
Ni soboles redeat, secum mea funera ducat.

Adiunat hanc populus clamans, sacer annue votis;
In cunctis uox una tonat miserere precanti.
Tunc pius Antistes genibus profusus in aruis
Sternitur ante oculos Domini pro plebe precatus,
Vt mereretur oue͂, p quā grex plurimus esset.
Annuit omnipote͂s famulo dās culmen honorū.
Mox bonus ore preces orator misit in aures,
Ordine dispositò postquam se oratiò complet,
Erigitur senior, simul infans viuificatur
Porrigiturq; suæ populo sub teste mamillæ.
Fit fragor, & populi noua pectore uota uolutant,
Mirantes hominem lætè mutasse uigorem,
Et qui in morte manet morti sua iura tulisse;
Inde cateruatim Christū Dominumq; Deūq;,
Confessi exorant fieri se lege beatos.
Fit subito in campos populus cathecuminus omnis,
Non te͂pla spectās, nec claustra dicata sacelli
Ecclesiæq; typum campus generosior explet,
Quodq; solet tecti, pratis adhibetur apertis.
Vnica mors pueri sic vitæ parturit agmen,
Dumq; unus terræ redijt, plebs astra recepit.
Sub duce Martino felix exercitus hic est.
Dū regeret princeps data iura Valentinianus,
Romuleis opibus mundo famulante superbus,
Forte ad se sacrum comitatum comperit ire,
Quem quia præsensit se posci talia Cæsar,

Que

Quæ nollet præstare uiro, iubet arce repelli:
Hinc aula exclusus redit arma domestica sumens,
Contegitur setis, respergitur atque fauillis.
Ordine miles agens, remouet potumque cibumque,
Noctedieq; uacans orandi iugiter usu.
Septimus ergo dies aderat, quo sanctus amore
Fortia castra mouens his desudabat in armis,
Quo Angelus assistent iubet ire palatia iussũ,
Fretus auxilio Martinus pergit ad arcem,
Limine nullus obest, ad Principis ora perintrat,
Qui sanctũ inspiciens quod adesset, frẽduit ore
Atque astante pio solio neque surgit ab alto.
Regalem sellam mox ignibus ardor oberrat,
Et uaga flamma natat, qua molle sedile coruscat,
Vndique fusa furens, sed culpæ Cæsaris ultrix
Ceruicis duræ soluens ardore rigorem,
Inde flagella cornũt, hinc Regẽ incẽdia lædũt
Vapulat et rapidis flammis augusta potestas.
Hinc celer exilijt rapiens se Cæsar, & ardens,
Martini genua amplectens, pedibusq; uolutãs
Sic superbum hominẽ se agnoscere pœna coegit.
Vilia regna probãs, & celsa cacumina curuãs,
Imperiale caput sancti ad uestigia sublens,
Nec spectare preces patitur reuerentia iusti,
Præstitit ante tumens quam supplex danda rogasset,

Regia

Regia ritè parans conuiuia sæpe beato.
Obtulit inde fauens abeunti munera princeps,
Paupertate potens, sed repulit omnia Sãctus,
Donaq; despiciẽs meruit plus principe ab ipso.
Tanto maius habens, quantum minus ambit auarus.
Omnia sunt soli qui nulla requirit habendi:
Hinc quoq; Romuleã regeret cũ Maximus arcẽ,
Vir capiẽs apicem per publica gesta triũphis,
Sæpius hic Sanctum per celsa palatia duxit,
Hoc toto sermone loquens de luce futura,
Quis sit honor iustis, laus, gloria, palma, corona;
Nec Regina pedes cessat lachrymosa rigare,
Sternens membra solo, suspendẽs gaudia uoto;
Inde precatur ouans conuiuia ut ipsa pararet.
Obtinet hoc bonitas q̃ non valet alta potestas,
Ipsa manu sellam posuit, mensamq; parauit,
Dãs manib. lymphas, rursus Regina ministrat
Læta modesta suis palmis quas coxerat escas,
Quo residente sacro stetit illa immobilis, atq;
Fercula subducens, & pocula porrigit ipsa
Vna ministra uiro suffecit ad omnia soli,
Cœnula finitur, sed adhuc Regina satagit,
Fragmina, reliquias, crustas, et frusta recõdẽs
Omnia præponens hæc imperialibus escis.
Hoc Martinus agit, quo clausos carcere laxet.
Exilio ductos laribusq; reducat auitis.
Sed tibi Sancte pater, minus est angusta quod explet,

Hoc

Hoc magis obsequio creuit Regina paracto.
Est locus in Turronum fine, & confine Biturgū,
Incola quem uicum uocitauit Claudio magū
Mansio fortè fuit Martino prætereunti,
Ecclesiæ Domini qua secretaria pollent,
Virgineiq; chori Sancto abscedente requirūt,
Quo stetit, aut sedit, iacuit, genua atq; reflexit
Lābūt cūcta simul, vel ad oscula singula ducūt
Diuisere sui veneranda stramina lecti,
Atque leues paleas virtutis pondere pensant,
Qam tetigit stipulam Sanctus, nō ibat inanis
Denique post fragilis confregit fortia culmus.
Nam grauiter quendā rabies inuaserat hostis
Et truculentus agens erroris spiritus iret,
Dum rapiendo rotat uesano cardine prædam,
Hunc suspensa uiri collo festuca fugauit,
Immanemque hostem palearis arista remouit.
Tibia fruge ferax laruam iaculata sagittat,
Et stipula exilis quasi dura phalarica fixit,
Nec sic vllius ferri expauisset acumen,
Spicula nec tantum timuisset missa per arcum,
Lubrica pennigero uenientia tela uolatu,
Parthica seu timidum si transfodisset arundo,
Plaga ut uicino grauius lacerasset ab ictu,
Stramina sic metuit trepidans adamantinus hostis,
Ac uelut ex stipulis coqueret se flāma caminī
Vir stetit incolumis, fugiēte uelucriter ībra,

Deserit & prædam lupus egens, & leo frendes.
Inde reuertenti Treuirorum ex urbe beato,
Obuia sorte datur medio fera buccula campo,
Quam dæmon dorso incumbens agitabat anhelo
Pendulus aerio quatiens auriga flagello,
Pestifer arte noua cursu boue nempe ueredo,
Cornigeri pecudis pepulsor mulio tristis,
Exagitator iners, residens per terga bubulcus,
Hic ubi millimodis animalis adegerat iras,
Ibat ubiq; fero furibunda iuuenca ministro,
Sub tortore graui per curua, per inuia cursans.
Accessit, propius sancto furiatile cornu,
Elataq; manu pecudem consistere mandat,
Quæ stetit affixo minus impba buccula gressu
Quem sacer instantem ut mox uidit, comminus inquit,
Perge ferox, fuge sæue, redi male, cæde cruente,
Innocuum pecudem desiste agitare nociue,
Tunc animalis enim linquit fera bellua tergu,
Et recipit proprium mitissima buccula sensum,
Sternit ante pedes sancti ueneranter adorans,
Flexit et ipsa genu quæ non habet intellectum,
Contra naturam discernens gesta beati,
Obsequiumq; dedit meritis quæ nescit honore,
Inde magis humilis, quia libera colla gerebat,
Ante ligata tumens, à peste soluta recliuis,
Quæ stetit ore fremens, cecidit post uincula supplex,
Et sine uoce fauet armis iactata priore.

Tum

Tum sacer Antistes pecudem præcepit abire,
Moxq; gregem repetit pastoris uoce reuincta.
Id gestum est illo sub tempore, quando beati
Per medias flammas nec fimbria senserat ignis.
De minimis etiam referantur maxima rerum,
Tempore nam quodā dū uiclos ambulat almus,
Obuia uenandi studio uolat agmen equorum,
Nare sagace canum fit præda reperta frutetis,
Transiliunt campos equites, & uoce sequūtur,
Intendunt leporem fugitiuum agitare molossi,
Sæ tibus excussi, latratu & dente minaci,
Diffusi excurrunt celeres in amore rapinæ,
Alter in alterius miscent uestigia saltus,
Iste sequax tacitus, petit hic clamorib. auras,
Hic frutice in uacuo delusus odore rotatur,
Motibus arboreis saltu suspenditur alter,
Captu ex unius cunctorum frendet hiatus,
Sæpe super leporem morsu deceptus inani,
Vnguibus intectis dum præda uolubilis exit,
Ac se turba premit, sic lubrica bisculafugit,
Non erat interea quo calle lepusculus iret,
Mons, uallis, petra, sylua, frutex defecerat omnis.
Per patulos campos fugienti tegmine nudo,
Poplite defecto, pede lasso, nare recliui,
Totus ab orbe canis per singula murmura pendens,
Sensit adesse tamen Martini signa beati,
Flexit iter trepidus hirsutas fraude per herbas,

Auri-

Ecce Adam quondam Paradisi sede repulsus,
Exul ab Elisio pascit gregis ora suilli,
Deposito ueteris Adam carnalis amictu,
Adam nempe noui nos induere instar oportet.
Hinc iterum cernens uernantia prata beatus,
Pars pastus, pars fossus erat, pars gramine florens.
Sed sue confessus, boue pastus, flore comatus.
Comparat ergo tribus sanctus tria nomina reb.
Turpis adulterij species est fossa carectis,
Herbaq; coniugij detinet detonsa figuram,
Est par uirginibus uiolis quæ uernat imago,
Herbis luxurians, fœno apto, & flore decora,
Digna Deo, gemmis grata & radiantior auro:
Miles item monachum professus singula linquēs,
Coniuge cū pp̄ria cuperet quia degere uitam,
Mutauit meliore uia transcurrere metam,
Iure sacerdotij monitor hoc ordine dicens,
Belligeratori ualeat ne fœmina iungi,
Sola aciem melius componit mascula uirtus,
Debilior teneat murorum claustra caterua,
Et sexus fragilis sese intra septa recondat.
Hoc satis ut mulier timeat, res ipsa timori,
Miles ad arma potēs pergat galeatus in agmē,
Loricæ triplicis lama radiante coruscus,
Thoraca ex humeris indutus, nixus in hasta,
Assuetus clypeo, transmittens uulnus ab arcu,
Hinc capulū vibrans, hinc torquēs missile telū,
Ferratæ tunicæ riuos sub pondere sudans.
His dictis mulcens iuuenem resipiscere cogit,

Coniuge

Coniuge postposita, & repetit eremita coronā.
Iugiter interea quia falsa & sancta canebat,
Nec serie recipi neque possunt scripta teneri.
Quæ nā vita sacri fuerit qui singula currat,
Quāta fides animi, quā celsa & pura volūtas,
Ad quem non solū homines lōgo orbe venirēt,
Verum etiam cœlestis honor miscebat amanter,
Angelicūq; chorus pperabat ad ora frequēter
Colloquijs placidis ut fessum animaret amicū,
Et quasi complexum recreet per uerba parēte,
Resphat ista sequēs, quæ gesta priora renar
Cōciliū alectā fuerat synodale Nemausū rat,
Quo sacer Antistes mediator adesse recusat,
Ergo ratem scandens celere parat ire per anrer
Cœtibus in medijs habitans eremita remotus,
Ipse in puppe sedens cūctos sua præ sequestrat.
Angelus esse tamen Domini uenit aliger alto,
Ipsa sempe die qua se conuentus abegit,
Quicquid Pōtifices celebrabāt, ordine narrās,
Pro vice Martini peragens synodalia præsēs,
Atq; sui cura longinqua per aera tranat,
Quem pendente uia, nec in aera pēna fatigat,
Sed nata ala celer, donec noua nuncia portet,
Quæ mādat Dominus nihil abscōsurus amico.
Vtque prius retulit sacer hæc post cūcta pbauit
Nec frāgūt prædicta fidem neque pdita fal ūt.
Accidit hinc demum foribus sedente seuero,
Cōpara cum Gallo, doctis & amore ministris,
Murmure multiuago completur cella beati,
Ostia clausa die retinens geminante sub horā,

Audiuere

Audiuere loqui, sed quid, nescire fatentur,
Senserūt strepitū, neque uerba loquacia norūt
Pars fuit hæc meriti, vel sic sensisse superna,
Agnita si non sunt, satis est audita mereri.
Post sacer egrediens, cellam maiore seuero
Sulpiti poscente diu quæ gesta fuissent,
Vix motus p̄cibus, tandem rē ex ordine pandit.
Indicat hic Agnē, Theclā, Mariamq; loquutā
Sanctarū exponens vultus habitumq; beatus,
Quæ facies, oculi, genua, pes, manus, archa fi-
Lumine tā puro uidit sæpe ora sororū, (gura,
Quis color, atq; decus, q̄ forma, et gratia quā
Et sermone pari placidam dixisse salutem. (ta
Hic petit ad fratres, illæ petiere sorores,
Sed redit iste gradu, illæ nam rediere volatu.
Culmen apostolicū, celsas et honore columnas,
Sæpe Petrū meruit, Paulumq; uidere licēter.
Dæmonicas etiam tolerans sæpissime pugnas,
Nomine quemq; suo increpitans cogebat abire.
Maxime Mercurium infestū referebat adesse,
Brutū namq; Iouē, & hebetē memorabat haberi
O sinceri oculi nulla caligine pressi,
Mens radiata sopho, retinēs sine nube serenū,
Inspicis aeriam carnali lumine Theclam,
Atque vides Agnē redimita fronte coronam,
Cernis & egregiam preciosa luce Mariam,
Vidisti templum Domini diademate fultum,
Vidisti thalamum sponsi super omnia pulchri
Compositum gemmis, auroq;, obstrioque decorū
Qualis iaspis erat pedibus, lateriq; tophazus
Qui digitis anuli uiridi fulgore uenusti,

Qualis

Qualis armillæ dextræ adiacente, hyacintho,
Quanto Zona die lapidum radiabat honore,
Cycladis aut qualis cataclysis effora rasis,
Quæ palla ex humeris mixto chrisophase berillis,
Quodue monile docens collo rutilabat in illo,
Forsan erat niueis aptissima uita capillis,
Sculptilis impressis et inauribus aura sigillis,
Luminis ac uarios spargens diadema uirores,
Quæ frons, ora, oculi, facies, gena, pes, manus, (ulna,
Inde repcussis florebāt gramina gēmis,
Sic bone pastor oui q̃ fabula uestra cucurrit,
Quid rogo quādo Petrū & Paulū tā sæpe uide (bas,
Prima ministerij radiātia uasa superni,
Aurea pulchra nimis geminata uenusta, coru (sca,
Illa putas quanto radiabant ora sereno,
Dogmata quæ Christi totū sparsere per orbem,
Quæ dixere prius, tu es Christus filius almi,
Altithroniq; Dei Dominantis & omnipotētis,
Ac super hac petra fundata ecclesia regnat,
Quam nec flabra mouent, neque uertit turbo procellæ,
Nec trahit undiuagā pluuialib. imber arenā,
Hæc quia viua tenet petra fundamēta salutis,
Cōtra quā portæ Inferni nūquā arma ualebāt,
Quid facer ille simul Paulus tuba gētibus am (pla
Per mare p terras Christi pconia fundēs,
Europā, atq; Asiā, Libiā sale dogmate cōplens
Et qua sol radijs tendit, stylus ille cucurrit,
Arctos, Meridies, hinc plenus Vesper, et ortus

Transit

Transit et Oceanū, vel qua facit insula portū,
Quasq; Britānus hēt terras, atq; ultima Thy-
Buccina concrepuit regiones una pomnes, (le,
Dogmate tantorū Christi data munera pāgit,
Hæbreus, Græcus, Romanus, Barbarus Indus,
Israelita canit simul Atticus atque quiritis,
Principibus geminis fidei sub principe Roma,
Carnis apostolicæ quo sunt duo celsa sepul-
chra,
Prima tenēt terris, & vtriq; priora superrus,
Dogmatis ore pares, & sedis honore curiles,
Ambo triūphātes spargunt noua dona porbē,
Vna nempe die, quos passio sancta beauit
Et sacra sic geminus signauit tempora Consul,
Queis splendor paribus rutilabat ab ore co-
ruscus,
Lucifer ut radijs premeretur vultibus illis,
Quippe nec ipse micat tātū rota fulgida solis,
O dulces oculi facies cernendo beata,
Vidistis Syon speciosas ordine portas?
Vidistis Syon terras quater ordine portas?
Quas amat Omnipotens vltra oīa culmina Ia
*Gēmarū uario redimitas lumine caluas, (co*l*,*
Sculptas bractēclis, inscriptas arte smaragdis,
Chrysolithis rutilas, niueas stellātibus albis,
Quicquid amor potuit, quo totū gratia fudit,
Omni colorq; decēs, & in omnib, una topazus,
Per quas huic populi genus illud nobile regni
Intrat sydeream meritorum gessibus urbem,
Et sine fine manent conscripti in secula ciues,

Inter quos proceres, & culmina celsa potētū,
Patricijs mixtus generosis, consulibusque,
Proximus & Regi resides Martine Senator,
Cui dedit arma fides & cui fiducia rex est,
Miles amore cliens, & factus honore cohæres,
Qui potes ore mei veniam deposce reatus,
Et uitiata tibi quod lingua remurmurat, au-
Et de fonte pio fluat indulgentia læso, (di,
Ac te orante sacer redeat medicata cicatrix,

VENAN-

VENANTII HONORII CLEMENTIANI FORTVNATI PRESBYTERI ITALICI,

De vita Sancti MARTINI.

LIBER QVARTVS.

POST mare fluctiuagum repetens ad littora portum
Floribus albicomis dum lilia pollice carpo,
Vngue recido rosas, & per uiolaria curro,
Ruris amœniferi uarios situs inter odores,
Obripit inde sopor, fessus quoq; colla reclino,

Fultaq; gramineo iacuerunt mẽbra grabato,
Sed redit ecce dies, & iam lucescit, eundum
est,
Dum matutino nos ore salutat hirundo,
At se nocte breui celerata crepuscula rũpunt,
Quo torpore natẽt quãuis mea lumina surgã,
Euigilansq; oculis detergam pollice somnum,
Et quod iter repeti gallus uocat, ibo sodales,
Fluctibus intrifidis ignarus nauta libellis,
Ac uelut ambiguas inter symplegadis undas
In maris Aegei, Maleæq; sequace procella,
Me tamen in bibulis ne mergeret Auster a-
renis,
Summa gubernauit Martini uita patroni,
Quã nitor scabridis indignus carpere uerbis,
Rusticus, arte rudis, tentans formare monile
Quod nec lima polit, neque malleus addit acu
men.
Non incudo terit, fornaxq; examinat igne,
Nec mordax gemino forceps trutinauit obũco
Sed magis incomptum profert mea lingua me
tallum:
Res tamen illa iuuat sine qualibet ullius arte,
Quod per se pulchram præfert sua gratia
geminam;
Attamen officij quæ restant debita soluam,
Et cui magna nimis nõ debeo, parua rependo.
Carnotis interea genitam pater anxius ægram.
Ex utero mutam profert sacro ore medendam,
Sex geminos grauiter hebetẽ sine uoce pãnos,
Nec

Nec differt Martinus opem pietatis amicam.
Sternitur ergo solo tacitus, prece sydera pulsans,
Corpore fusus humi, uolitans super æthera sensu,
Sensit ut effectum fidei meruisse precatu,
Sanctificaturum ferri sibi poscit oliuum,
Infuditq; benedictum fruge liquorem,
Atq; tenens digito linguā miserando puellæ,
Ipse patris nomen geniale requirit alumnæ;
Mox resoluta mouet faucis lyra inutile plectrum,
Atq; insueta canit camerati concha palati,
Dente relisa cauo producens uerba fritillo,
Responditq; patris nomen pia filia dulce,
Ventre prius genita, hic uisa est quasi uoce renata,
Reddit adulta uetus lactantes ore susurros,
Incipiens tenero proscindere uerba rotatu,
Motu pigra rudi decurrens lingua gradatim
Implicito sonitu rauca nouitate cicuta,
Donec plena suo cecinit symphonia flatu.
Tunc genitor genua amplectens ueneranda beati,
Vociferans & uoce data sua gaudia plorans,
Lætitiæ uoto reboat præconia Christo.
Iudicis inde feri coniux ægra Auiciani
Dirigit ad sanctum morbi sperando medelam,
Vas olei uitreum lance æqua dimidiatum,
Vnde salutifero depelleret unguine morbum.

Mox super ampullam fecit Crucis ipse sigillũ
Surgit ad ora liquor, spumansq; exæstuat unguem.
Vbertate noua uitrea sub cortice obortum,
Et uase in sicco generosus nascitur humor,
Currit in ascẽsum qui uergere nouit ad imũ,
Fluxibus & liquidis olei petit alueus altum,
Sed quem non genuit radix oleagina succum,
Nec syra bacca dedit merito uirtutis adultum,
Crescit & ad summũ patulo qua clauditur ore,
Nec contentus agit liquor, ut uas expleat illud,
Nam cumulata olei mox defluit vnda supne,
Nec se se vrna capit, tanta est benedictio dextræ,
Exundansq; omnes pueri madefecit amictus,
Et digiti de fonte rigans manauit clunem.
Ac postquam irriguè fluuiali more cucurrit,
Vas plenum fidei merito matrona recepit
Nec minus inde subit rerum admiratio facti.
Idem uas uitreum benedictum nobile reddens
Cum puer incautus posuisset in ore fenestræ,
Vtpote carbasco uenerans uelamine tectum,
Lintea dum retrahit fluitantia nescius alter,
Lapsa pauimento ampulla stat marmore tecto,
Sed nec saxa uitrum perdunt nec uasa liquorem,
Integra seruatur uelitans quasi persile pluma,

Aut

Aut subuecta leuis geminis descenderet alis,
Nullaq; rima patet, nec facta in uase cicatrix,
Sic liquor interius facit exteriora tueri,
Et quem tutari decuit, sua tegmina texit,
Ne uitra depereant, oleum custodia seruat.
Inclususq; humor proprium defendit amictu,
Ac fragmen fragile statuit benedictio seriè.
Cuius discipulis pariter dum cominus irent,
Et canis horrificus latratu insisteret amplo,
Vnus amore pio; Martini in nomine, dicit,
Praecipio taceas, neq; nos clamore fatiges
Mox praecisa canis rabidi uox ore pependit,
Clamoremq; uagum media de fauce resorbet,
Et fragor ille ferox auido sub gutture obhaesit,
Stans rictu stupido frenata uoce molestus,
Cum furor urgeret, quia se nec hiare liceret,
Sic redit incluso tremula sine uoce susurro,
Profuit & nomen sancti quo defuit ore.
Ergo iter inceptum lento pede pergere tendam,
Dum licet ire uiam; dum me uocat aura salubris,
Et trahit hora dies uestigia tarda mouentē,
Morib. vt tumidus comes Auicianus agebat,
Terribili officio Turonis suffultus adiuit.
Agmina conueniunt, & longa catena reorū,
Accrescente coma quorum caro tota fluebat,
Et consumpta arctum laxabat brachia ferrū,
Confecta macie uix declarante figuram,

Pœnarum genus ipse iubet plus more parari,
Deflentem uideas populum spatiare per urbē,
Indixitq; nefas processu adtriste tribunal,
Vnde truces oculi spectarent membra cremari.
Comperit ut sanctus feralia iussa tyranni,
Tempore sub noctis sæua ad pretoria tendit,
Et pietatis iter solus parat ire uiator.
Peruenit ut senior gressu miseranter anhelo,
Sternitur ante fores p limina dirubenignus.
Qua recubat iudex torpente sopore sepultus.
Angelus interea penetrat mox aliger aulam,
Intonat & comiti dormitanti ore minaci,
Tu sopor hic retinet, Martinus stat foris, inquit,
Tu requie frueris, & sustinet ille labores,
Molliter ipse thoro, iacet ille in marmore diro.
Excutitur trepidus mox ex somno Auicianus
Martinū exclamās foribus recubare sacratū,
Imperat & famulis reserēt ut claustra beato,
Ne seruū Christi uenerandum iniuria uexet.
Hinc famuli illudunt Domino crepitante cachinno,
Dicentes stupidi se somnia uana uidere,
Præ foribus nullum residere uel esse uirorum.
Rursus præcipiti premitur somno Auicianus.
Angelus inde uirū uiolentior excitat urgēs,
Concutit & grauiter ne cederet ipse sopori,
Territus hinc Iudex, ultra neq; credulus ulli,

Post

Postpositis famulis celer ad sua limina pergit.
Atque ibi Martinum reperit, ceu senserat olim.
Tunc ferus alloquitur sanctũ his uocib: ultrõ,
Quid Martine mihi facis hoc ueneranda sacerdos?
Non mecum æquali fateor certamine pugnas,
Absoluendo reos venia, & me verbere torques:
An me pro cunctis pœnas absoluere mauis,
Eligis aut facinus mea per tormenta piari?
Sub tortore nouo mutantur tempora cædis,
Pœna diurna reos cruciat, me nocte fatigas,
Serue Dei patuit quàm sit tibi celsa potestas,
Quando flagellatur grauiter te iudice iudex,
Hinc tamen ipse probas mecum sit qualiter actum.
Cum per me uenio, nec amicũ, nec rogo seruũ,
Non patitur differre moras quẽ pœna coercet,
Nil opus ẽ uerbis, tacito te nosco quod optas,
Cede precor, discede loco, concede quod oro,
Ne tua me grauiter cito puniat ultio uindex:
Hæc ait, & propero pede discedente patrono,
Auicianus inops animi uocat officiales,
Et reserare iubet, tormẽta ergastula claustra
Cumq; relaxasset, procul ipse recessit ab urbe,
Et grauis ira fugit, sibi fit timor ipse timori,
Ordine peruerso, & pacẽ fuga iudicis auget,
Ac sine cæde lupũ saluo grege pastor abegit.

Quiq; monasterio quotiens properaret ad urbẽ.
Siue pedem cellæ foris aduen:endo tulisset,
Agmina laruarum trepidabant ore rotatu,
Et cum nescirent populi aduentare patronum,
Designabatur gemitu quoq; dæmoniorum.
Propitiante sacro pendentia membra uideres
In sublime procul sublata per aera duci
Ast alios pedibus super actu uertit in altum,
Et caput inferius ueluti de nube ruentes,
Nec tamen his uestes fluerent uerecunda tegentes
Crimina, uel merita edentes sub iudice missi
Et sua præcipites examine facta fatentes.
Ille Iouem stolidum, hic se fatetur Anubem
Vasa ministerii se dæmonis esse nefandi,
Sed tortore pio scritas cruciata fugatur.
Nunc etiam Scionum pago quid gesserit, edam,
Cum compacta gelu premeret sata grando quotannis,
Cultorumq; seges defraudaretur manis,
Nec messoris opus flauescens spica rogaret,
Agricolæq; manum tritura uetaret adempta
Incola maturis totiens deceptus aristis.
Cum ieiunia suo torperent iugera sulco,
Ac lapidata cibũ populis seges ægra negaret.
Mittitur ad sanctum legatio fida precatu,
Vt remoueret humo furibunda procella flagellum,
Celsa uiri quæ mox oratio sola peregit.

Nam

Nam statim atq; preces fudit bonus ore sacerdos,
Tempestate graues siccarunt nubila nymbos,
Et uiduæ segetes se fertilitate maritant,
Quæq; quater quinos per quos superstitit annos,
Itemerata sacri uiguerunt dona patroni.
Vir tamẽ ipse Dei ut sublatus ad astra recessit
Oblitæ incubuit rediuiua pcella rapinæ: (sit
Præsule subducto uastat fera clades agellũ,
Ac male captiuas imber populatur aristas,
Defensorque obit, & mox prædam grando requirit.
Martini abscessu repetunt elementa flagellũ
Vir quoq; iustus item cum occurreret Auiciano
Aspicit instantem huic sæui dæmonis umbrã
Horrificam faciem, truculentã corpore pestẽ,
Quam pcul intẽdẽs sãctus flatu oris abegit;
Iudex dum in se ipsum putat exuflasse beatum,
Cur bone pastor, ait tua nos iniuria uexat,
Indignosq; facit despectio flatilis auræ?
Quem pater egregius responso aflatur amico,
Hæc tibi non facimus probrosi sorte reatus,
Sed male quæ incubuit ceruici flauimus umbræ;
Mox tamẽ illã fugit subsellia larua Satelles
Et ceruice sedens inuasa sedilia liquit.
Libertate noua surgunt colla Auiciani,
Exoneratus enim iudex reuocatur honori,

Mitior atque fuit grauis implacabilis olim.
Mirum aliud uico quod contigit Ambaciensi,
Turrito idola fuerant educta metallo,
Eximiè saxis moles onerata politis,
In sublime thronum procedens æde superba,
Falsa superstitio, deceptio uera precantum,
Grande opus ad facinus faciens nihil esse colentes,
Quod dum sanctus ouans mandasset ritè ruendum,
Humanis opibus neq; hoc auelleret ullus,
Tum sacer Antistes assueta per arma recurrens,
Peruigil insistens nocturnis excubat horis,
Alloquijs Domini taciturna silentia rumpēs,
Sed cum mane recens auroram spargeret orbi,
Tenderet & croceum per nubila Phebus amictum,
Ecce repente oritur uariante fragore procella,
Stridula sydereo uolitatu, & multa tumultu
Auxilijs fremebunda sui Martine precatus,
Et tua castra mouens armata ferocibus austris,
Quæ phanū ut tetigit rapidæ uertiginis ictu
Impulit, ac fabricā furibundo impacta rotatu
Illico, comminuit, molemq; in puluere soluit,
Abstaq; turrigero ceciderunt mœnia fastu.
O sacer Antistes, dulce & memorabile nomē,
Quis se non subdat tibi, pro quo & nubila pugnant?

Hæc

Hæc quoque mira loquar parili uirtute peracta.
Stabat celsa rigens informis forma columnæ,
Immanis habitu, tractu insuperabilis amplo,
Quæ super impositum simulacrum hostile gerebat.
Quam pius ut uoluit, ualuit neque soluere molem,
Rursus ad orandi uictricia signa cucurrit,
Belliger eliciens ad e arma potentia cœlis,
Stratus humo recubans, precibus super astra relatus,
Quo exorante diu, multoq; in puluere fuso,
Cœlitus est oculis descendere uisa columna,
Molliter aerio diffulcans nubila lapsu,
Quæ molem oppositam ut uibrato perculit ictu,
Fragmine dissoluit compago soluta columnæ,
Lapsaq; disperso fregit simulacra metallo,
Et mentita nouo feriuntur numina telo,
Falsa quidem ueram sumentia numinis iram,
Quæ subuersa suis genuerunt lucra ruinis,
Ac resoluta feris creuerunt templa fauillis.
Pondere quinetiam decet illud honore beati;
Pallida cum mulier stillante rubore cruoris,
Cuius se irriguo siccarunt uiscera fluxu,
Naufraga membra trahens secum uaga sanguinis unda,
Atque suæ pluuiæ sub pondere fessa laborans,
Ipsa sibi generans secreti turbinis imbres,

Fluctibus & proprijs iam submersura ruebat,
Nec super vllus erat portus sibi norma salutis,
Qui simel ut tacta est benedicti fimbria fili,
Nobilis ac summi palpatur stamina panni,
Exilit inde salus digitos prius unguine complens,
Transit in arcanum fiducia tanta medelæ;
Protinus irrigui siccatur orrigo fluenti,
Proena etiam patulos damnatur fistula cursus,
Et restricta fluens redit insonti unda cruoris,
Assidui fluxus fugiens caua uena meatus,
Veste sacra medici solidantur glutine riui,
Et uirtute viri senserunt frena liquores,
Incolumisq; redit de furto fœmina fœlix,
Atque salutis opem medico ignorante resumpsit.
O Martine sacer, nescis, & munera donas.
Inde procul gressum celerans Antistes abibat,
Obuius ecce uenit serpens adnando per amnē,
Pectoris impulsu sulcās vada regime cauda,
Squammea terga mouens spiris uada cærula findens,
Quem sacer inspiciens, ait, hæc in nomine Christi,
Impero dira tibi, pete cursum bestia retro,
Quæ procul in fluuiū sinuamina lēta reflexit,
Atque retorsit iter mox sarcina tanta ueneni,

Inde petit bibulas ripæ ulterioris arenas,
Gurgite lapsa natans, totasque renauigat undas,
Obsequijsq; famulans, & uipera perdidit iras,
Imperijs iusti nec iniqua venena repugnant,
Forte dies aderant paschalia festa gerentes,
In quibus Antistes partem quoque piscis edebat,
Edebatq; bonus tum fercula reptile gustu.
Sollicitat monachos si copia piscis adesset,
Respondit cui cura foret commissa minister,
Se toto piscante die captura negasse,
Nil valuisse hamum setis ab arundine iactum
Nec potuisse aliquã vel ratia ducere prædã.
Cui constanter ait placido moderamine pastor,
Perge modo ad fluuium; tibi nec captura negatur,
Artificem spes certa mouet, petit impiger amnem,
Implentur pariter monachorũ examine ripæ,
Vt sacra Martini spectarent dicta prophetæ,
Quem scirent non cassa loqui, neque uerba refelli;
Proijcit in fluuio cassem de puppe magister,
Molliter ac uitreo ligeri trahit humida lina;
Mox ingentem Esocem modico sub rete coercet,
Et trahitur cognatus aquis ad littora piscis;
Non rete artificis, sed Martini ore ligatus,

Vsibus

Vsibus et Sanctus se præda natatilis offert,
Tali morte magis suliæ quam munere currens.
Nobile quinetiam ex præfectis Arborius effert,
Signum, quod uidit se teste fidelis in urbe,
Immaculata Deo cum dona imponeret aræ,
Et pater attonitus cerimonia diua Sacraret,
Munera uel Christi benediceret ore Sacerdos.
Impositis altari rata corporis atque cruoris,
Emicuit subito manus almæ decore superbo,
Nobilium uario lapidum splendore coruscas,
Vndique uisa rotæ spargens radiatile lumen,
Brachia purpureis uibrantia fulgura gemmis,
Lumen & ad solis radium lax fulua metallis,
Credula quo potius fierent miracula rerum.
Vir simul ipse potens se tunc Arborius inquit,
Gemmarum grauium crepitantem audisse fragorem,
Sic geminante fide iusti pia dextera fulsit,
Inque loco manicæ micuit translata smaragdus,
O Martine decens lapidum uelamine compte,
Quæ noua palla tibi cuius textura coruscas,
Trama topazus erat rutilans, & stamen iaspis,
Et tunicæ insignes currunt pro uellere gemmæ,
Quæ manus artificis cataclyzica fila rotauit,
Quis

Quis fuit hic opifex, ubi lana hyacintina currit,
Quis potuit rigidas torquere ad licia gemmas?
Hæ venerando magis poterunt, quàm fando referri. (tras?)
Quid secreta petis, nec in abdita luminis in-
Est homo quod stupeat, ubi vectet gratia te-
Historiæ nobis oritur hic longior ordo, (las.
Sed breuiore uia data per compendia currã.
Maximus Imperij moderans quasi rector habenas,
Præcipit Itachium cum armorũ iure tueri,
Ne quis eum peteret damnãdum lege forensi,
Accusatorem ueterati Prisciliani.
Mittit ad Hispanos armata sorte tribunos,
Reliquias hæresis qui quærant & bona tollãt,
Inuentosq́; pares capitali crimine damnent,
Sic tamen ut cunctos occasio sæua feriret:
Pluribus ergo malis bonitas impulsa beati,
Leocadio pariter pro præside prompta precatur,
Occurrit Treuiros alijs quoque mota querelis,
Pontifices adeunt prædicti principis aures,
Ne Martinus eat, Synodi nisi pace receptus.
Sed sacer asseruit Christi se in pace manere,
Quo prius abstinuit sanctus sic cœtibus illis,
Pontifices iterum occurrunt ad Cæsaris aulam,
Cogat ut innocuum se participare nocinis.

Prouocat alloquio quem molliter Induperator,
Vt sociaretur reliquis communio iusti.
His Theonistū etenim solū distiſſe querelis,
Cui non complacuit communio noxia fratrū.
Hinc quia non ualuit flecti vehementia sancti,
Abripit ex oculis se principis alta potestas,
Mox percussores gladio minitante relaxat,
Qui semel offensos iaculo figente trucident.
Comperit ut sanctus referandæ fraudis amictum,
Pollicitus Regis se participare ministris,
Et pietate calens deponit amore rigorem.
Mens rea cuius abest pars sit communio culpæ
Hinc se proripiēs properè Martinus abegit,
Aestuat intereā gradiens grauis anxius angens.
Quo vel ad horale spatium consensit iniquis,
Inde iter emensum per uasta silentia ducens,
Progressis socijs ibi se andethanna propinquat.
Ecce viro insigni sacer obuius Angelus adstat,
Præsenti alloquio confessus publicè vultus,
Atque reuelata facie sic comminus infit:
Quam meritò Martine loco compūgeris isto,
Nec properas exire aliter nisi iussa facesses,
Inter vtrunq; nephas mercatus acerba doloris,

Nunc

Nunc age constanter repara virtutis honorē,
Et tibi te reuoca trepidum, ne noxia frangant,
Gloria ne pereat, neu prospera lubrica perdant,
Vtere more tuo, te deinde redisce magister,
Fortis athlete animos casus non obruit vnus,
Acrius insequitur hostē manus icta dolore,
Plagaque fixa solet mentes armare viriles,
Atque pudore recens crescit diro vlcere virtus,
Ac datur armigero victoria vulnere crebro.
Fraterno alloquio sic Angelus explicat ore,
Et vice germani monitis animauit amantē,
Tāta est cura Dei Martinum auellere lapsu.
Vlterius Synodo nec se promiscuit insons,
Virtutisq; suæ damnis noua lucra parauit.
Res probat ipsa tamen Sacro uenerabilis actu.
Namque ad pseudophorum cellæ dum accederet æger,
Quem male uexabat nimium sera dæmonis ira,
Ingenioq; graui torquebat iniquior umbra,
Ante monasterij quàm limina tangeret almi,
Martini faciem refugit ferus hospitis hostis,
Et benedicta uiri terror fuit ora uideri,
Non sufferre ualens res obscurrissima lumen,
Nec vaga costātem fugit infida corde fidelē,
Sæua bonum, furiosa piū, truculēta benignū,
Sic quoque nigranti retinetur ianua lucis.

Ex medicina sacri satis unica, cuius opimum
Hospitium uidisse fuit meruisse salutem.
Sanctus in æde latet, foris exit origo medelæ,
Et cura ante datur medici quam forma uidetur.

Nec satis est mirum dederit quid corpore p̄sens,
Nomine sub cuius sparguntur dona per orbē.
Denique cum quidam Tyrrhenum curreret æquor,
Fert iter ad Romam quod velificante uolatu,
Turbinis impatiens oritur uiolentia uenti:
Exiliunt fluctus, feriunt caua uela rudentes,
Nutat pinus iners, rapiuntur signa chirucis,
Leuis & antennæ coeuntia cornua frendent:
Artis inops stupidus resilit de puppe magister,
Stant undæ armatura cadit fragor æquoris vrget,
Prora bibit, dum nauta uomit, perit ars, iacet usus,
Spes fugit, ira premit, rapitur lux, morsque minatur,
Casibus in dubiis certi uergente salute.
Dū trepidant omnes, Aegiptius hæc ait vnus,
Qui nec dū in Xp̄i charisma ta senserat exsors,
Martini Deus eripe nos; mox dira procella
Corruit, et pelagi tumor altus ad ima resedit,
Sternitur unda rati, liquidi stetit area campi,
Atque immota loci iacuerūt murmura ponti,
Gurgitis optati trabe curritur æquor amicū,
Littoris ora legunt flabris data uela secūdis,

Atque petens portum vada complet nauta celeuma,
Sic bene pro meritis famulo dat Christus honores,
Cuius ente fide, terras, mare, sydera supplet,
Pangere gesta libet reliquo veneranda relatu,
Indolis à patribus generosæ Licontius olim,
Clarus honore, fide locuples, ab origine curres
Cumque domũ propriam lues exitialis adisset,
Cunctaque tabifimus penetrasset acumine morbus,
Quo miserabilium famulorum siue clientũ,
Vna strages erat diuisa per vlcera langues,
Dicere quo posses prostrata cadauera telis,
Res extrema etenim nil nobilitatis honorat,
Præsidij spes sola manet Martinus in orbe,
Mittitur ad sanctum veneranter Epistola cursu,
Auxilium rogitãs hoc corde, hoc flagitat ore,
Ni cito subueniat, rapit omnia pestis acerba,
Per spatiũ ferale trahens in tartara cunctos,
Et crassata diu quid agant, contagia perdũt;
Qui potes, affer opem pendenti in morte catervæ,
Desperata salus solatia fida requirit;
Quæ pius ut sensit diuino illata flagello,
Sed nec posse timet facili exorare precatu,
Attamen excipiens uotum miserantis amici,
Septem nempe dies, totidem sub sydere noctes,
Peruigil incubuit ieiunia nulla relaxans,

Con-

Continuata trahens per tempora mille precatus,
Nec prius absisti, nisi supplicis illa Liconti
Vota recepta daret, domuiq; medela rediret,
Et rediuiua salus fugitiuum expelleret ulcus.
Qui tamen ut didicit Sancti obtinuisse laborem,
Aduolat & grates deuoto corde rependit,
Exceptaque domo sua gaudia munere pensat,
Pro merito fidi dono uice Centurionis,
Israeli Dominus quem prætulit ore potenti,
Et prius hausit opem genitæ, quàm intraret in ædem.
Deniq; Sancto offert argenti pondera magna,
Tertricena decem superaddita merce patroni,
Addit & has voces recreato pectore supplex,
Quid tibi celsæ pater vitæ pro munere soluã?
Cum pretio non possit emi hæc lux, neq; uẽdi,
Vnius aut animæ mercari uita ualebit.
Cum vero illa meæ domui lues vna noceret,
Nec superest opis id reliquum quod redderet illum,
Præsidio ecce tuo mihi nempe tot agmina uiuunt,
Sexus & ætatis numerosa caterua meorum,
Cum stupeam solidæ reuocata cadauera vitæ
Et quibus obsequerer morietib. ecce ministrãt
Nam statim vt tua vox penetralis ad astra uolauit,

Et

Et uisa est meritis curuare cacumina cæli,
Quo uicina tibi fierent oracula Christi,
Expositaéq; preces ante ora fuere tonantis,
Ac recitata fuit pia uox dominãtis in aure,
Mox bonitas indulsit ope præsente med. lam,
Corpora deseruit membratim tabida clades,
Qui potuere mori, subitæ rediere saluti,
Et uiguerunt spe, pede, uiscere, lumine, uoce,
Ac lãguor moritur uiuenti in carne sepultus,
Vnde pater modicũ pro uiuis sume tributum,
Fœnore uel minimo tolerãns dum debita soluo.
Sed neque suscepit, neque repulit ille quod offert,
Ante monasterij sed quam bene limen adiret
Captiuis tribui redimendis pondera iussit.
Sic uno ex casu fert dona gemella beatus,
His libertatem dedit illis unde salutem,
Ac concordi animo cecinerunt gaudia, laurus.
Hoc idem est mirum, [illegible] si uerba relatu.
Occurrit cellæ cum quidam è fratribus algens
Carbone incensis ardebat fornacula Sancti,
Cum sede tergo celer sapiens quasi lucra uaporis,
Inguine nudatŏ, pede iacto, poplite panso,
Vir [illegible] de cella protinus inquit,
Quis foris incestat nudus habitacula nostra,
Corpore detecto, curo genu, et inguine nudo.
Quid sibi hoc, docti uos dicite, quæso, sophistæ
Martini ante oculos pariter quasi limina ducis,
Aut

Aut quaſi filo agiles contexit aranea telas,
Retia uel nexis per rara foramina filis,
Vnde hic tã tenuis ſtructura pateſſit hiulca?
An ſe ſaxa leuant, aut redduut ſciſſa feneſtram?
Seu duri lapides lento ſe glutine ſoluunt?
An caſa materiæ vitreo ſe margine pandit?
Aut ſpeculare dedit quo ſanctus lumine tranſit?
An leuior paries reuoluto ceſſit in arcu,
Et ſtetit incolumis rapido ſuſpenſus in ictu?
Nobilis aut acies oculorum & marmora tranſit,
Clarior ac viſus per cuncta obſtacula pergit?
Peniger an clauſi uolitauit ad ora miniſter,
Ac per opertum aperit, & in inuia nuncius intrat?
An quia limen erat totũ foris, intus habebat?
Carne ſedente loco uelox aũ ſpiritus ibat?
Pandite doctiloqui, comprehendite clauſa diſerti,
Qui numeris, atomis, ratione poteſtis, & ore,
Hic fugit ars oculos, niſi Xp̃m nulla uidetis,
Quãta Dei uirtus, Martini eſt gratia quãta.
Hac ope mirificus homo cõplet, quod hõ neſcit,
Explicat hac fidei merito, quod obſtat origo.
Quod ſupereſt etiã memoretur honore patroni,
Conſummãda ſuo properat quia pagina textu,
Forte ſacer reſidens per dura ſedilia ligno
Proſpicit huic claras pendenti rupe gemellas,

Tegmine

Tegmine pullatas, trifti terrore fonorás,
Fraude laborantes, iaculantes fpicula fellis,
Nequitiæ artifices rebus grauia arma finiftris,
Voce venenata uerba hæc anguina rotabant:
Quid ualet ira tumens, eia te Bricio monftres,
Hoc iterū repetunt, donec male Bricio motus
Irruptis foribus fancto conuicia uergit,
Iurgia multa mouens turbata mente fatellis,
Se meriti melioris ouans, quàm fanctus haberet,
Sic geftu rabidus, neque fe agnofcebat amarus,
Vitæ gefta fuæ temerarius arbiter inflans,
Intollerabilium per inania bombica iactans,
Vēto motus iners fimulans foliatilis umbræ,
Excuffa ceruice rigens, leuitate rebellem,
Exagitans animum, pede iuncto, pectore tenfo,
Irrationalis tumido glifcente cothurno,
Nec fe mente capax, fenfu fpaciāte uacillans,
Inque facerdotē truculēter acerba redundās.
Sed quid in abiectum Martinum hæc turbida uoluit?
Quid humilem placidū tam dira fuperba mi-(natur?
Cur animæ nimiū dulci tot amara miniftrat?
Non decet hæc audire pium, neque ferre benignum.

Errant

Errant hi grauiter, qui melli absinthia miscent,
Ille tamen pietate calens nihil intulit hosti,
Excipit iratum placatus amanter amarum,
Oblectans rabidũ et, per mollia famina mulcẽs
Et nescit non esse pater sine felle uel hosti;
Qui tamen, exorante uiro, laruisque fugatis,
Dum regit ad mentem furiosus Bricio pridem,
Pontifici occurrit uoto, prece corpore supplex;
Sed bonitate pij celer indulgentia fluxit.
Non apud hunc opus esse diu lachrymando rogari,
Aut prece multiplici ueniam sperare nocenti,
Qui magis expetit culpas donare reatus,
Credidit & damnum quicquid non præstit ultro,
Hæc sua lucra putans dimittere debita noxæ,
Obuius occurrens quærenti munera pacis,
Irasci nulli cupiens, ignoscere cunctis,
Fœdera sola ligans celer, & delicta relaxans,
Effugiens ne quando sibi daret ultio damnũ,
Rem pietatis agens, satis est clementia uindex,
Quæ pia dona metens fieri non indiget ultrix,
Omnibus cuncta bonis cui dos, & gloria pax est
Vir tamen ipse sacer pietatis ab agmine miles,
Fœdera semper amans, & pacis in arma triumphans,
Supplicis ad vocem miserantia viscera laxat,
Inque sinu ueniæ trepidum mulcẽdo reduxit,

Atque

Atque reum solita patria pietate recepit.
Hæc tua dulcis erant holocausta, sacraria, templa,
Hæc tibi diuitiæ thesauri, regna, talenta,
Flos, odor, esca, sapor, mera cynnama, balsama, thura,
Hæc sacer cũs erat, hæc tota, hæc unica cura,
Christũ corde pio, Christũ meditarier actu,
Reddere nolle uicem miseri, sed parcere culpæ
Criminis indultor, ueniæ memor, ara reorum,
Spes miserabiliũ, fuga laruarũ, arma sequẽtũ
Præda cauernarũ, errantũ uia, cura medẽtũ,
Omnib. unus salus, amor oĩbus, unus amator.
Quis tibi digna loqui ualeat, quem mundus honorat?
Quid pie uir satis ẽ, cui laudis debitor orbis,
Quæq; referre uolens neq; totus id explicat axis?
Iugiter amplexu Christum corde, ore retẽtãs
Nec sine te patiens Dominũ discedere quoquã,
Tecum semper habens vinctum pietate tonãtẽ,
Astrictus precibus neque se soluebat amator,
Cuius amica fides tantum sibi contulit arcis,
Vt solem radiis, & lunam cursibus æques,
Qui splẽdore nitẽs pulcher, quasi lucifer axis,
Ac fulgore Dei uir fulgidus ipse coruscas,
Tegmine uir niueus, miro diademate fuluus,
Supplicis ergo memor, famuli exauditor opime,
Fortunati inopis trepidi sibi forte reatus,

Morbida cui rabie circũ sua crimina latrãt,
Et fera delicti penetraliter ulcera mordent.
Intercede precor veniam, uir adepte coronam,
Eripe pastor ouẽ, ne clauda, uel extera restet,
porrige celse manũ, rege gressum, dirige sensũ
Excessusq; graues leuiori examine penses,
Ac potius pietas diues, miserando precetur,
Mitis & exortes placident fomenta medelæ,
Inter et ipse Deum atque reũ mediator adesto,
Defixis genibus, tensis ad sy era palmis,
Vocibus inclusis, animis penetrantibus auras,
Obtineas meritis, iudex cum uenerit orbis.
Tu quoque iussus eris dextro residere sedili,
Arbiter ĩ populos, tribuũ pauor ante tribunal
Qualiter effugiam flamma stridente caminũ?
Tunc precor vt fragilẽ Sacro uelamine celes,
Et tua me trepidũ defendat ab igne potestas,
Nã scio posse reũ quemuis tibi cedere Christũ,
Quẽ sociat proprio mansura, in secula regno.
Sic precor in Domino famuli memor alme per ipsum,
Cuius erit tibimet lumen sine uidendum;
Da ueniã dulcis, pie, blãde, benigne patrone,
Condere dum volui, quia læsi carmine flores,
Sed tua laus nullo breuiabitur ampla relatu.
Quã Deus in terris, pariterq; tetẽdit et astris
Pone libelle modum tepido verecunde relatu,
Multiplices faciens diffuto stamine rugas,
Nec bene fila ligans, nodo subit aspera tela,
Hispida cameli rigido quasi uellere texta,

Sert,

Serica cum decuit Martini pallia duci,
Aut prætexta micans auro sub tortile nexti,
Vel toga pmixtis hyacintina curreret albis,
Pingere seu uariam rosa, lilia, gēma, coronā.
Marcida lingua tacet, ueniā tibi posse libelle,
Contentus tantū Turonū pete mœnia supplex,
Qua Martinus habet ueneranda sepulchra sacerdos
Cuius honor tumuli faciat sua rura tueri,
Qui pietatis opem tribuat nam largus ubiq;,
Scit nil esse meū, sua sed sibi dona recurrunt,
Si tamen urgeres ut adhuc temerarius intres,
Inde Parisiacam placidè properabis ad arcē,
Quā mō Germanus regit, & Dionisyus olim,
Si pede progrederis, uenerato sepulchra Remedi,
Atq; pij fratris cōplectere templa Medardi.
Si tibi Barbaricos conceditur ire per amnes,
Vt placidè Rhenū trāscēdere possis & Histrū,
Pergis ad Augustam, quam Vindo Lycusque fluentat,
Illic ossa sacræ uenerabere uirginis Afræ.
Si uacat ire uiam neque te Baioarius obstat,
Qua uicina sedēt Breorū loca, perge per alpes,
Ingrediens rapido qua gurgite uoluit Oenus.
Indæ Valentini benedicti templa require,
Norica rura petēs ubi Birrus uertitur undis
Per Drauū itur iter, qua se castella supināt.
Hic montana sedens in colle supbit Amintus.
Hinc pete rapte uias ubi Iulia tenditur alpes,

Altius assurgens, & mens in nubila pergit,
Per rupes gelidisq; tuas qua labitur undis.
Et super instat aquis renuta telia mentis.
Hinc Venetum saltus campestria perge per
arua,
Sub montana quidem castella per ardua ten-
dens;
Aut Aquileiensem si fortasse acesseris urbē,
Cantianos Domini nimium ueneceris amicos,
Ac Fortunati benedictum martyris urnam,
Pontificemq; pium Paulum cupienter adora,
Qui me primævis conuerti optabat ab annis.
Si petis illud iter qua se Concordia cingit,
Augustinus adest pretiosus, B filiusque.
Qua mea Taruisus resīdet, si molliter in-
trans,
Illustrem socium Felicem quæso require,
Cui mecum lumen Martinus reddidit olim;
Per semitam gradiens, & amicos duplaue-
nenses,
Qua natale solum est mihi sanguine ēde pa-
rentum,
Prolis origo, patrum frater, soror, ordo ne-
potum,
Quos colo corde, fide, breuiter peto redde sa-
lutem.
Si Patauina tibi pateat uia pergis ad urbem,
Hic sacra Iustinæ rogo lambe sepulchra bea-
tæ,
Cuius habet paries Martini gesta figuris,

Quoue

Quoue salutis opus celso depende Ioanni,
Atque suis genitis socijs per carmina nostris.
Hic tibi Brinta fluēs, iter est Retmone secūdo,
Ingrediens Athesim Padus excipit inde phaselo,
Mobi is unde tibi rapitur ratis amne citato.
Inde Rauennatem placitam pete dulcius urbē
Pulpita Sanctorum per religiosa recurres,
Martyris egregij tumulum Vitalis adora,
Mitis & Vrsicini Pauli sub sorte beatis,
Rursus Appollinaris pretiosa limina lambe,
Fusus humi supplex, & templa per omnia curre,
Et pete Martini locul um quo iure Sacelli
Iam desperatum lumen mihi reddidit auctor,
Munera qui tribuit, saltem rogo uerba repende,
Est ubi basilicæ culmen Pauli atque Ioannis,
Hic paries retinet Sancti sub imagine formam,
Amplectenda ipso du'cipictura colore,
Sub pedibus iusti paries habet arte fenestrā,
Lychnus adest, cuius uitrea natat ignis in urna
Huc ego dum propero ualido torquēte dolore,
Diffugiente gemens oculorum luce fenestris,
Quo procul ut tetigi benedicto lumen oliuo,
Igneus ille uapor marcenti fronte recessit,
Et psēs medicos blādo fugat unguine morbos,
Non oblita mihi mea lumina munere Sancti,

Nam redit ante oculos, oculorũ cura fidelis,
Et memor illud ero, dũ luce, & corpore cõsto,
Promptius affectu p̃cor inde require sodales,
Si socijs loqueris ueniam pietate mereris,
Porrigo materiã quibus hãc ego, ut ore rotũ-
Martini gestis florẽtia carmina pãgãt, (do
Et claro ingenio texant spargenda per ortum,
vir radiãs meritis licet ille nec indiget istis,
Gratia cuius ouãs, ac fama iter occupat orbis,
Arua capax, pelagus intrans, super astra co-
ruscans,
Distribuens miras populis pro stipe medelas,
Qui Domino famulãdo suo capit omnia dono,
Et quo Xp̃s habet nomẽ, Martinus honorem.

FINIS.

INDEX

INDEX RERVM MEMORABILIVM,

QVAE IN HOC OPERE continentur.

A

P 4 Ad

Domine

P 5 *Nectar,*

Ad Gregorium Episcopum.

Ad Guanduarium.

Ad.

Basilica

Carissimo

Sum-

Hic.

Lu-

De

Epi-

In

FINIS.